T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

KASTAMONU'DA YAŞANAN AFETLER (1930-1945)

İSMAİL SANCAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DOÇ. DR. ERCAN ÇELEBİ

TEMMUZ - 2023
KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

İsmail SANCAK

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KASTAMONU'DA YAŞANAN AFETLER (1930-1945)

İSMAİL SANCAK
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN: DOÇ. DR. ERCAN ÇELEBİ

Kuzey Anadolu Fay Hattına yakınlığıyla bilinen Kastamonu'da tarihî süreç içerisinde pek çok deprem yaşanmıştır. Yakın tarihimizde yaşanan ve henüz hafızalardan silinmemiş olan 1943 Tosya-Lâdik Depremi Kastamonu ve çevresindeki büyük bir alanı etkilemiştir. Can kaybının Kastamonu genelinde bin rakamının üzerine çıktığı, bir o kadar da insanın yaralanmasına neden olduğu deprem, binlerce vatandaşın da evsiz kalmasına neden olmuştur. Kaynaklar incelendiğinde Kastamonu merkez, ilçe ve köylerinde depremle birlikte aynı zamanda sel, heyelan, dolu, fırtına ve yangın gibi pek çok afetin yaşandığı görülmektedir. Bu afetlerden orman yangınları arasında dikkatsizlik sonucu çıkan orman yangınlarına karşılık, bilinçli olarak çıkarılan orman yangınları dikkatleri çekmektedir. Okul, eczane, otel ve onlarca dükkânın yandığı hane yangınlarının yanı sıra neredeyse evlerinin tamamı yanan pek çok köy yangını da yangın vakaları arasındadır. Yaz aylarında dolu ve sel afetlerine maruz kalan Kastamonu'da can kayıpları yaşanmış, hayvanlar telef olmuş; ev ve iş yerlerini su basmış, köprü ve tarım arazileri zarar görmüştür. Köylülerin zaman zaman maruz kaldığı yıldırım düşmesi hadiselerinde de ölüm ve yaralanmalar olmuştur. Ayrıca aşırı kar, fırtına, tipi ve don olayları zaman zaman genel hayatı olumsuz etkilemiş, yollar kapanmış ve donarak hayatını kaybeden insanlar olmuştur. Yaşanan afetlerle birlikte sosyal devlet anlayışı gereği yaraların sarılması için evi yananlara devlet ormanlarından kerestelik ağaç verilmiş, depremden etkilenenlere çadır ve iaşe desteği sağlanmış, dolu ve selden tarım ürünleri zarar görenlere hububat verilmiştir. Vatandaşlar dönemin basın araçları kullanılarak bilinçlendirilmeye çalışılmış, köşe yazarları ise afetlerle ilgi dikkat çekici yazılar kaleme almıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Kastamonu, Afet Tarihi, Afet, Yangın, Deprem, Sel, Heyelan, Dolu, Fırtına

Temmuz 2023, 106 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

DISASTERS IN KASTAMONU (1930-1945)

İSMAİL SANCAK

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF HISTORY
SUPERVISOR:ASSOC. PROF. DR. ERCAN ÇELEBİ

Kastamonu, known for its proximity to the North Anatolian Fault Line, has experienced many earthquakes in the historical process. The 1943 Tosya-Lâdik Earthquake, which happened in our recent history and has not been erased from memories yet, affected Kastamonu and a large area around it. The earthquake, in which the loss of life exceeded a thousand in Kastamonu and caused so many people to be injured ,also caused thousands of citizens to be homeless.When the are examined, Kastamonu center, districts and villages are also a region where several disasters such as floods, landslides, hail, storms and fires are experienced and citizens are adversely affected by this situation.From these disasters, forest fires and village and household fires have generally occurred as a result of carelessness and it resulted in loss of life and property.In addition to the cases where schools, pharmacies, hotels and dozens of shops were burned, there were also cases of village fires that were displaced because almost all of their houses were burned.Along with the forest fires breaking out as a result of carelessness, there have also been forest fires that were set deliberately.In Kastamonu, which was exposed to hail and flood disasters in the summer months, there were casualties and animals perished; homes and businesses were flooded, bridges and agricultural lands were damaged.There have been deaths and injuries in the lightning strikes that the villagers have been exposed to occasionally In addition, extreme snow, storm, blizzard and frost events have adversely affected the general life occasionally,roads have been closed and people have lost their lives by freezing.With the disasters experienced ,according to the understanding of the social state, timbers from the state forests were given to those whose houses were burned, tents and subsistence support were provided to those affected by the earthquake, and grains were given to those whose agricultural products were damaged by hail and floods.Citizens were tried to be conscious by using the press tools of the period, and columnists wrote interesting articles about disasters.

KEYWORDS: Kastamonu, Disaster History, Disaster, Fire, Earthquake, Flood, Landslide, Hail, Storm

July 2023, 106 Page

TEŞEKKÜR

Tarih ve Coğrafya bilimlerinin belki en klişe ve aslında en popüler ifadeleri olan "Coğrafya kaderdir" ile "Tarih tekerrürden ibarettir" cümleleri yaşadığımız yerin geçmişini ve coğrafî özelliklerini bilmemizin önemine binaen söylenmiştir. Bu çerçevede Kastamonu ve çevresinde yaşanan doğal afetlerin nedenlerinin bilinmesi, bu doğal afetler karşısında alınan tedbirlerin öğrenilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, Kastamonu ve çevresinde yaşanan afetlerin yaşanma sıklıkları, yılın hangi aylarında daha sıklıkta yaşandığı, daha önce yaşanıp bugün unutularak şehir hafızasından silinen afetlerin neler olduğunu ortaya koymaktır. Çalışmanın Giriş Bölümü'nde Kastamonu'nun idarî yapısı, coğrafyası, iklimi ve depremselliği, afetlerin tanımı ve doğal afetler konularına yer verilmiştir. İkinci ve Üçüncü Bölümler'de çalışmanın ele alınış yöntemi ve amacı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dördüncü Bölüm'de ise Kastamonu ve çevresinde meydana gelen sel ve heyelanlar, dolu, yıldırım düşmesi, tipi, fırtına ve don olayları ile depremlere yer verilmiştir. Çalışma daha önce bu konuda herhangi bir çalışma yapılmamış olmasından dolayı önemli bulunmaktadır. Bununla birlikte kaynakların yetersizliği, zaman zaman çalışmanın sürdürülmesi konusunda çeşitli zorlukların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Konunun araştırılmasında T.C Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi'nde yer alan belgelerle, Doğrusöz, Kastamonu ve Resmî Gazeteler ile inceleme-araştırma eserlerden azamî derecede istifade edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın bundan sonraki çalışmalara ve şehrin hafızasına katkı sunacağı ve Kastamonu Afet Tarihi açısından önemli bir yer tutacağı düşünülmektedir. Konunun ortaya çıkmasında ve gelişmesinde görüşleriyle bana yol gösteren tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Ercan ÇELEBİ'ye şükranlarımı sunarım. Çalışma süresince kendisinden kuvvet aldığım ve beni destekleyen sevgili eşim, üç çocuğumun annesi Kader SANCAK'a çok teşekkür ederim. Dualarıyla daima yanımda olduklarını bildiğim, haklarını hiç ödeyemeyeceğim değerli annem Sabire SANCAK ve babam Hasan SANCAK'a manevi desteklerinden dolayı şükranlarımı sunarım.

İSMAİL SANCAK

Kastamonu, 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
TEŞEKKÜR ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **ix**
KISALTMALAR DİZİNİ ..... **x**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Amaç ve Yöntem 1
1.2 Kastamonu'nun İdarî Tarihi ve İdarî Yapısı 2
1.3 Kastamonu'nun Coğrafyası, İklimi ve Depremselliği 4
1.4 Afetin Tanımı ve Doğal Afetler 6
2. KASTAMONU'DA YAŞANAN AFETLERİN İNCELENMESİ **10**
2.1 Yangınlar 10
2.1.1 Orman Yangınları 10
2.1.2 Hane ve Köy Yangınları 13
2.2 Su Baskını ve Heyelanlar 38
2.3 Dolu Yağışları 48
2.4 Yıldırım Düşmesi Hadiseleri 52
2.5 Yoğun Kar Yağışları, Tipiler, Fırtınalar ve Donma Hadiseleri 54
2.6 Depremler 56
3. AFETLERİN KRONOLOJİSİNİN OLUŞTURULMASI **64**
4. SONUÇ **74**
KAYNAKLAR **81**
EKLER **90**
EK 1 Kastamonu'nun Örhenli Köyünde Çıkan Yangının Yaptığı Hasar 91
EK 2 Çıkan Yangında Hasara Uğrayan Tosya'nın Çakal köyünün Eski Yerinden 2 Km Batıda Kurulması. 92
EK 3 Kararlar Dairesi 12.05.1943 Tarih ve 2/19917 Sayılı Kararname 93
EK 4 Kastamonu Merkez Kazasına Bağlı Köylerde Dolu Sebebiyle Mahsullerin Hasar Nispetleriyle Tohumluk Buğday İhtiyaçlarını Gösterir Cetvel. 94
EK 5 Kastamonu Merkez Kazasına Bağlı Köylerde Dolu Sebebiyle Mahsullerin Hasar Nispetleriyle Tohumluk Buğday İhtiyaçlarını Gösterir Cetvel. (Devamı) 95
EK 6 Kastamonu Merkez Kazasına Bağlı Köylerde Dolu Sebebiyle Mahsullerin Hasar Nispetleriyle Tohumluk Buğday İhtiyaçlarını Gösterir Cetvel. (Devamı) 96
EK 7 Kastamonu Deresinin Taşması Sonucu Meydana Gelen Can Ve Mal Kaybı. 97
EK 8 Kastamonu'nun Daday Kazasında Sel Sularının Can ve Mal Kaybına Yol Açtığı. 98

EK 9 Kastamonu'nun Kızacık Köyünde Evleri Yanan 15 Çiftçi Ailesine 600 M3 İşlenmemiş Kerestenin Parasız Olarak Verilmesi. 99
EK 10 "Dolu Hasaratı", *Kastamonu,* 23 Haziran 1932, s. 1. 100
EK 11 "Bir Çıra Kıvılcımı 5 çocukla 2 Kadının Yanmasına Sebep Oldu", *Kastamonu,* 17 Eylül 1937, s. 1. 101
EK 12 "Daday Büyük Bir Felaket Geçirdi", *Doğrusöz*, 12 Ağustos 1938, s. 1. 102
EK 13 "Pazartesi Günü Yağan Karlar Çankırı, İnebolu ve Tosya Yollarını Kapattı", *Doğrusöz,* 6 II. Kanun 1939, s. 1. 103
EK 14 Tosya-Lâdik Depremi'nden Hemen Sonra Kızılay Tarafından Tosya'ya Nakledilmek Üzere 400 Çadır, 1 Ton Çivi, 4 Sandık İlaç Ve Tedavi Malzemelerini Gönderdiği, 28.11.1943 104
EK 15 Tosya-Lâdik Depremi'nden Sonra Kızılay Tarafından Kastamonu'ya Gönderilen Yardımların Listesi, 4.12.1943 105
EK 16 Tosya-Lâdik Depremi'nden Sonra Kastamonu'ya Sevk Edilmek Üzere Kızılay Muhasebe Birimi Tarafından Cemiyetin Ambarlar Müdürlüğünden Talep Edilen Yardımların Listesi, 28.12.1943..... 106

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1.1 Dünyada gözlenen afet türleri 8
Tablo 1.2 Doğal afet çeşitleri 9
Tablo 3.1 Kastamonu'da yaşanan afetlerin kronolojisi 64

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.m : Adı geçen makale
AFAD : Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BCA : Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
Bkz. : Bakınız
bs. : Basım
C. : Cilt
CRED : Uluslararası Acil Durum Veri Tabanı
ÇAKÜ : Çankırı Karatekin Üniversitesi
DEMAR : Deprem Mühendisliği Uygulama ve Araştırma Merkezi
Dr. : Doktor
ed. : Editör
EM-DAT : Uluslararası Acil Durum Veri Tabanı
KAREFAD : Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
Prof. Dr. : Profesör Doktor
s. : Sayfa
Sa. : Sayı
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
vb. : Ve Benzeri
vd. : Ve Diğerleri
YÖK : Yükseköğretim Kurulu

1. GİRİŞ

1.1 Amaç ve Yöntem

Gelişen dünyamızda sıklıkla yaşanan afetler, geçmişten günümüze ülkemizde de gerçekleşmektedir. Bu afetlerden deprem, sel, fırtına, dolu, tipi ve don gibi kimi afetler doğal yollarla meydana gelirken; yangın gibi kimi afetler ise dikkatsizlik sonucu meydana gelebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı Kastamonu merkez, ilçe ve köylerinde meydana gelen yangın, sel, heyelan, fırtına, dolu, yıldırım düşmesi ve deprem gibi afetlerin yüzyılımız içerisindeki yaşanma sıklıklarını ortaya koymak ve böylece Kastamonu için bir doğal afet kronolojisi hazırlamaktır. Çalışma, hacminin ortaya çıkaracağı zorluklar sebebi ile 1930-1945 yılları arası dönem ile sınırlandırılmıştır.

Çalışma, elde edilecek bilgilerin Kastamonu Valiliği, Kastamonu Belediyesi ve Kastamonu İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü gibi resmî kurumlar başta olmak üzere kamuoyu ile paylaşılmasından sonra, afetler konusunda halkın bilinçlendirilmesi ve alınması gereken tedbirler konusunda önemli bir görevi de yerine getirmiş olacaktır.

Konuyla ilgili daha önce yapılan herhangi bir akademik çalışmanın olmaması, çalışmayı önemli hale getirmektedir. Bu durum aynı zamanda çalışmanın yürütülmesi ve sürdürülmesinde kaynaklar konusunda bir dezavantajı da beraberinde getirmiştir. Kastamonu ve çevresinde görülen afetlerin tespitinde süreli yayınlar, bu çerçevede bahse konu tarihlerde yayın hayatında bulunan Kastamonu ve Doğrusöz gazeteleri dikkate alınmıştır. Bu sebeple her iki gazetenin 1930-1945 yılları arasındaki nüshaları taranarak afetlere ilişkin haberler derlenmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi'nde yapılan belge taramalarında olaylara ilişkin 40 belgeye tesadüf edilmiştir. EM-DAT (Uluslararası Acil Durum Veri Tabanı) üzerinden yapılan araştırmada 1943 Tosya-Lâdik Depremi verisine ulaşılmıştır. Ayrıca Türk Kızılay Derneği arşivinde konu ile ilgili olarak yapılan taramada 218 belge tespit edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridelerinde yapılan taramalarda ise herhangi bir kayda rastlanılamamıştır. Buradan Kastamonu ve çevresinde yaşanan doğal afetlerin önemli

bir kısmının haber olarak yerel düzeyde kaldığını, belgelere yansımadığını ve Meclis gündemine gelmediğini bizlere göstermektedir. Çalışma, ağırlıklı olarak birincil veri kaynakları üzerinden yapılan araştırmalarla vücuda getirilirken bilimsel kitap, dergi, makale ve tez çalışmalarından da istifade edilmiştir.

Çalışmanın yapılandırılmasında yöntem olarak kronolojiye dikkat edilmiş, olaylara ilişkin bilgiler verilirken; olayların gerçekleşme tarihi ve afetin türü göz önünde bulundurulmuştur. Olayların dönemin idarî ve mülkî yapısına göre yerleşim yerlerine göre yaşanma sıklıkları zayıf kaldığından, çalışmanın yapılandırılmasında mekân kavramı göz önünde bulundurulmamıştır. Yine olaylar aktarılırken yer adlarına sadık kalınmış, bugünkü mülkî ve idarî taksimat dikkate alınmamıştır. Kısmen tespit edilebilen köy adlarının yeni adları ya da bugünkü bağlısı olduğu ilçe merkezleri, T.C İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yayıma hazırlanan ve 1968'de Ankara'da basılan *"Köylerimiz: 1 Mart 1968'e Kadar"* adlı çalışmadan kontrol edilerek dipnotta belirtilmiştir. Olaylar kronolojiye uygun ve afetin türüne göre aktarıldıktan sonra genel değerlendirmelerde bulunularak, bir takım sayısal verilere ulaşmaya ve tespitlerde bulunulmaya çalışılmıştır.

1.2 Kastamonu'nun İdarî Tarihi ve İdarî Yapısı

Kastamonu, Osmanlı Devleti idarî yapısında 1462-1718 tarihleri arasında Anadolu eyaletine bağlı bir sancak, 1846-1867 tarihleri arasında bir eyalet ve 1868-1923 tarihleri arasında ise vilâyet olarak yer almıştır.[1] Anadolu eyaletine bağlı olduğu yıllarda 14 sancağının içinde yer alan Kastamonu, idari olarak zaman zaman değişikliğe uğramış II. Mahmut döneminde Ankara'ya bağlanmıştır. Kastamonu sancağının o dönemki en büyük kazaları Devrekâni, Taşkiri, Küre-i Nühas, Hoşalay, Gineulu, Cide, Güney, Aynaroz, Saney ve Azdavay olup Gökçedağ, Çilence, Akyürgen ve Cediden küçük kazalarıydı.[2] 1908 yılına kadar Kastamonu vilâyetine bağlı bulunan Bolu sancağı 1908 yılında müstakil liva haline getirilmişti.[3] 1918 yılı itibariyle Kastamonu vilâyeti merkez sancakla birlikte Sinop ve Çankırı livalarından müteşekkildi. Merkez Kastamonu sancağına İnebolu, Safranbolu, Taşköprü, Cide,

[1] Tahir Sezen, ***Osmanlı Yer Adları,*** Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2017, s. 435.
[2] Yücel Özkaya, "XVIII. Yüzyılın Ortalarında Kastamonu Sancağı", ***Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri,*** Kastamonu Valiliği, Kastamonu 2001, s. 3-4.
[3] Sezen, ***Osmanlı Yer Adları,*** s. 127.

Daday, Tosya ve Araç kazaları bağlı bulunuyordu.[4] Sinop ve Çankırı ise 1918'de Kastamonu'dan ayrılarak birer mutasarrıflık haline getirilmişlerdi.[5]

1899 yılından itibaren Bolu sancağına bağlı bir kaza konumunda bulunan Zonguldak ise 18.06.1920'de müstakil liva olmuştu.[6]

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise merkez ilçesiyle birlikte 9 ilçeden oluşan bir il olan Kastamonu'da 05.09.1944 tarih ve 4642 sayılı Kanunla Devrekâni ilçesi kurulmuştur.[7] Abana 1945 yılında Merkez Muhtarlığı ve 83 köyü ile ilçe yapılmış ise de daha sonra 21.12.1953 tarihli Kanunla ilçe durumuna son verilmiştir.[8] 03.07.1968 tarih ve 1055 sayılı Abana ve Bozkurt Adları ile İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun ile Kastamonu ilinin Abana ve Pazaryeri kasabaları merkez olmak üzere Abana ve Bozkurt adları altında iki ilçe kurulmuştur.[9] Azdavay ise, Daday ilçesine bağlı bir bucak iken, 14.02.1946 tarih ve 4869 sayılı Yeniden 10 İlçe Kurulması Hakkında Kanun ile ilçe statüsü kazanmıştır.[10] Ardından 19.06.1987 tarih ve 3392 sayılı 103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun ile İhsangazi, Pınarbaşı ve Şenpazar ilçeleri kurulmuştur.[11]

09.05.1990 tarih ve 3644 Sayılı 130 İlçe Kurulması Hakkında Kanunla Ağlı, Doğanyurt, Hanönü ve Seydiler de ilçe yapılarak Kastamonu ilindeki ilçe sayısı 20'ye yükselmiştir.[12] Bugün itibariyle Abana, Ağlı, Araç, Azdavay, Bozkurt, Cide, Çatalzeytin, Daday, Devrekâni, Doğanyurt, Hanönü, İhsangazi, İnebolu, Küre, Pınarbaşı, Seydiler, Şenpazar, Tosya, Taşköprü ve Merkez ilçe olmak üzere Kastamonu'da halen 20 ilçe bulunmaktadır.[13] Çalışmanın sınırlarını ihtiva eden 1930-1945 yıllarında Kastamonu Araç, Cide, Çatalzeytin, Daday, Devrekâni, İnebolu, Küre, Tosya, Taşköprü ve Merkez ilçe olmak üzere 10 tane ilçeye sahip bulunmaktadır.

---

[4] ***Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1333-1334/1918***, Hilâl Matbaası, Dersaadet, 1334, s. 667-669.
[5] Hüsnü Acar, ***Tarihte Kastamonu***, Mavi Ofset, Ankara, 1995, s. 218.
[6] İbrahim Tavukçu, "Millî Mücadele Döneminde TBMM Hükümetlerinin İdari Taksimat Alanında Yaptığı Düzenlemeler", ***Tarih ve Gelecek***, Cilt. 6, Sayı: 2, 2020 s. 741.
[7] ***Resmi Gazete***, 05.09.1944 /5800.
[8] Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, ***https://kastamonu.ktb.gov.tr***.14.05.2022.
[9] ***Resmi Gazete***, 17.07.1968/12952.
[10] ***Resmi Gazete***, 20.02.1946/6237.
[11] ***Resmi Gazete***,04/07/1987/19507.
[12] ***Resmi Gazete,*** 20.05.1990/20523.
[13] Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, ***https://www.kuzka.gov.tr/Icerik/Dosya/www.kuzka.gov.tr_16_DY3Y51PJ_02-Kastamonu.pdf.***15.06.2022.

1.3 Kastamonu'nun Coğrafyası, İklimi ve Depremselliği

Kastamonu'nun coğrafî özellikleri ve iklimi hususu, çalışma konusunun niteliği açısından önem arz etmektedir. Batı Karadeniz Bölgesinde 41 derece 21' kuzey enlemi ile 33 derece 46' doğu boylamları arasında yer alan Kastamonu'nun rakımı 775 m'dir. 13.108 km²'lik yüzölçümüyle Türkiye yüzölçümünün %1,7'sini teşkil etmektedir. Arazi açısından çoğunlukla engebeli bir yapıya sahiptir. Kuzeyinde Batı Karadeniz Dağları, Karadeniz sahiline paralel İsfendiyar (Küre) Dağları, güneyinde ise doğudan batıya doğru uzanan Ilgaz Dağları bulunmaktadır. Karadeniz'e kıyı sahil şeridi 170 km olan Kastamonu'nun sahip olduğu alanın % 74,6'sı dağlık ve ormanlık, % 21,6'sı plato ve % 3,8'i ovadan oluşmaktadır. Bu sebeple ilin sahip olduğu tarıma elverişli alanları sınırlıdır. Vadiler etrafında bulunan küçük ovaları önemlidir. Daday ve Taşköprü ovalarını içine alan Gökırmak vadisi ile Tosya'daki tarım alanını kapsayan Devrez vadisi ilin başlıca vadileridir. Ayrıca Araç, Cide ve Devrekâni Çay Yatak'ları çevresinde de ekim ve dikime elverişli alanlar yer almaktadır.[14] Genel olarak kompartıman biçiminde kuzeyden ve güneyden yüksek sıradağlar ile çevrilen ilin coğrafyası, bu dağlardan kaynaklarını alan akarsuların plato düzlüklerini tamamlamasıyla kendini gösterir. Dağlarda en yüksek değerlerine ulaşan rakım platolara doğru azalmakta ve plato düzlüklerinin arasında uzanan akarsu vadilerinde ve vadi kenarlarında oluşan alçak ova düzlüklerinde en düşük değerlerine iner. Ilgaz Dağları Kastamonu'yu Anadolu'dan ayıran en büyük engel olmasına karşın 1875 metre yükseklikteki Ilgaz Geçidi ile bu engel aşılarak Çankırı üzerinden Anadolu'nun iç kesimleri ile başkent Ankara'ya ulaşılabilmektedir.[15]Ankara ve Karadeniz arasındaki bağlantıyı sağlamış olan bu geçit üzerinde 2016 yılında açılan tünel ile mesafe kısalmış ve ulaşım şartları kolaylaşmıştır. Kastamonu'nun sahip olduğu yüksek ve engebeli topografya şartları, ilin arazi kullanımını da ana hatlarıyla belirlemiştir.[16] Orman arazisi ve fundalıkların %64'lük bir orana sahip olduğu Kastamonu ilinde özellikle %56 ile daha fazla bir orana sahip olan ormanlar Karadeniz kıyısı boyunca dağ silsilelerinin üzerinde

[14] T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı Kastamonu İl Tarım Ve Orman Müdürlüğü, ***T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı Kastamonu İl Tarım Ve Orman Müdürlüğü, https://Kastamonu.tarimorman.gov.tr/Menu/46/Cografi-Yapisi.*** 15.06.2022.

[15] Bilgin Ünal İbret*, "Kastamonu'nun Göç Olgusu",* ***İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi***. Sayı: 20, İstanbul, 2010 s. 36

[16] İbret*, "Kastamonu'nun Göç Olgusu"* s. 36

yoğunlaşmaktadır. Güneydeki Ilgaz bölgesinde ise yaprağını dökmeyen sık ormanlar bulunmaktadır. Yağışın ve nem oranının yüksek olmasının etkisiyle zengin bir orman altı örtüsü olan Kastamonu ilinde orman olmayıp mera olarak kullanılan arazilere de rastlamak mümkündür. Bu arazilerde buğday ve baklagiller yer alırken orman örtüsünün yerini dikenli bitkilere bıraktığı alanlar da vardır.[17]

Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Kastamonu ilinin tamamında tam olarak Karadeniz ikliminin etkisi görülmemektedir. Bunun sebebi Kastamonu'yu kıyı şeridi boyunca çevreleyen yüksek sıradağların varlığıdır. Kastamonu'nun kuzeyinde boydan boya uzanan Küre Dağları, Karadeniz ikliminin kıyı kesimlerinde içeriye doğru girmesini bir set gibi engellemekte ve denizin ılıman ikliminin iç kesimlere tesir etmesine mani olmaktadır.[18] Bunun sonucunda Karadeniz kıyısı boyunca görülen ılıman iklime karşılık, iç kesimlerde karasal iklim etkileri görülmekte ve kış mevsimi soğuk ve karlı geçmektedir. *"Yıllık ortalama sıcaklık 9.7 °C olan Kastamonu'da Ocak ayı ortalaması -1.2 °C, Temmuz ayı ortalaması ise 20.1 °C'dır. En yüksek sıcaklık Temmuz ayında 38.9 °C olarak ölçülürken, en düşük sıcaklık Ocak ayında -26.9 °C olarak tespit edilmiştir"*. [19]

Büyük hasarlara neden olan depremlerin meydana geldiği Kuzey Anadolu Fay Zonu Kastamonu ilinin güney sınırlarından geçmektedir.[20] Kastamonu kent merkezi 1996 deprem bölgeleri haritasında I. derece deprem bölgesinde bulunmaktadır.[21] 2019 yılında revize edilen haritada bölgeleme kavramı kaldırılmış ve deprem bölgesi kavramı yerine deprem tehlike haritaları yaklaşımı benimsenmiştir. https://tdth.afad.gov.tr/ internet adresine e-devlet kapısı üzerinden girilerek Türkiye üzerindeki herhangi bir yerin deprem parametrelerini incelemeye imkân sağlayan bir interaktif web uygulaması geliştirilmiştir.[22] Bu uygulamaya göre Kastamonu'nun deprem tehlikesi 1996 haritasındakine göre % 30 oranında azalmış, Tosya'nın ise

---

[17] Hüseyin Asar*, "Tarihi Türk Ticaret Yapıları Kapsamında Kastamonu Hanları"*, ***Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü***, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu, 2011, s. 27-28.

[18] İbret*, "Kastamonu'nun Göç Olgusu"* s. 37

[19] Kemal Kutgün Eyüpgiller, ***Bir Kent Tarihi***, Eren yayınları, İstanbul 1999, s.27.

[20] Ercan Çelebi, *"Büyük Hareket: 26 Kasım 1943 Tarihli Tosya-Lâdik Depremi'nin* Kastamonu *Merkez ve Tosya İlçesindeki Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme*", ***KAREFAD ÇAKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi,*** Cilt: 9, Sayı:1, Nisan 2021, s.46

[21] Bülent Özmen, " Kastamonu İlinin Depremselliği ve Deprem Tehlikesi", ***54. Türkiye Jeoloji Kurultayı (7-10 Mayıs),*** Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Jeoloji Mühendisleri Odası, Ankara 2001, s. 109

[22] Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, ***https://www.afad.gov.tr/turkiye-deprem-tehlike-haritasi.***15.06.2022

yaklaşık % 50 dolayında yükselmiştir. Gazi Üniversitesi Deprem Mühendisliği Uygulama ve Araştırma Merkezi (DEMAR) Uzmanı Bülent Özmen'e göre bu uygulama doğrultusunda 100 yıl içinde Kastamonu'yu etkileyecek 7 ve üzerindeki bir depremin gerçekleşme ihtimali % 80'dir.[23]

1.4 Afetin Tanımı ve Doğal Afetler

Afet, insan hakları açısından fiziksel, sosyal ve ekonomik kayıplara neden olan, normal yaşamı ve insan aktivitelerini durduran ya da kesintiye uğratan, toplumları veya insan topluluklarını etkileyen, birçok kurum ve kuruluşun bir koordinasyon içinde çalışmasını gerektiren doğal, teknolojik ve insan kökenli olaylara denilmektedir. Bu olaylar içinde deprem, sel-taşkın, volkan püskürmeleri gibi doğanın normal bir işlevi olarak gerçekleşenler "doğal tehlike" olarak nitelendirilir ve "afet" niteliğini kazanması için insan can ve malının kaybına neden olması gerekir.[24] Bir diğer tanıma göre insanlar için fiziksel ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal, teknolojik veya insan kökenli olayların sonuçlarına afet denilmektedir.[25] AFAD'ın tanımına göre ise; toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaya afet denir. Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur.[26]

Yaşanan olayın etkisiyle meydana gelen can kaybı, yaralanma, yapısal hasarın boyutları ve neden olduğu sosyo-ekonomik kayıplar afetin büyüklüğünün göstergeleridir. Bu kavramlar arasındaki en kutsal ve en önemli olanı hiç şüphesiz insan canı olduğundan, kamuoyunda afetin büyüklüğünü, neden olduğu can kaybı ve önemli yaralanma sonuçlarıyla ile değerlendirme eğilimi vardır. Afetin büyüklüğünü ortaya koyan ana faktörleri ise aşağıdaki boyutlarıyla maddelemek mümkündür:

---

[23] Kastamonu Gazetesi, ***http://www.Kastamonugazetesi.com.tr/Kastamonuda-7-uzerinde-deprem-olasiligi-yuzde-80/***.16.06.2022.

[24] Cemalettin Şahin ve Şengün Sipahioğlu, ***Doğal Afetler ve Türkiye***, s. 16.

[25] Oktay Ergünay, *"Afet yönetimi nedir? Nasıl olmalıdır?"*, ***Tübitak Deprem Sempozyumu (15-16 Şubat 1996)***, Ankara 1996, s.3

[26] Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, ***https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu.*** 16.06.2022.

1. Meydana gelen olayın fiziksel büyüklüğünü gösteren boyutu,

2. Meydana gelen olayın yerleşim merkezlerine olan uzaklığı,

3. Olayın meydana geldiği yerin fakirlik ve az gelişmiş olması,

4. Nüfus artışının hızlı olması,

5. Tehlikeli bölgelerde yaşanan hızlı sanayileşme ve denetim yetersizliği,

6. Doğanın bilinçsiz kullanılması, ormanların ve çevrenin yanlış kullanımı,

7. İnsanların eğitimsiz ve bilinçsiz olması,

8. Toplumun afet konusundaki bilinç düzeyine bağlı olarak koruyucu ve önlemsel tedbirleri alma noktasında ulaşabildiği düzey.

Bu maddelerden, meydana gelen olayın fiziksel büyüklüğünü gösteren boyutu ve yerleşim merkezlerine uzaklığı dışındaki faktörlerin tamamı doğal nitelikte olmayıp, insan faaliyetleriyle ilgilidir. Buradan anlaşılacağı üzere insan faaliyetlerinin doğru ya da yanlış yönde gelişmesinin afetlerin büyüklüğünü doğrudan etkilediğini ve doğal faktörlerden daha etkili olduğunu söylemek mümkündür.[27]

Deprem, sel, heyelan, çığ, kuraklık, fırtına, dolu, hortum, göktaşı düşmesi v.b. gibi oluşumu engellenemeyen jeolojik, meteorolojik, hidrolojik, klimatolojik, biyolojik ve kaynağı dünya dışında olan tehlikelerden kaynaklanan doğa olaylarının sonuçları doğal afet olarak tanımlanmıştır.[28] Dünya genelindeki doğal afetler ele alınınca, 31 çeşit doğal afetin 28 tanesini meteorolojik afetlerin oluşturduğu görülür. Doğal afetlerin çeşitleri ve önem sıraları ülkeden ülkeye de değişmektedir. Örneğin, Akdeniz Bölgesi için kuraklık, seller, orman yangınları, heyelan, dolu fırtınaları, çığlar ve donlar doğal afetler arasında sayılabilir. Ülkemizde ise en sık görülen

[27] Oktay Ergünay, *"Afet yönetimi nedir? Nasıl olmalıdır?"*, ***Tübitak Deprem Sempozyumu (15-16 Şubat 1996)***, Ankara 1996, s.3

[28] Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, ***https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu***. 16.06.2022.

meteorolojik karakterli doğal afetler dolu, sel, taşkın, don, orman yangınları, kuraklık, şiddetli yağış, şiddetli rüzgâr, yıldırım, çığ, kar ve fırtınalardır. Dünyada gözlenen afet türleri Tablo 1 incelendiğinde Sosyal Afetler ile Teknolojik Afetlerin insan kaynaklı olduğu, diğerlerinin ise doğal kaynaklı afetler olduğu söylenebilir.[29]

Tablo 1.1 Dünyada gözlenen afet türleri

Jeolojik Afetler	Klimatik Afetler	Biyolojik Afetler	Sosyal Afetler	Teknolojik Afetler
Deprem	Sıcak Dalgası	Erozyon	Yangınlar	Maden Kazaları
Heyelan	Soğuk Dalgası	Orman Yangınları	Savaşlar	Biyolojik Silah Kazaları
Kaya Düşmesi	Kuraklık	Salgınlar	Terör saldırıları	Nükleer Silah Kazaları
Volkanik Patlamalar	Dolu	Böcek İstilası	Göçler	Kimyasal Silah Kazaları
Çamur Akıntıları	Hortum			Sanayi Kazaları
				Ulaşım Kazaları
Tsunami	Yıldırım			
	Kasırga			
	Tayfun			
	Sel			
	Siklonlar			
	Tornado			
	Tipi			
	Çığ			
	Aşırı Kar Yağışları			
	Asit Yağmurları			
	Sis			
	Buzlanma			
	Hava Kirliliği			
	Orman yangınları			

Doğal afetler de gelişme biçimine göre kendi içinde iki başlıkta incelenebilir. Şiddetli soğuklar, kuraklık ve kıtlık gibi afetler yavaş gelişen doğal afetler olarak

[29] Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, ***https://www.afad.gov.tr/afadem/dogal-afetler.***16.06.2022.

nitelendirilirken, deprem, sel, heyelan, çığ, fırtına, volkan vb. ani gelişen doğal afetlerdir. Aşağıdaki tabloda Yavaş Gelişen Doğal Afetler ve Ani Gelişen Doğal Afetler gösterilmiştir:[30]

Tablo 1.2 Doğal afet çeşitleri

Yavaş Gelişen Doğal Afetler	Ani Gelişen Doğal Afetler
Şiddetli Soğuklar	Deprem
Kuraklık	Seller, Su Taşkınları
Kıtlık vb.	Toprak Kaymaları, Kaya Düşmeleri
	Çığ
	Fırtınalar, Hortumlar
	Volkanlar
	Yangınlar vb.

Sheehan ve Hewitt bir doğa olayının doğal afet olarak nitelendirilebilmesini yaşanan olayın sonucunda yüz ölü, yüz yaralı ya da bir milyon dolarlık zararın ortaya çıkmasına neden olması gerektiğini ileri sürmüştür. CRED'in çalışmasına göre bir doğa olayının doğal afet boyutu kazanabilmesi için: on ya da daha fazla insanın ölmesi, yüz ya da daha fazla insanın yaralanması, olağanüstü hal ilân edilmesi, uluslararası yardıma ihtiyaç duyulması şartlarından bir ya da birden fazlasının gerektiğini benimsemiştir. Montz, Tobin ve Hagelman ise doğa olayının afet olarak nitelendirilmesindeki zorluğa işaret etmekle birlikte, toplumun çalışma düzenini bozması ve şiddetli ekonomik sonuçlarının olmasıyla ancak afet boyutu kazanacağını belirtmişlerdir. En nihayetinde afet tahmini zor, ender gerçekleşen, gerçekleştiğinde olağan akışındaki insan ve doğal yaşam alanlarında şiddetli hasarlara ve sorunlara neden olan büyük felaketlerdir.[31]

Tanımlamalardan anlaşılacağı üzere farklı varsayımlar benimsenmiş olsa da hangi olayın afet sayılacağı, hangi olayın da afet sayılmayacağını kesin bir çizgiyle ayırmak mümkün değildir.

[30] Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, ***https://www.afad.gov.tr/afadem/dogal-afetler.***16.06.2022.
[31] Ufuk Sözcü, ***Doğal Afetler ve Doğal Afet Okuryazarlığı***, Pegem Akademi, Ankara, 2021, s. 2.

2. KASTAMONU'DA YAŞANAN AFETLERİN İNCELENMESİ

1930-1945 yılları arasında Kastamonu ili, merkez köyleri ve ilçelerinde yaşanan afetler, türüne ve yıllara göre ele alınmıştır. Bunlar; yangınlar, su baskını ve heyelanlar, dolu yağışları, yıldırım düşmesi hadiseleri, yoğun kar yağışları, tipiler, fırtınalar ve donma hadiseleri ile depremler başlıkları altında incelenmiştir.

2.1 Yangınlar

Kastamonu ilinde 1930-1945 yılları arasında yaşanan afetler incelendiğinde toplam 115 yangın hadisesi yaşandığı anlaşılmaktadır. Bunlar genelde bir hanede başlayıp diğerlerine, ahır ve samanlıklara sıçrayarak etki derecesi değişen yangınlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ormanların fazla olması özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında ev yapımında kullanılan malzemenin çoğunlukla ağaç olmasını, çıra kullanımının fazla olmasını ve çıkan yangınlarda bir veya birden çok evin tamamen yanmasını beraberinde getirmiştir. Aynı zamanda orman yangınlarının da fazlaca olduğu görülmüştür.

2.1.1 Orman Yangınları

Yangınlar arasında orman yangınları önemli bir yer tutmaktadır. Orman yangınlarının bazen kendiliğinden bazen de kasten çıkarıldığı, bazı orman yangınlarının ise çıkış nedeninin tespit edilemediği anlaşılmaktadır. Kastamonu'da 1930-1945 yılları arasında 11 tane orman yangını yaşanmıştır.

Kaynaklara geçen ilk orman yangının 1930 yılında yaşandığı ve birkaç ilçe sınırı içinde gerçekleştiği görülmektedir. 14 Ağustos 1930'da söndürüldüğü bildirilen orman yangını Tosya, Araç ve Daday ilçelerine ait ormanlarda çıkmıştır. Yangını bildiren gazete haberinde yangına sebep olanların tespit edildiği ve tutuklandığı bildirilirken kim oldukları hakkında bilgi verilmemiştir.[32]

[32] "Orman Yangınları", ***Kastamonu***, 14 Ağustos 1930, s. 2

Kastamonu gazetesinin 19.05.1931 tarihli nüshasındaki bir habere göre Araç'ın Karkalmaz Devlet Ormanı'na ait on iki ayrı yerde orman yangını çıkmıştır. *"Orman Yangını Muhakemesi"* başlıklı habere göre bu yangının kasten çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Kavacık köyünden Kara Emin ve Sağır Osman isimli kişiler ile Karkalmaz Ormanı eski Müdürlerinden Cemal Efendi bu münasebetle yargılanmışlardır.[33]

09-10.09.1935 gecesi Kastamonu'nun Küre ilçesinde bir orman yangını çıkmıştır. Aksu Ormanı'nda çıkan yangında 7 dönümlük bir alanda 200 kayın, 100 köknar fidanı tamamen yanmıştır. Kastamonu Valiliği tarafından İçişleri Bakanlığı'na çıkarılan bir yazıda yangına sebebiyet verenlerin arandığı bildirilmiştir.[34]

18.09.1935 tarihinde Kastamonu'nun Küre ilçesinde Danaderesi Ormanı'nda çıkan yangında, 20 dönümlük arazide 15 kavak, 350 kayın ağacı ve 100 Köknar ağacı tamamen yanmıştır. Diğer taraftan Kapıkaya ve Gerekderesi Ormanları'nda çıkan yangında ise 450 kayın, 180 meşe ve 50 kavak ağacı yanmıştır. Daha sonra Kastamonu Valiliği tarafından İçişleri Bakanlığı'na gönderilen 03.10.1935 tarihli bir yazıda, yangına sebebiyet verenlerin aranmakta olduğu bildirilmiştir.[35]

13.07.1937 tarihli Kastamonu gazetesinde yer alan bir haberde Araç'ın Karkalmaz Ormanı'nda bir yangın çıkmıştır. Orman yangınının çıktığı haberi alınır alınmaz Orman Muhafaza Komutanı yangın yerine gitmiş ve alınan tedbirler sayesinde yangın çok fazla büyümeden sönmüştür. Yangın dağın dört tarafında aynı anda başlamış olup alınan tedbirlerin etkisiyle sönmüşse de bin kadar ağacın yanması engellenememiştir. Yangının kasten çıkarıldığı tespit edilmiş ve suçlular tutuklanarak Adliyeye sevk edilmiştir. Bu şahısların kim olduğuyla ilgili bilgi verilmemiştir.[36]

07.01.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre İnebolu'nun Hayrioğlu köyünde bir orman yangını çıkmıştır. Jandarma komutanı ve köy halkının müdahalesi sonrasında yangın kısa sürede söndürülmüştür. Yapılan tahkikatta

---

[33] "Orman Yangını Muhakemesi", ***Kastamonu***, 19 Mayıs 1931, s. 2
[34] ***BCA***, 30.10.0/120.855.34.
[35] ***BCA***, 30.10.0/120.856.8.
[36] "Karkalmaz Ormanında Yangın", ***Doğrusöz***, 13 Temmuz 1937, s. 4

Danaoğulları'ndan Mehmet isimli vatandaşın tarlasındaki çalıları ateşlemesi sonrasında yangının çıktığı tespit edilmiştir.[37]

22.07.1940 tarihinde akşam saatlerinde Tosya'nın Ahmetoğlu Köyü ormanında çıkan yangın, köylülerin yardımıyla söndürülmüştür. Yangında 5 hektar arazi ile 120 adet ağaç yanmıştır. Yangının, ormanda arı kovanı imalâtı yapan kimselerin dikkatsizliği sonrasında çıktığı anlaşılmıştır.[38] Yapılan soruşturmalar neticesinde yangının faili olduğu tespit edilen Tosya'nın Sekleri köyünden Halil oğlu Hamdi adlı şahıs yakalanarak mahkemeye sevk edilmiştir.[39]

29.07.1940 tarihinde Taşköprü'nün Çangal mıntıkası Dere Köyü Dikmen mahallesi civarında bulunan Karadağ Ormanı'nda başlayan yangın, civar köy halkının yardımıyla söndürülmüştür. Yapılan tahkikat sonrasında yangının, kaybolan hayvanlarını ormanda arayan köylülerin ellerinde bulunan çıradan düşen ateşten kaynaklandığı anlaşılmıştır. Yangın ile birlikte 800 çam, 1000 meşe ve 450 kavak fidanı yanmıştır. Daha sonra yangına sebebiyet verdikleri tespit edilen Taşköprü'nün Dere köyünden Mustafa Oğlu Halil Tekkeci ile Göynükveren köyünden Mustafa oğlu Hüseyin Çivili yakalanarak adliyeye sevk edilmiştir.[40]

07.04.1941 tarihinde saat 18.00'de Cide'nin Yalak Deresi baltalık ormanında çıkan yangın, ancak ertesi gün saat 12.00'de söndürülebilmiştir. Yangın sonrasında yaklaşık bir buçuk hektarlık bir saha içerisinde 740 kayın ve meşe ağacı yanmıştır. Yangın ormana yakın bir tarla kenarında yakılan ateş sonrasında başlamış, olayın faili olan kişi adliyeye sevk edilmiştir. Bu şahısların kim olduğuyla ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.[41]

07.07.1942 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Araç'ın Gemi Köyü ile Sümüllü arasındaki Kör İmam Göynüğü ve Kavaklıdere mevkiinde bir orman yangını çıkmıştır. Alınan tedbirler sayesinde tamamen söndürülmüştür.[42]

---

[37] "Bir Ormanda Yangın Başlangıcı", ***Doğrusöz***, 7 İkinci Kanun 1938, s. 4
[38] "Orman Yangını", ***Doğrusöz***, 26 Temmuz 1940, s. 3
[39] "Tosya'nın Ahmet Ormanı Yangını Faili Yakalandı", ***Doğrusöz***, 2 Ağustos 1940, s. 2
[40] "Orman Yangını", ***Doğrusöz***, 2 Ağustos 1940, s.2
[41] "Zabıta Vukuatı Orman Yangını", ***Doğrusöz***, 11 Nisan 1941, s.3
[42] "Bir Orman Yangını", ***Doğrusöz***, 7 Temmuz 1942, s. 1

2.1.2 Hane ve Köy Yangınları

Kastamonu ilinde 1930-1945 yılları arasında yaşanan afetler incelendiğinde 104 hane ve köy yangını hadisesi yaşandığı anlaşılmaktadır. Hane ve köy yangınlarından ilki 22.04.1931 tarihinde Tosya'nın Ekinci köyünde meydana gelmiştir. Yangın sonrasında elli ev tamamen yanmıştır.[43] Köyde kalan 31 ev yapılan müdahale sayesinde kurtulmuştur. Yangınzedeler için çalışma yapan Valilik, açıkta kalanların barındırma ve iaşelerini sağlamış temin etmiştir. Yangında hayatını kaybeden olmamıştır. Yangınzedelerin kimlikleriyle ilgili herhangi bir detay verilmemiştir.[44]

19.06.1931 tarihinde gece saat 03.00 sularında Kastamonu il merkezinde Çifte Hamam karşısında Kürkçüoğulları'nın evinde yangın çıkmıştır. Çıkan bu yangın sonrasında üç ev yanmış, iki ev de yangının diğer evlere sıçramasına engel olmak için yıktırılmıştır. Yangının büyümesi ve yayılmasında bahçe duvarlarına konulan tahta perdelerin etkili olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle daha sonra bahçe duvarlarına konulan tahta perdelerin kaldırılması yönünde bir kararın alınması gündeme gelmiştir.[45]

Yaşanan yangınlar karşısında yerel yönetim tarafından bir takım tedbirlerin alındığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda belediye bahçesine 280 tonluk bir yangın havuzu yapılmaya başlanmış, 2.100 metreye ulaşan bir hortum tedarik edilerek, ayrıca İsmail Bey mahallesine bir yangın havuzu yaptırılması gündeme gelmiştir.[46]

03.11.1931 tarihinde Kastamonu merkez kazası Alpagut köyünde çıkan yangında 24 ev tamamen yanmıştır. Birçok mahsul de hasara uğramıştır. Yangında evleri yananlar ve onlara yapılan yardımlarla ilgili bilgiye ulaşılamamıştır.[47] Alpagut köyünde 16.07.1932 tarihinde bir yangın daha meydana gelmiştir. Yangında dört ev ve yedi samanlık yanmıştır. Yangın Hamza oğlu Hüseyin adlı vatandaşın evinde çıkmış, yangında ölen olmamış, 2 merkep ve 2 karasığır kurtarılamayarak telef olmuştur.[48]

---

[43] "Ekinci Köyü Yandı", ***Kastamonu***, 26 Nisan 1931, s. 2
[44] "Tosya'da Yangın", ***Cumhuriyet,*** 24 Nisan 1931, s.1
[45] "Yangın", ***Kastamonu***, 21 Haziran 1931, s.1
[46] "Yangın Havuzu", "Bir Yangın Havuzu Daha", ***Kastamonu***, 20 Eylül 1931, s. 1
[47] "Yangın", ***Kastamonu***, 3 Teşrinisani 1931, s.2
[48] ***BCA***, 30.10.0/120.852.18.

04.10.1932 tarihinde Taşköprü kazasının Orhaneli köyünde İsmail oğlu Muttalibin hanesinde kaza ile başlayan yangında ise 18 hane ile 11 samanlık yanmıştır. Yangında köylüler önemli mal kaybına uğramıştır. Yangında can ve hayvan kaybı yaşanmamıştır.[49]

11.10.1932 tarihinde Kastamonu'ya bağlı İsmailli köyünün Hızıroğulları mahallesinde Karaca oğullarından Yusuf oğlu Kamil Efendi'nin hanesinde çıkan yangında 5 hane ile 2 samanlık, ayrıca köy odası yanmıştır. Yangın sonrasında can ve hayvan kaybı yaşanmamıştır.[50]

18.10.1932 tarihinde Kastamonu'nun Taşköprü kazasının Örhenli köyünde çıkan yangın, büyük hasara neden olmuştur. Yangın sonrasında yeni bir mahalle kurulması kararlaştırılmıştır. Ayrıca Hilal-i Ahmer merkezinden yangınzedeler için yardım talep edilmiştir.[51] Devlet Arşivlerindeki kayıtlara göre "*Kastamonu*'nun Örhenli köyünde Çıkan Yangının Yaptığı Hasar" adlı tablodaki veriler ışığında 19 hane, 10 ahır ve 9 samanlık yanmış olup 1 çift hayvanı telef olmuştur. Ayrıca köy sakinlerine ait buğday, arpa ve siyez (buğday türü) zayiatları olmuştur.[52]

06.11.1932 Kastamonu merkezinde Osmanlı Bankası yakınlarında Ekmekçi Rıfat'ın fırınında akşam saat 08.30 civarında çıkan yangın; vaktin erken olması, belediye itfaiyesinin erken müdahalesi ve mahalle tulumbacılarının erken müdahalesi sonrasında etrafa yayılmadan söndürülmüştür.[53]

03.03.1933 tarihinde Kastamonu merkez Gökdere mahallesinde Mehmet kızı Emine'nin evinde çıkan yangında, ev tamamen yanmıştır. Yangın diğer evlere sıçramadan kontrol altına alınmıştır.[54]

13.09.1933 tarihinde saat gece 10.00 sularında Kastamonu merkez Aycılar mahallesinde Telgraf Haber Memuru Ali Efendi'ye ait olup, Gömeç köyünden

[49] ***BCA***, 30.10.0/120.853.3.
[50] ***BCA***, 30.10.0/120.853.4.
[51] ***BCA***, 30.10.0/120.853.9.
[52] ***BCA***, 30.10.0/120.853.9.
[53] "Yangın", ***Kastamonu***, 8 İkinci Teşrin 1932, s. 1
[54] "Yangın", ***Kastamonu***, 5 Mart 1933, s. 1

Gözüpekoğlu Süleyman'ın ikâmet ettiği evde çıkan yangın ise büyümeden söndürülmüştür.[55]

01.01.1934 tarihinde saat 16.30'da Kastamonu merkez Kırıkçeşme mahallesinde Arif Efendizâde Ziya Bey'in evinin mutfak bölümünde kaza ile çıkan yangın, itfaiyenin ve halkın gayretleriyle büyümeden söndürülmüştür. Yangının söndürülmesinde belediyenin aldığı tedbirler ve yangına karşı oluşturulan su havuzlarının etkisi büyük olmuştur.[56]

28.03.1934 tarihinde saat 12.00'de Taşköprü'nün Tepedelik köyünde köy sakinlerinden Hasan isimli şahsın evinde kaza sonucu çıkan yangında 8 ev eşyalarıyla birlikte yanmış, 9 öküz yanarak telef olmuştur. Yangında can kaybı yaşanmamıştır.[57] Kastamonu gazetesinin haberinde ise yangında 6 ev, 4 samanlık ve bir de mescidin yandığı ifade edilmektedir.[58]

05.04.1934 gecesi Taşköprü kazasının Pir Ahmetli köyünde Aşıkçıoğlu Hüseyin Efendi'ye ait hanenin bitişiğinde bulunan ahırda çıkan yangında, iki çift koşu mandası ve 4 çift öküzü, 6 sığır, bir tay, bir merkep ve 10'dan fazla koyun ve tiftik keçisi yanarak telef olmuştur. Yangın daha fazla büyümeden söndürülmüştür. Yapılan tahkikatta yangının hane sahibi Hüseyin Efendi'nin hayvanlara bakmak üzere ahıra girdiği esnada, elinde bulunan çıradan çıktığı anlaşılmıştır.[59]

01.12.1935 tarihinde gece saatlerinde Daday'da bulunan Köy Yatılı Okulu'nda çıkan yangında, Kastamonu Kültür Müdürlüğü'nün Daday halkının yardımlarıyla yaptığı ve Cumhuriyet Bayramı'nda açılışı gerçekleştirilen okulun dershaneler kısmındaki bütün ders araçları ve kayıtlarıyla birlikte tamamen yanmıştır. Okulun sadece yemekhane bölümü kurtarılabilmiştir. Yangında can kaybı yaşanmamıştır.[60]

---

[55] "Yangın", ***Kastamonu***, 14 Eylül 1933, s. 2
[56] "Yangın", ***Kastamonu***, 4 İkinci Kanun 1934, s. 1
[57] ***BCA***, 30.10.0/120.854.41.
[58] "Yangın", ***Kastamonu***, 1 Nisan 1934, s. 1
[59] ***BCA***, 30.10.0/120.855.2.
[60] "Daday Köy Yatı Okulu Ötey Gece Yandı", s. 1 ***Kastamonu***, 3 Aralık 1935, s. 1; "Daday Köy Yatı Okulu Yangını ve Anadolu Türk'ünün Büyüklüğü ", ***Kastamonu***, 6 Aralık 1935, s. 1

16.04.1935 günü saat 18.30'da Kastamonu'nun Samanpazarı Çarşısı'nda Ahmet isimli bir esnafın dükkânında çıkan yangın sonrasında, çarşıdaki 39 dükkân tamamen yanmıştır. Yangın 20.000 lira civarında bir zarara sebebiyet vermiştir. Kastamonu Valiliği tarafından İçişleri Bakanlığı'na yazılan bir yazıda, yangının çıkış sebeplerinin araştırıldığı bildirilmiştir.[61]

14.09.1935 gecesi saat 22.00'de Araç ilçesi Gemi köyünde Karabeyoğlu Mehmet isimli şahsın evinde kaza ile başlayan yangın sonrasında çevredeki 14 evle birlikte, Mehmet ve oğlu Kâmil de yanarak hayatını kaybetmiştir.[62]

27.05.1937 tarihinde saat 05.00'te Tosya'nın Çakal köyünde (Yenidoğan) büyük bir yangın hadisesi yaşanmıştır. Şehrin hafızasında derin bir tesir bırakan yangın, köyün büyük bir bölümünün baştan başa yanmasına neden olmuştur. 118 evden meydana gelen köyde 87 ev tamamen yanmıştır. Yangında 2 çocuk kurtarılamayıp hayatını kaybetmiştir. Ayrıca birçok çift hayvanı da yanarak telef olmuştur. Yangın köylüler çeltik tarlasındayken başlamış, köylüler yetişip söndürmeye başlayana kadar yangın büyümüş ve büyük bir felâket baş göstermiştir. Kastamonu Valisi Avni Doğan, Kızılay Genel Merkezi'ne başvurarak nakdî yardım ve çadır talebinde bulunmuştur. Kastamonu Kızılay'ından 500 lira temin edilerek afete uğrayanlar için un aldırılmış ve yangın yerine sevk ettirilmiştir. Sabahleyin erkenden yangın yerine giden Vali Avni Doğan, 403 kişiden ibaret olan felaketzedeleri yakın köylere yerleştirmiştir. Tosya'da ekmekler yapılarak felaketzedelere dağıtılmıştır. Ziraat Bankası'ndan kefaletle para alınması ve devlet ormanlarından kereste verilmesi için teşebbüste bulunulmuştur. Yeni mahsul alınıncaya kadar bir buçuk ay için yangına uğrayanların yiyip içmelerinin ve geçinmelerinin temini için bu yönde tedbirler alınmıştır. Dere yatağında bulunan köyün Arpalık mevkii olarak bilinen yerde yeniden kurulması için hazırlıklara başlanmıştır.[63] 10 Haziran'da Vali Yardımcısı Abdulkadir Keskin, Nafia Mühendisi Safi Erbuğ, Orman Müdürü Nazım Batur, Emniyet Müdürü Muhsin Gökkaya Çakal köyüne giderek köyün yeniden yapılması için gerekli kereste ihtiyacını tespit etmişlerdir. Ayrıca köyün beş yüz metre ilerisinde havadar bir yere

[61] ***BCA***, 30.10.0/120.855.17.
[62] ***BCA***, 30.10.0/120.855.35.
[63] "Çakal Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 28 Mayıs 1937, s. 1

yapılması için gerekli tedbirler almışlardır.[64] 15.07.1937 tarihli Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk imzalı kararnamede yangının tarihi 25.05.1937 olarak belirtilmiştir. Ayrıca kararnamede yangının ve evlerin eşyalarıyla birlikte yanmasına ve çift hayvanlarının telef olmasının sebebi olarak köyün bir dere içinde ve evlerin birbiri üzerinde kurulmuş olması ve yeterli miktarda su bulunmaması olarak gösterilmiştir. Kararnameden köyün 2 kilometre batıda yeniden kurulmasının kararlaştırıldığı da anlaşılmaktadır.[65] 07.10.1937 tarihli Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk imzalı başka bir kararname ile 87 ailenin her birine 40 metre mikâbı kerestelik ağaç yardımı yapılması, toplamda 3.480 metre ağacın ise Tosya'nın Yayladere Ormanı'ndan parasız olarak temin edilmesi kararlaştırılmıştır.[66]

07.06.1937 akşamı Kastamonu merkez Hatipli köyünde çıkan yangında 7 ev ve 2 samanlık yanmıştır. Hacıoğlu Kadir isimli vatandaşın evinde kaza sonucu çıkan yangın, aynı zamanda diğer evlerin de yanmasına sebep olmuştur.[67]

09.07.1937 gecesi Cide'nin Kapusuyu köyünde Abdurrahmanoğlu Halil isimli şahsın evinde ocakta bırakılan ateş sebebiyle başlayan yangın, aynı zamanda Feride, Hasan ve Ali isimli vatandaşların evlerine de sıçramış, sonuçta bahse konu 4 ev yanmıştır. Yangında ölen olmamış, hayvan kaybı da yaşanmamıştır.[68] Bu yangından iki gün sonra 12.07.1937 tarihinde Cide'de çıkan başka bir yangın sonucunda 5 ev yanmıştır.[69]

14.07.1937 gecesi saat sekize doğru Kastamonu merkezde bir yangın telaşesi yaşanmıştır. Doğan Tepe'den gelen *"Yangın var!"* sesleri üzerine, birkaç silâh atılmış ve herkes sokaklara fırlamıştır. Gökyüzünde kızıl bir duman görülmüş ve insanlar o yöne doğru koşmuşlardır. Safalan Caddesi'ne varıldığında, yangının Hastane arkasındaki tepede bulunan harman yerinde çıktığı ve yangının sap ve

[64] "Yanan Çakal Köyünün Yeri Tespit Edildi", ***Doğrusöz***, 11 Haziran 1937, s. 1
[65] ***BCA***, 30.18.1.2/77.65.19.
[66] ***BCA***, 30.18.1.2/79.84.13.
[67] "Hatıb Köyünde 7 Ev Yandı", ***Doğrusöz***, 11 Haziran 1937, s. 4
[68] "Yangın Telaşesi", ***Doğrusöz***, 16 Temmuz 1937, s. 2
[69] "Cidede 5 Ev Yandı", ***Doğrusöz***, 13 Temmuz 1937, s.4

samanların yanmasından ibaret olduğu anlaşılmıştır. Sapların birden alev alması gökyüzünü kızartmış ve halka büyük bir heyecan ve panik yaşatmıştır.[70]

Doğrusöz gazetesinde yer alan 16.07.1937 tarihli bir habere göre Kastamonu merkez Hatipli köyünden Kösebaşoğlu Bekir isimli şahsın Eşref adındaki oğlu, evde kimsenin bulunmadığı bir zamanda ocakta yanarak ölmüştür.[71]

Yine Doğrusöz gazetesinde yer verilen 23.07.1937 tarihli bir habere göre Kastamonu merkez Hasanlı köyüne 1 saat mesafede bulunan bir su değirmeni yanmıştır. Yangını çıkaran kişi tespit edilememiştir.[72]

06.08.1937 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer verilen diğer bir habere göre ise Araç kazasının Viran köyünden Mehmet oğlu Şükrü isimli şahsın evi eşyalarıyla birlikte tamamen yanmıştır. Yapılan araştırmada yangının evin altında bulunan ocaktaki çıranın kıvılcımlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır.[73]

09.08.1937 tarihinde Daday'ın Karlı köyünde Mustafaoğlu Mehmet Hazmana isimli vatandaşın evinde çıkan yangın daha sonra Nurioğlu Hakkı isimli şahsın evini de sarmıştır. Olay sonrasında her iki evde tamamen yanmıştır. Yapılan incelemelerde yangının dikkatsizlik sonucu çıktığı anlaşılmıştır.[74]

17.09.1937 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Araç'ın İhsanlı köyünde bir yangın hadisesi yaşanmıştır. Anlaşıldığına göre 60 yaşındaki Hüseyin Çavuş ve ailesi, evin üst katında çıra ile mısır soyduktan sonra uyumuşlar, daha sonra çıradan düşen korlar ise ortada serili olan mısır yapraklarını tutuşturmuştur. Yangın sonrasında Hüseyin Çavuş'tan önce uykuya dalan ev halkından Hüseyin Çavuş'un eşi 65 yaşındaki Meryem, 57 yaşındaki üvey kaynanası Ünzile, 7 yaşındaki kızı Azime, 6 yaşındaki kızı Kezban, oğlu Necati, 2 aylık oğlu Bahaddin ve Necati'nin 2 aylık oğlu Cemal yanarak hayatlarını kaybetmişlerdir.[75]

---

[70] "Dört Ev Yandı", ***Doğrusöz***, 16 Temmuz 1937, s. 2
[71] "Bir Çocuk Yandı", ***Doğrusöz***, 16 Temmuz 1937, s. 2
[72] "Yanan Değirmen", ***Doğrusöz***, 23 Temmuz 1937, s. 4
[73] "Çıra ile Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 6 Ağustos 1937, s. 2
[74] "Dadayın Karlı Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 20 Ağustos 1937, s. 4
[75] "Bir Çıra Kıvılcımı…", ***Doğrusöz***, 17 Eylül 1937, s. 1

15.10.1937 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer verilen bir habere göre Araç'ın Obruk köyünde Hüseyinoğlu Numan'ın evinde çıkan yangında, on yaşında bir kız çocuğu hayatını kaybetmiştir. Yangın, evin üst katındaki ocaktan sıçrayan kıvılcımların odada bulunan otlara sirayet etmesiyle çıkmıştır. Yangın sonrasında ayrıca 2.500 lira değerindeki ev, müştemilatıyla birlikte yanmıştır.[76]

29.10.1937 tarihinde Devrekâni'nin Kızıl Kese köyünde Komcuoğlu Numan isimli vatandaşın evinde kaza sonucu başlayan yangın daha sonra Komcuoğlu Osman'ın evine de sıçramış, sonuçta her iki ev de yanmıştır.[77]

Kastamonu'ya bağlı Devrekâni nahiyesinin Kızacık köyünde çıkan bir yangında 15 çiftçi ailesine ait ev, ahır ve samanlıklar tamamen yanmıştır. Yangınzede çiftçi ailelerine yardım yapılmasıyla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk imzasıyla 02.11.1937 tarihinden bir kararname yayınlanmıştır. Kararname ile Çiftçilerin ev ve ahırlarının yapılması için bu 15 çiftçi için ev başına 40 metreküp hesabıyla işlenmemiş, toplamda 600 metreküp işlenmemiş ağaç verilmesi uygun görülmüştür.[78]

23.11.1937 tarihli bir habere göre Araç'ın Çukurpelit köyünde Mustafaoğulları'ndan Mustafa isimli vatandaşın evinin altında, aynı köyden İdris isimli vatandaşın hanımı çıra yakarken, kaza sonucu çıradan sıçrayan kıvılcımlar sonrasında bütün ev yanmıştır.[79]

28.12.1937 tarihli bir habere göre Cide'nin Irmak köyünde kaza sonucu çıkan bir yangında, Veli Ustaoğulları'ndan Selim oğlu Cemal isimli vatandaşın Düz Tepe'deki evi yanmıştır.[80]

07.01.1938 tarihli bir habere göre İnebolu'nun Hayrioğlu köyünde Efendioğulları'ndan Abdullah Hilmi isimli vatandaşın evinin bacası tutuşmuş,

[76] "Bir Yangın", ***Doğrusöz***, 15 Birinci Teşrin 1937, s. 4
[77] "Kızıl Kese Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 5 İkinci Teşrin 1937, s. 2
[78] ***BCA***, 30.18.1.2/79.90.2.
[79] "Çıra Kıvılcımı ile Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 23 İkinci Teşrin 1937, s. 4
[80] "Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 28 Birinci Kanun 1937, s. 4

bacadan çıkan alevler eve de sirayet edince ev tamamen yanmıştır. Zararın 300 lira olduğu tahmin edilmektedir.[81]

04.02.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Araç'ın Yenice köyünün Köseler mahallesinden Eroğlu Mehmet kızı 80 yaşındaki Dudu, tek başına oturduğu evde sebebi bilmeyen bir yangın neticesinde evle birlikte yanarak can vermiştir.[82]

Yine aynı tarihli habere göre Araç'ın Oba köyünden Hasanoğlu Aziz isimli vatandaşa ait boş ev, aynı köyden Mehmetoğlu Mehmet isimli vatandaş tarafından kasten yakılmıştır. Olayın faili daha sonra tutuklanmıştır.[83]

22.03.1938 tarihinde Taşköprü yolunun on altıncı kilometresinde bulunan Eşen köyünde bir yangın çıkmış, olayın duyulması üzerine belediye arazözü hemen yangın yerine gönderilmiştir. Arazöz yangın yerine ulaşıncaya kadar 3 ev ile 2 samanlık yanmıştır. Daha sonra yangın itfaiyenin gayretleriyle diğer evlere sıçramadan söndürülmüştür. Mustafa Çavuş'un evinde ocak yanında yığılı bulunan kendirlerin tutuşmasıyla başlayan yangında 7 inek, 1 malak ve 6 buzağın telef olmuş, ayrıca 50-60 kile zahire yanmıştır. Yangında Hüseyin Çavuş ve Güllüoğlu kızı Hamide isimli vatandaşlarında evleri yanmıştır.[84]

29.03.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Araç'ın Sarı köyünde bir yangın hadisesi yaşanmıştır. Yangında 6 köylü ateşler içinde kalmış ve yanarak can vermiştir. Evin en yaşlısı olan 95 yaşındaki İsmail isimli vatandaş geceleyin çıra yakarak abdest almaya gitmiş ve çıradan sıçrayan kıvılcımları görmemiştir. Birden bire alevler içinde kalan evde İsmail ve iki gelini Fatma ve Sehure, Sehure'nin 4 yaşındaki kızı Habibe, Fatma'nın 10 yaşındaki oğlu Yaşar ve 5 yaşlarındaki kızı Sare kurtulamayarak alevler içerisinde kalarak yanmışlardır. Yangında ayrıca 3 inek, 4 öküz ve 4 keçi telef olmuştur.[85]

---

[81] "Bacadan Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 7 İkinci Kanun 1938, s. 4
[82] "Bir Yangın ve bir Ölüm", ***Doğrusöz***, 4 Şubat 1938, s. 4
[83] "Kasten Yakılan Ev", ***Doğrusöz***, 4 Şubat 1938, s. 4
[84] "Eşen Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 25 Mart 1938, s. 4
[85] "Bir Kıvılcım Yüzünden…", ***Doğrusöz***, 29 Mart 1938, s. 4

Doğrusöz gazetesinde yayınlanan 15.04.1938 tarihli bir haberde Kastamonu merkez Kaşçılar köyünde yaşanan bir yangın hadisesine temas edilmiştir. Köyden Yeserenoğulları'ndan Satıoğlu Mehmet evinde yokken, 75 yaşlarındaki eşi Halime'nin yaktığı ocağın bacası gece herkes uykudayken tutuşmuş ve yangın eve de sirayet etmiştir. Yangına uykuda yakalanan Halime ile 14 yaşlarındaki torunu Emin yanarak can vermişlerdir. Yangın ayrıca Abidin adlı diğer bir vatandaşın evine de sıçramıştır. Yangın sonrasında iki öküz ile iki inek de yanarak telef olmuştur.[86]

15.04.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yayınlanan bir habere göre Kastamonu merkez Dursunlar köyünde Ahmetoğlu Hüsnü isimli vatandaş evinde yatarken ocaktaki ateşten sıçrayan kıvılcımlar eşyalara sarmış, yangın genişlediği için vaktinde müdahale edilememiş, iki katlı olan ev tamamen yanmıştır.[87]

05.06.1938 gecesi saat bir buçukta belediyenin temizlik işçisinin oturduğu handa bir yangın çıkmıştır. Yangın, işçinin yıkanmak maksadıyla su ısıtmak için yaktığı sobada bıraktığı ateşten çıkmıştır. Yangının çıktığı oda büyük ahşap binalara bitişik olduğundan, itfaiyenin yetişmesi sonucunda mahalle büyük bir felaketten kurtulmuştur.[88]

19.06.1938 gecesi Kastamonu'ya bağlı Araç ilçesinin Enbiya köyünden Muhittin Yüksel isimli kişiye ait evden dikkatsizlik sonucu başlayan yangın, komşuları bulunan Tevfik Büyük Kaya, Kuman Yüksel, Ali Osman Yalabaş, Mehmet Yalabaş, Hasip Büyük kaya, Hüseyin Çöplü, Mustafa Çöplü, Kamil Ayhan, Hatice Bilgin adlı kişilerin de evlerine sıçrayarak toplamda 10 evin eşyalarıyla birlikte tamamen yanmasına sebep olmuştur. Zarar ve ziyan miktarının 10.400 lira tutarında olduğu tespit edilmiştir.[89] Muhittin Yüksel'in evinde misafir olarak kalan Emine isminde sara hastası bir kadının yangına sebep olduğu anlaşılmaktadır. Doğrusöz gazetesinde zarar ve ziyanın 10.000 liradan fazla olduğu belirtilmiştir. [90]

[86] "İhtiyar Kadınla Bir Küçük Çocuk Yandı", ***Doğrusöz***, 15 Nisan 1938, s. 3
[87] "Ocaktan Sıçrayan Ateş…", ***Doğrusöz***, 15 Nisan 1938, s. 3
[88] "Pazartesi Geceki Yangın", ***Doğrusöz***, 7 Haziran 1938, s. 4
[89] ***BCA***, 30.10.0/120.856.38.
[90] "Enbiya Köyünde 14 Ev Yandı", ***Doğrusöz***, 21 Haziran 1938, s. 3

21.07.1938 tarihinde merkez Aşağı Elyakut köyünde Basmacı Osman eşi Fatma isimli vatandaşın evinde çıkan yangın, ekin yığınlarına ve diğer bazı evlere sirayet etmişse de itfaiye yetişerek yangını kontrol altına almıştır.[91]

07.08.1938 tarihinde Taşköprü'nün Alipaşa köyünde çıkan yangında Kara Hüseyinoğlu Mehmet Güllü isimli vatandaşın ahırından çıkmış ve daha sonra Mehmet Güllü, kardeşi Hasan, Mehmet Güllü'ün eşi Şehri, oğlu İsmail ve iki köylü alevler arasında kalarak hayatlarını kaybetmişlerdir. Ayrıca yangında üç ev yanmıştır.[92]

18.08.1938 sabahı saat beşte Göl'ün Dokuzkat köyünde Şerif adlı bir vatandaşın evinde çıkan yangın sonrasında bir evle, samanlık ve ahırı yanmıştır. Yangın itfaiyenin yetişmesiyle söndürülmüştür. Yangın sonrasında ayrıca bir çift malak, dört inek ve dört buzağı da yanmıştır.[93]

21.08.1938 tarihinde Cide'nin Meset nahiyesine bağlı Kırva köyünde kaza sonucu çıkan yangında ise Satıoğlu Halit Erdoğan ve Mustafa Erdoğan'ın evleri eşyalarıyla birlikte tamamen yanmıştır. Zararın 1.130 lira tutarında olduğu yangında, kaybı ve hayvan zayiatı olmamıştır.[94]

26.08.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Kastamonu merkez Bostan köyünde Semercioğlu Cemal Semerci'nin evinde ocaktan sıçrayan kıvılcımların neden olduğu yangında, Cemal Semerci'nin evi ile birlikte yakınlarda bulunan 3 ev daha tamamen yanmıştır. Zarar miktarının 2 bin lira tutarında olduğu tahmin edilen yangın sonrasında, Cemal Semerci suçlu bulunarak adliyeye sevk edilmiştir.[95]

09.09.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer verilen bir haberden anlaşıldığına göre Kastamonu merkez Maraz köyünün Üyük mahallesinde Mustafa Kütük, Ahmetoğlu Abdullah Dal ve Mustafa Kara'nın evleri kasten yakılmış ve evdeki eşyalar ile 5

[91] "Elyakut Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 26 Temmuz 1938, s. 2
[92] "Taşköprü'nün Ali Paşa Köyünde…", ***Doğrusöz***, 9 Ağustos 1938, s. 3
[93] "Dokuzköy'de Yangın", ***Doğrusöz***, 19 Ağustos 1938, s. 3
[94] "Kırva Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 26 Ağustos 1938, s. 3
[95] "Bostan Köyünde Dikkatsizlik Yüzünden Dört Ev Yandı", ***Doğrusöz***, 26 Ağustos 1938, s. 3

hayvan yanarak telef olmuştur. Gazete haberinde evi yakanların arandığı bildirilmiş ve kim olduklarıyla ilgili başka bir kayda ulaşılamamıştır.[96]

27.09.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Araç'ın Süzey köyünden Mehmetoğlu Hasan'ın evinden başlayan yangın sonrasında ev tamamen yanmıştır. Yapılan tahkikat sonrasında evin aynı köyden Halim Keskin tarafından kasten yakıldığı anlaşılmıştır. Olayın Mehmetoğlu Hasan ve Halim Keskin arasında öncesinde yaşanan bir kavganın devamı niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.[97]

09.10.1938 tarihinde Araç'ın Samanlar köyünde meydana gelen yangında Ahmetoğlu İbrahim'e ait olan kahvehane yanmıştır.[98]

14.10.1938 tarihinde Kastamonu merkez Canbaz köyünde bir yangında Alioğlu Ahmet ve Tahir isimli vatandaşlara ait değirmen kimliği belirsiz kişiler tarafından yakılmıştır.[99]

01.11.1938 tarihinde Daday'ın Bayramlı köyünden Kâmil Tabu'nun 3 katlı evinin yarısı, kaza ile çıkan bir yangın sonrasında içindeki eşyalarla birlikte yanmıştır. Doğrusöz gazetesinde yer alan habere göre zararın yaklaşık 1.200 lira olduğu ifade edilmektedir.[100]

26.11.1938 tarihinde Taşköprü kazasının Gelinbükü köyünden İsmailoğlu Mehmet Koca'nın samanlığı, kimliği belirsiz kişiler tarafından kundaklanarak yakılmıştır.[101]

28.11.1938 gecesi Kastamonu merkez Başveren köyünden İbrahimoğlu Halil Kuru'nun samanlığı yine kimliği belirsiz kişiler tarafından kundaklanarak yakılmıştır.[102]

02.12.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Taşköprü'nün Çit köyünden Hasanoğlu Satı Katırcı'nın ahırında çıkan yangın, yakınlarda bulunan

[96] "Maraz Köyünde Kasten Yangın", ***Doğrusöz***, 9 Eylül 1938, s. 3
[97] "Kasten Yakılan Ev", ***Doğrusöz***, 27 Eylül 1938, s. 3
[98] "Aracın Bir Köyünde Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 18 Birinci Teşrin 1938, s. 3
[99] "Canbaz Köyünde Bir Değirmen Yaktılar", ***Doğrusöz***, 18 Birinci Teşrin 1938, s. 3
[100] "Daday'ın Bayramlı Köyünde Yangın", ***Doğrusöz,*** 8 İkinci Teşrin 1938, s. 4
[101] "Yanan Samanlıklar", ***Doğrusöz,*** 2 Birinci Kanun 1938, s.3
[102] "Yanan Samanlıklar", ***Doğrusöz,*** 2 Birinci Kanun 1938, s.3

amcaları Satı Katırcı'nın ve Esat Samancı'nın evlerine de sirayet etmiş ve dört ev eşyasıyla birlikte yanmıştır. Yangında on beş keçi, iki öküz ve bir merkep yanarak telef olmuştur.[103]

Kastamonu'nun kazasına bağlı Çayırcık köyünde 1938 yılı içerisinde kazayla çıktığı düşünülen yangında köy sakinlerinden yardıma muhtaç oldukları anlaşılan Nuhoğlu Esat ve yedi arkadaşının yeniden yaptıracakları evler için Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından çıkarılan kararnameye ile Hayrioğlu Ormanı'ndan 80 metre mikâbı imal edilmemiş kerestenin parasız olarak yangınzedelere verilmesi, Ziraat Bakanlığının 9.12.1938 tarihli teklifi ve İcra Vekilleri Heyeti'nin 15.12.1938 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.[104]

23.02.1939 tarihinde saat yirmi dörtte Devrekâni'nin Çakallar köyünde Rıza Keskin'e ait ev, kasten yakılmıştır. 28.02.1939 tarihli Doğrusöz gazetesinde Faillerin kim olduğuyla ilgili gerekli tedbirlere başvurulduğuna ilişkin bilgilere ulaşılmış olsa da faillerin tespiti ile ilgili herhangi bir kayda ulaşılamamıştır.[105]

15.01.1939 gecesi Devrekâni'de Demirci İbrahim isimli vatandaşın demirci dükkânından başlayan yangın, vaktin erken olması ve halkın çarşıda bulunması sayesinde müdahale edilerek kontrol altına alınmıştır. Belediye tulumba hortumlarının kullanılamayacak halde olması sebebiyle yangın Kulaksızoğulları'nın 15 tonluk su deposundan temin edilen suyla söndürülmüştür. [106] Doğrusöz gazetesinde yer alan haberden yangın sonrasında Devrekâni İtfaiye Teşkilâtı'nda tulumba, bakraç, balta, çengel gibi aletlerin mevcut olduğu, bununla birlikte hortumların bir kısmının kullanılamaz durumda bulunduğu ve eksik olan alet-edavat için sipariş verildiği anlaşılmaktadır.[107]

11.02.1939 tarihinde saat üçte Kastamonu merkez kale dibinde çıkan yangın, iki evin tamamen yanmasından sonra söndürülebilmiştir. Yangının kadınların evde yanan ateş bırakması ve komşuya gitmesinden sonra başladığı anlaşılmıştır. Yangın

[103] "Çit Köyünde Dört Ev Yandı", ***Doğrusöz***, 2 Birinci Kanun 1938, s. 4
[104] ***BCA***, 30.18.1.2/85.103.14.
[105] "Çakallar Köyünde Kasten Yakılan Ev", ***Doğrusöz***, 28 Şubat 1939, s. 3
[106] "Devrekani'nin Geçirdiği Yangın", ***Doğrusöz***, 17 İkinci Kanun 1939, s. 4
[107] "Devrekani'de Yangın Söndürme Teşkilatı", ***Doğrusöz***, 20 İkinci Kanun 1939, s. 3

mahallinde suyun az ve arazinin meyilli olması, bu gibi yerlere su deposuna olan ihtiyacı gündeme getirmiştir.[108]

22.07.1939 gecesi saat ikide o dönem Akkaya'ya bağlı Ömerli köyünde aniden başlayan yangın ilk önce samanlıkta başlamış ve esen güney rüzgârı ile bitişiğindeki evin her bir yanını sarmıştır. İki buçuk saatte büyük bir samanlıkla, 25 kişinin yaşadığı büyük bir ev tüm eşyalarıyla birlikte yanmıştır. Yangın köydeki gençlerin büyük çabaları sonrasında diğer evlere sirayet etmeden kontrol altına alınmıştır. Yangında can kaybı ve hayvan zayiatı olmamıştır.[109]

02.08.1939 Çarşamba günü sabah saat 05.25'te Kastamonu'nun Topçuoğlu mahallesinde Yeni Hamam'ın bitişiğinde bulunan 3 numaralı Ali Osman Türk ailesinden İsmet ve kızı Emine'ye ait 3 katlı ahşap hanede başlayan yangın, itfaiyenin müdahalesi sonrasında söndürülmüştür. Yangın sonrasında evin yarısı yanmıştır. Mahalle sokaklarının dar olması ve ahşap evlerin fazlalığı, olası büyük yangınlar karşısında itfaiyenin müdahalesi sorununu da beraberinde getirmiştir.[110]

13.09.1939 tarihinde sabah saatlerinde ana cadde üzerinde bulunan İnebolu ve Anadolu Otelleri'nde başlayan yangın sonrasında, otellerin ikisi de tamamen yanmıştır. Yangın diğer binalara yayılmadan söndürülmüştür. Yangın ilk önce İnebolu Oteli'nde başlamış, daha sonra bitişiğindeki Anadolu Oteli'ne sirayet etmiştir. Yangının çevredeki diğer binalara yayılmaması için itfaiye büyük bir fedakârlıkla çalışmıştır. Yangına ilk önce mahalle tulumba teşkilatı müdahale etmiş, Taşköprü İtfaiyesi'nin de yetişmesiyle yangın söndürülmüştür.[111]

1939 yılı içerisinde Kastamonu'nun Daday kazasının Çörekli köyünde bir yangın çıkmıştır. 16.10.1939 tarihli İcra Vekilleri Heyeti toplantısında yangınzedelerden Emir Alioğlu Şaban Aslan ve Tahsin Aslan'ın yeniden yaptıracakları evleri için onar

[108] "Yangın", ***Doğrusöz***, 14 Şubat 1939, s.2
[109] "Omarlı Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 25 Temmuz 1939, s.3
[110] "Topçuoğlu'nda Yangın", ***Doğrusöz***, 4 Ağustos 1939, s. 3
[111] "Yangın", ***Doğrusöz***, 15 Eylül 1939, s. 1

metre mikâp imal edilmemiş kerestelik ağacın parasız olarak verilmesi yönünde bir kararname kabul edilmiştir.[112]

31.10.1939 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Kastamonu merkez Talipler köyünde Uğurluoğlu Zühtü adlı vatandaşa ait evde çıkan yangın neticesinde sekiz odalı bir ev, iki samanlık, bir erzak ambarı ve ambarda bulunan 200 araba saman, 100 kile buğday, 50 kile arpa, 40 kile siyez (buğday), 25 kile mısır ve 25 kile gernik (buğday) tamamen yanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda yangının kendir çomaklarının tutuşmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır. İtfaiyenin zamanında müdahalesi yangının genişlemesini önlemiştir.[113]

14.04.1940 tarihinde Kastamonu merkez Karaş köyünde Tulumoğlu Emin isimli vatandaşa ait ekmek fırınından sıçradığı tahmin edilen kıvılcımdan dolayı başlayan yangın sonrasında Tulumoğlu Emin'in evi, eşyalarıyla birlikte tamamen yanmıştır. Ayrıca bir çift öküz ve bir tiftik keçisi ve 20 kadar oğlak yangın ile birlikte telef olmuştur. Yangın aynı zamanda civardaki Tulumoğlu Sadık adlı vatandaşın eviyle Beşkarışoğlu Ahmet adlı vatandaşın evine de sirayet etmiş, tarla ve işlerinde bulunan köylüler yetişinceye kadar bu evlerde yanmıştır. Yangında can kaybı yaşanmamıştır.[114]

14.04.1940 tarihinde akşam saatlerinde Daday'ın Bezir köyünde 35 yaşlarındaki Ömeroğlu Hasan Maşalacı'nın uykuda bulunduğu sırada evinin ocağında yanan ateşin bacayı tutuşturmasıyla başlayan yangında evle birlikte iki öküz ve bir merkep yanmıştır. Hasan Maşalacı ise yaralı olarak kurtarılmıştır.[115]

19.05.1940 tarihinde İnebolu'nun Telle (Akkonak) köyünde Nalbantoğulları'ndan Ahmet Nalbant ile kardeşi Salih Nalbant'a ait evde ocakta bulunan ateş kıvılcımlarının sıçramasıyla başlayan yangın sonrasında ev ve eşyalar tamamen yanmıştır.[116]

---

[112] ***BCA***, 30.18.1.2/88.101.6.
[113] "Korkunç Bir Yangın", ***Doğrusöz***, 31 Birinci Teşrin 1939, s. 2
[114] "Yangın", ***Doğrusöz***, 19 Nisan 1940, s. 2
[115] "Yangın", ***Doğrusöz***, 26 Nisan 1940, s. 3
[116] "Yangın", ***Doğrusöz***, 24 Mayıs 1940, s. 2

19.06.1940 tarihinde Küre'nin İmralı köyünde çıkan yangın köy ahalisinde Hasan isimli vatandaşın eşi Habibe'nin iki kız çocuğunu evinin odasına kilitleyerek kıra hayvan otlatmaya gitmesi sonrasında evin ocağındaki kıvılcımların etrafa sirayet etmesiyle başlamıştır. Yangın sonrasında ev ile birlikte iki çocuk da yanarak can vermiştir. Habibe isimli vatandaş ise adliyeye sevk edilmiştir.[117]

20.06.1940 tarihinde saat 24.00'te Kastamonu merkez Kuzyaka nahiyesinin Sahip köyünün Yeni mahallesinde Ömeroğlu Ahmet Gök'ün evinin bacasının tutuşması sonrasında başlayan yangın sonrasında Ömeroğlu Ahmet Gök'e ait ev eşyalarıyla birlikte tamamen yanmıştır. Yangında ayrıca bir kısrak ile üç baş dana yanarak telef olmuştur. Maddî hasarın ise 6.028 lira olduğu tahmin edilmiştir. Yangında can kaybı olmamıştır.[118]

12.07.1940 tarihinde gece saat 23.30'da Daday'ın Yalanlar Köyü Ömürbey mahallesi sakinlerinden Naim Acarlı'nın uykuda bulunduğu bir sırada kimliği belirsiz bir kişi tarafından kundaklandığı düşünülen ev tamamen yanmıştır. Yangın sonrasında ayrıca dört baş inek telef olmuş, can kaybı olmamıştır. Zararın miktarı 2.117 lira olduğu tahmin edilmektedir.[119] Yapılan tahkikat sonrasında yangına sebebiyet verenlerin Bey mahallesinden Rıza Karakaş ile Nail Karakaş ve Balatlar köyünden Aziz Demir oldukları tespit edilerek bu şahıslar bulunmuş ve adliyeye sevk edilmiştir.[120]

20.07.1940 tarihinde akşam saat sekizde Daday'ın Gökgöz köyünden Hasanoğlu Mehmet Soytar'ın evinde yanan ocaktaki kıvılcımların etrafa sirayet etmesiyle başlayan yangın sonrasında Hasanoğlu Mehmet Soytar'a ait ev, eşyasıyla birlikte tamamen yanmıştır. Yangında can kaybı olmamıştır.[121]

30.08.1940 tarihinde Kastamonu merkez Yürekveren köyünde köy sakinlerinden Numan isimli vatandaşın eşi Huriye'nin kaza ile arı kovanlığını tutuşturması sonucunda başlayan yangın sonrasında Numan'a ait ev eşyasıyla birlikte yanmıştır.

---

[117] "Yangın", ***Doğrusöz***, 28 Haziran 1940, s. 2
[118] "Yangın", ***Doğrusöz***, 5 Temmuz 1940, s. 2
[119] "Yangın", ***Doğrusöz***, 26 Temmuz 1940, s. 3
[120] "Yangın Failleri", ***Doğrusöz***, 9 Ağustos 1940, s. 2
[121] "Yangın", ***Doğrusöz***, 2 Ağustos 1940, s. 2

Yangında ayrıca iki buzağı yanarak telef olmuştur. Yangın sonrasında 1.500 lira miktarında bir zarar oluşmuştur.[122]

15.02.1941 tarihine saat 01.00'de Kastamonu merkez Örencik köyüne bağlı Aşağı mahallesinden Kâmil isimli vatandaşa ait 220 lira kıymetindeki samanlık yanmıştır. Kimliği belirsiz kimseler tarafından yakıldığı iddia edilen samanlıktan başlayan yangın, diğer evlere sirayet etmeden itfaiyenin zamanında müdahalesiyle önlenmiştir.[123]

19.02.1941 tarihinde saat 23.00'te o dönem Araç'a bağlı bir nahiye olan Mergüze'nin (İhsangazi) Obruk köyünün Salam mahallesinde 37 yaşlarındaki ve evinde hasta yatmakta olan Numan Acar'ın evinde çıkan yangında ev tamamen yanmış, Numan Acar ise kurtarılamamıştır. Rüzgârın etkisiyle etrafa sirayet eden yangın sonrasında ayrıca 9 ev eşyalarıyla birlikte ve 2 ambar da mahsulleriyle birlikte yanmıştır. Yangın sonrasında 5.000 liralık bir arar ortaya çıkmıştır. Olay sonrasında yangının Numan Acar isimli şahsın eşi tarafından kasten çıkarıldığı söylentileri üzerine soruşturma başlatılmıştır.[124]

21.02.1941 tarihinde gece saatlerinde o dönem İnebolu'ya bağlı bir nahiye olan Abana'nın Olu köyünden Mustafaoğlu Mehmet Aydın ile Satıoğlu Hüseyin Toprak'ın evlerinde başlayan yangın sonrasında evler eşyalarıyla birlikte yanmıştır. Can kaybının yaşanmadığı yangında, 1.830 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[125]

02.03.1941 tarihinde Küre'nin Elmalı Tekke köyünde 55 yaşlarındaki İbrahim kızı Feride isimli vatandaşın evinde kaza sonucu çıkan yangın, Mehmetoğlu Mustafa ve İsmailoğlu Akif isimli vatandaşların evlerine de sirayet etmiştir. Can kaybının yaşanmadığı, bununla birlikte 3 evin tamamen yandığı yangın sonrasında, 819 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[126]

---

[122] "Yangın", ***Doğrusöz***, 6 Eylül 1940, s. 2
[123] "Yangın", ***Doğrusöz***, 21 Şubat 1941, s. 3
[124] "Araç'ta", ***Doğrusöz***, 25 Şubat 1941, s. 3
[125] "Kazaen Yangın", ***Doğrusöz***, 25 Şubat 1941, s. 3
[126] "Küre'de Kazaen Yangın", ***Doğrusöz***, 11 Mart 1941, s. 3; Ata Erdoğdu, ***Kastamonu Kültürü 8***, Kastamonu, 2023, s.514

05.03.1941 tarihinde Taşköprü'nün Koçanlı köyünde Muttalipoğlu İzzet Akgün'ün bir odadan ibaret olan evinin ocağından çıkan yangında ev tamamen yanmıştır. Yangın sonrasında 91 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[127]

21.03.1941 tarihinde gece 24.00'te o dönem İnebolu'ya bağlı bir nahiye olan Abana'nın Bayramgazi köyünden Mustafaoğlu 62 yaşlarındaki Mehmet isimli vatandaşın evinde kaza sonucu çıkan yangında ev ile birlikte eşyası tamamen yanmış, ayrıca iki baş inek de yanarak telef olmuştur. Can kaybının olmadığı yangın sonrasında 400 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[128]

26.03.1941 tarihinde Küre'nin İlata köyünden (Güllüce) Mustafaoğlu Ahmet Karagülle'nin evinde kaza sonucu çıkan yangında, bahse konu ev eşyalarıyla birlikte tamamen yanmıştır. Can kaybının olmadığı yangında, 150 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[129]

03.05.1941 tarihinde Kastamonu merkez Bostan köyünün Aşağı Elmalı mahallesinde Mustafaoğlu Şükrü Saitoğlu'nun evinin bacasının tutuşmasıyla başlayan yangında, Mustafaoğlu Şükrü Saitoğlu'na ait ev ile birlikte 11 ev daha eşyalarıyla birlikte yanmıştır. 60 yaşlarındaki Safiye Reisoğlu isimli kadın yangından kurtarılamayarak can vermiştir. İki buzağının da yanarak telef olduğu yangında 9.455 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[130]

06.05.1941 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Araç'ın Çöplüce köyünden Mustafaoğlu 45 yaşlarındaki Ahmet Sonel'in 9 yaşındaki kızı Ayşe'nin kaza sonucu sebebiyet verdiği yangında Ahmet Sonel'in evi tamamen yanmış ve 321 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[131]

23.05.1941 günü saat sekizde Taşköprü'nün Gökçeağaç nahiyesine bağlı Akçasu köyünün iki saat mesafede bulunan yaylasında Paşaoğulları'ndan Hasan Baş, Şükrü Baş, Kâmil Ayverdi, Hüseyin Ayverdi ve Halil Baş'a ait 7 ev, 6 samanlık, 1 dam

---

127 "Taşköprü'de Yangın", ***Doğrusöz***, 5 Mart 1941, s. 3
128 "Abana'da Yangın", ***Doğrusöz***, 1 Nisan 1941, s. 2
129 "Yangın", ***Doğrusöz***, 4 Nisan 1941, s. 2
130 "Kazaen Yangın", ***Doğrusöz***, 9 Mayıs 1941, s. 2
131 "Kazaen Yangın", ***Doğrusöz***, 6 Mayıs 1941, s. 2

kaza kaza sonucu çıkan yangında yanmıştır. Yangına o civarda hayvan otlatmakta olan Vakıf Geymene köyünden 14 yaşındaki bir çocuğun sebebiyet verdiği ve zararın 580 lira olduğu anlaşılmıştır.[132]

26.05.1941 tarihinde Kastamonu merkez Darıbükü köyünde Ahmetoğlu Mehmet Sinan isimli vatandaşın oğluna ait evde çıkan yangında bahse konu ev eşyalarıyla birlikte yanmıştır. Can kaybının olmadığı yangında, 600 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[133]

01.06.1941 tarihinde gece saatlerinde Kastamonu merkez Kirenli köyünden Hasanoğlu Halil Kocaoğlu'na ait 150 lira ve aynı köyün muhtarı Arif Kocaoğlu'na ait 200 lira değerindeki samanlıklar, kimliği belirsiz kişiler tarafından yakılmıştır.[134]

02.06.1941 günü saat birde Taşköprü'nün 20 kilometre güney doğusundaki Civelek köyünün Kalınbacak mahallesinde Mustafaoğlu Nuri Karakaya'ya ait ahırda çıkan yangın sonrasında 2 at, 3 manda ve 2 karasığır telef olmuştur. Can kaybının yaşanmadığı yangında, 900 liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[135]

06.06.1941 tarihinde saat birde Taşköprü'nün on kilometre doğusunda bulunan Oymaağaçseki köyünde Hatice Çetin'e ait 100 lira kıymetindeki bir samanlık taraflar arasındaki husumet yüzünden yakılmıştır. Samanlığın köy sakinlerinden Ahmet Çetin oğlu 13 yaşındaki Ali Çetin ile Hasan oğlu 17 yaşındaki Kemal Kayacan tarafından kasten yakıldığı anlaşılmış olup olayın failleri adliyeye sevk edilmiştir.[136]

11.06.1941 günü saat 22.30'da Kastamonu merkeze bağlı Kuzyaka nahiyesine bağlı İmam köyünden Mehmetoğlu Şükrü'ye ait demirci dükkânındaki körük ocağında başlayan yangın, büyümeden söndürülmüştür.[137]

17.06.1941 gecesi saat birde Taşköprü'nün 7 kilometre kuzeyindeki Karapürçek köyünde 5 yaşındaki Hüseyinoğlu Halil Ilgaz'ın samanlığında kaza ile çıkan yangın,

---

[132] "Kasten Yangın", ***Doğrusöz,*** 30 Mayıs 1941, s. 2
[133] "Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 3 Haziran 1941, s. 2
[134] "Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 6 Haziran 1941, s. 2
[135] "Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 10 Haziran 1941, s. 3
[136] "Kasten Yangın", ***Doğrusöz,*** 13 Haziran 1941, s.4
[137] "Çarşıda Yangın", ***Doğrusöz,*** 13 Haziran 1941, s. 2

ilçeden gönderilen arazözle başka yerlere sirayet etmeden söndürülmüştür. Yangın sonrasında 250 liralık bir hasar ortaya çıkmıştır.[138]

İnebolu'daki yangınlardan belki de en büyüğü 14.02.1942 tarihinde yaşanmıştır. Akşam saat 20.00'de İnebolu'da Ticaret Odası'nda başlayana yangın daha sonra bitişiğindeki Recep Çolakoğlu'na ait mağaza ile Sabri Tatlı'nın eczanesine ve bu eczanenin yanında bulunan diğer bir mağazaya sirayet etmiştir. Çolakoğlu'na ait mağazada bulunan pamuk ve kendirden dolayı yangın kısa sürede büyümüş ve daha sonra bu mağazanın arkasında bulunan Fotoğrafçı Zihni'ye ait olan eski orta mektep binasını sarmıştır. Olay mahalline 21.30'da ulaşan Küre ve 01.15'te ulaşan Kastamonu itfaiyeleri de yangına müdahale etmiştir. Karadeniz Oteli'ni yaptıran Hacıoğlu'nun önceden çektirmiş olduğu bir yangın duvarı, ateşin büyümesini ve yayılmasını önlemiştir. Havada fırtına ve rüzgârın olmaması, yangının daha büyük bir felâkete dönmesini engellemiştir. Yangının mahallinin karşısında bulunan polis karakolu ile daha yukarıda bulunan hükûmet dairesi ve cezaevi de tahliye edilmiştir. Kastamonu Valisi Mithat Altıok sürekli bilgi alarak ve gerekli talimatları vererek yangın olayını yakından takip etmiştir. Yangın sonrasında, 200 bin liralık bir zarar ortaya çıkmıştır.[139]

03.08.1942 tarihinde Kastamonu merkez Kıyık köyünde çıkan yangın, göğe yükselen koyu bir dumanın görülmesi ve o tarafa süvari devriyesinin gönderilmesiyle tespit edilmiştir. Yangın köyün 12 evden ibaret olan Çantaoğlu bölümünde çıkmış, 10 ev ile birlikte harmanlardan kaldırılan mahsuller tamamen yanmıştır. Ayrıca 3 buzağı da yanarak telef olmuştur. Yapılan tahkikat sonrasında yangının köy ahalisinden Numan isimli vatandaşın gelininin bal almak için arı kovanına tütsü verirken, kazayla yangını çıkardığı anlaşılmıştır. 10 ailenin açıkta kaldığı yangın sonrasında, yangınzede ailelere çadır yardımı yapılmıştır.[140]

---

[138] "Kazaen Yangın", ***Doğrusöz***, 24 Haziran 1941, s. 3
[139] "İnebolu Büyük Bir Tehlike Atlattı", ***Doğrusöz,*** 17 Şubat 1942, s. 1
[140] "Bir Köy Yangını", ***Doğrusöz***, 7 Ağustos 1942, s. 1

12.01.1943 tarihinde gece saat 23.00'te Kastamonu merkez Göl'ün Yarören köyünde şehrin tanınan ailelerinden Münip Esen'in evinde çıkan yangında can kaybı yaşanmamış, Münip Esen'e ait olan ev eşyalarıyla birlikte tamamen yanmıştır.[141]

05.03.1943 tarihinde saat 13.05'te Kastamonu merkez Cumhuriyet Caddesi üzerinde Nüfus Dairesi Kâtiplerinden Hıfzı Aksoy'un sahibi olduğu ve Huriye isimli bir vatandaşın kirada oturduğu evde çıkan yangın, itfaiyenin gayretleri sonucu büyümeden söndürülmüştür.[142]

05.04.1943 tarihinde gece saat 20.35'te Kastamonu merkez Küpceğez mahallesinde Çırağoğlu Mustafa'nın eşi Hatice ve Mehmetoğlu'nun eşi Vahide'ye ait evde çıkan yangın, evlerin bulunduğu sokak çok dar olmasına rağmen büyümeden itfaiyenin gayretleri sonucunda yangın söndürülmüştür. Yangını haber alan Vali Mithat Altıok, yangın yerine gelerek gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamıştır.[143]

04.05.1943 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre o dönemde Kastamonu merkeze bağlı bir nahiye olan Devrekâni'nin Bıngıldayık köyünde Halil isimli bir vatandaşa ait fırında çıkan yangın, daha sonra hızla genişleyerek Mehmet, İsmail, Dursun, Yusuf ve Ali isimli vatandaşlara ait 7 eve birden sirayet etmiş ve evlerin tamamı yanmıştır. Yangın sonrasında yine 15 sığır da kurtarılamayarak telef olmuştur. Yangından sonra Kastamonu Valiliği açıkta kalan 35 kişilik nüfusa yardımda bulunmak için gerekli tedbirleri almıştır. Ayrıca Kastamonu Kızılay Şubesi tarafından yangınzedelere yiyecek vb. yardımda bulunulmuştur.[144]

1943 yılında Daday'ın Kayı köyünden Rasim Eski ile Kapancı Köyü halkından Osman Ünal'ın evlerinin yanması üzerine, 16.07.1943 tarihli ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı bir kararname ile yangınzedelere onar metreküp kerestelik ağaç verilmesi kararlaştırılmıştır. [145] Yine Daday'ın Şirinler, Kapancı ve Göynük köylerinde çıkan yangın sonrasında Şirinler Köyü yangınzedelerinden Osman Demir, Veli Demir, Kamil Demir; Kapancı köyünden Ahmet Ünal; Göynük köyünden Ali

[141] "Bir Yangın", ***Doğrusöz***, 14 İkincikanun 1943, s. 1
[142] "Yangın", ***Doğrusöz***, 6 Mart 1943, s. 2
[143] "Yangın", ***Doğrusöz***, 6 Nisan 1943, s. 1
[144] "Bir Yangın", ***Doğrusöz***, 4 Mayıs 1943, s. 1
[145] ***BCA***, 30.18.1.2/102.53.11.

Yumurtacı'ya yeniden yaptıracakları evleri için onar metreküp kerestelik ağacın civar ormanlardan parasız olarak verilmesi 16.08.1943 tarihli ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı bir kararname ile kabul edilmiştir.[146]

1943 yılında Tosya'nın Yukarıdikmen köyünde çıkan yangında evi ve samanlıkları yanan ve ihtiyaç sahibi oldukları anlaşılan Ahmet Çağlar ve 5 arkadaşının yeniden yaptıracakları ev ve samanlıkları için civar ormanlardan her birine 10 metreküp kerestelik ağaç verilmesi 08.09.1943 tarihli ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı bir kararname ile kabul edilmiştir.[147]

17.09.1943 tarihinde Kastamonu'nun Araç kazası Geley köyünde çıkan yangında evleri tamamen yanan ve muhtaç köylülerden Mehmet Teke, İsmail Teke, Süleyman Tüzün ve Dursun Teke'nin evlerini yeniden yaptırabilmeleri için gereken kerestelik ağacın Devlet Ormanları'ndan ücretsiz olarak verilmesini Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı 03.12.1943 tarihli bir kararname ile kabul edilmiştir.[148]

1943 yılında Taşköprü'nün Paşa köyünde çıkan yangında yangınzede 6 kişiye yeniden yaptıracakları veya tamir ettirecekleri ev, ahır ve samanlıklar için Devlet ormanlarından parasız kerestelik ağaç verilmesi 11.10.1943 tarihli ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı bir kararname ile kabul edilmiştir.[149]

Yine 1943'te çıkan yangında ev ve müştemilatı yanan Daday'ın Öyükveren köyünden Huriye, Yusuf, Abdullah, Mustafa Gündüz, Mehmet Yazgan; Bezirgân köyünden Şükrü Fakı ve yine Daday'ın Zarı Kalaycı köyünden Hanım, Ahmet, Halil Abdullah Çelebi, Kadir, Tahir ve İzzet Durmuş isimli vatandaşlara evleri ve müştemilatını yaptırabilmeleri için Devlet Ormanlarından parasız kerestelik ağaç verilmesi 11.10.1943 tarihli ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı bir kararname ile kabul edilmiştir.[150]

---

[146] ***BCA***, 30.18.1.2/102.60.7.
[147] ***BCA***, 30.18.1.2/102.64.4
[148] ***BCA***, 30.18.1.2/104.3.24.
[149] ***BCA***, 30.18.1.2/103.74.10.
[150] ***BCA***, 30.18.1.2/103.74.11.

Kastamonu Koçcuğaz köyünde yaşanan yangın sonrasında evleri yanan ve muhtaç durumda oldukları anlaşılan Koçcuğaz köyünden Mehmet Karabalta ve Ahmet Balaban'a Devlet Ormanları'ndan parasız kerestelik ağaç verilmesi Ziraat Bakanlığı'nın 08.01.1945 tarihli teklifi ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı 06.02.1945 tarihli kararname ile kabul edilmiştir.[151]

Kastamonu'da 1930-1945 yılları arasında çok ciddi yangınların çıktığı anlaşılmaktadır. Büyük köy yangınlarının yanında bir veya birkaç evi etkileyen hane yangınları da sık sık yaşanmıştır. Bazı yangınlar köylerde çıkarken bazıları şehir merkezinde çıkarak cadde ve sokakları etkilemiş ve birçok dükkânın yanmasına sebebiyet vermiştir. Köylerdeki yangınlar daha çok ev, samanlık, ahır, ambar, değirmen ve köy odası gibi yerlerin yanması sonucuyla yahut da orman yangınları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İl ve ilçe merkezlerinde ise okul, eczane, ticaret odası ve otel gibi yapıların yangına maruz kaldığını görüyoruz.

Yaşanan olaylar incelendiğinde yangınların çoğunlukla köylerde çıktığı anlaşılmaktadır. Evlerde dikkatsizlik sonucu ocakta yanan ateşin unutulması, aydınlatmada çıranın kullanılması genelde yangına sebebiyet veren faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Yangınlar sonrasında pek çok canlar yanmış ve önemli mal kayıpları yaşanmıştır. Zaman zaman alınması gereken tedbirler konusunda yetkililer köylüleri bilgilendirmişlerdir. Bu anlamda basın da etkili olarak kullanılmaya çalışılmıştır. Hüsnü Açıksöz Kastamonu gazetesinde 28 Mart 1938 tarihinde *"Köylerde Yangın"* başlıklı bir makalesinde çıkan yangınlar üzerine bir değerlendirmede bulunarak, özellikle köylerde yaşayan vatandaşları uyarmıştır. 8.04.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde de yayınlanan *"Köylerde Yangın"* başlıklı makalesinde Hüsnü Açıksöz şu değerlendirmelerde bulunmuştur:[152]

> "Köy evlerimiz tamamen ahşaptır, saman, ot, mısır sapları, kendir sapları gibi kuru ve ufacık bir kıvılcımla büyük bir felâket getirebilecek çeşit, çeşit maddeler de meydanda durur. Sonra çıra ile samanlığa, ahıra gitmek de adet. Şöyle böyle ateşle barutun yan yanda durması gibi bir şey. Köy bütçeleri müsait olmadığı için köyde hemen hemen hiç yangın söndürme aleti yok. Maazallah bir yangın çıkınca herkes canı başı kaygısı düşüyor ve yangın nerede kendi kendine biterse oraya kadar devam edip gidiyor. Onun için ekseriya köylerdeki yangınlar şehirlerdekinden daha felaketli neticeler veriyor.

[151] ***BCA***, 30.18.1.2/107.97.16.
[152] "Köylerde Yangın", ***Kastamonu***, 28 Mart 1938, s. 4; Köylerde Yangın", ***Doğrusöz***, 8 Nisan 1938, s. 1

> Köylerde yangının birinci amili çıradır, çıra ile samanlığa, ahıra girmeyi ihtiyar heyetleri behemehâl menetmelidir.
>
> Bu gün gazyağı öyle pahalı değildir, ahıra samanlığa giderken yakılan çıraların parası, bu işler için idare lambalarında yakılacak gaz yağı parasını pekâlâ karşılayabilir.
>
> Sonra orada burada, dökük saçık halde ot vesaire kuru alaf katiyen koydurulmamalıdır. Köy evlerinin bahçe ve avlu duvarlarını çeviren kuru çalılarda kaldırılmalıdır.
>
> Köylerde ekseriyetle evler birleşik olmadığı için yangın sirayetinin bu suretle hayli önüne geçilmiş olur.
>
> Sonra harman yangınları bu ne felâkettir, çok vakit bir harmandan çıkan bir yangın bütün köy yığınlarının yanmasıyla neticelenir. İhtiyar heyetleri, harmanlarda ateş yakmayı kati surette menetmeli, cıgara içenleri de daima ikaz eylemelidir.
>
> Bunlar paraya, pula ihtiyacı olmayan ve her köyün yapabileceği iştir.
>
> Ama bütün bu tedbirler alınır da yine yangın çıkar, o başka bahis. Yangın başlar başlamaz hemen yetişilip söndürebilmek içinde köylerde basit tedbirler alınabilir.
>
> Meselâ köy odasında 20-30 teneke su daima dolu bulundurulur ve basit bir su deposu yapılabilir, tulumba olmasa da ilk anlarda bu basit tedbirlerle yangın söndürülebilir. 20-30 teneke almak, basit bir yangın havuzu yapmak, kanca gibi balta gibi aletler tedarik etmek her köy için mümkündür Tulumba ve sair çokça para ile olacak işlerde büyük ve zengince köylerden başlayarak yapılabilir. Köy yangınlarına dair düşünebildiğimiz noktaları buraya yazdık, bir iki maddesi olsun bir iki köyde tatbike başlarsa bizim için ne mutlu!"

Kastamonu'da yangınların halka duyurulmasında belediye tarafından uygulanan işaretler hususunda da halkın bilinçlendirilmesine çalışıldığı görülmektedir. Nitekim 10.05.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer verilen *"Yangın İşaretleri"* başlıklı haberde yangın işaretleri hususunda halkın dikkatleri şu uyarı ile çekilmeye çalışılmıştır:[153]

> "1- Gündüzleri yangın vukuunda kaleye kırmızı bir sepet çekilecektir.
>
> 2- Geceleri yangın vukuunda top atılmakla beraber kalede kırmızı bir fener yanacaktır.
>
> 3- Yangın işaretleri yangının devamı müddetince duracaktır.
>
> 4- Bayrak indirmeye ait kırmızı işaret feneri Gurup zamanı yanacaktır. Bu fenerin yandığı zaman vukua gelecek yangınlarda kırmızı sepet asılacaktır."

Bazı yangınlar sonrasında köyün büyük bir bölümü yanmış olduğundan yanan köy ile ilgili katı kararların alınması zarureti ortaya çıkmıştır. Örneğin Tosya'nın Çakal (Yenidoğan) köyünde çıkan yangın sonrasında köyün yerinin değiştirilmesi ve farklı

[153] "Yangın İşaretleri", ***Doğrusöz***, 10 Mayıs 1938, s. 4

bir alanda köyün yeniden kurulmasına ilişkin bir kararın alındığı görülmektedir. Nitekim bu hususta Doğrusöz gazetesinin 28.05.1938 tarihli nüshasında Tosya'nın Çakal köyünde yaşanan yangın hadisesine atıfta bulunularak meydana gelen köy yangınları sert bir dille eleştirilmiştir. Yazıda şu satırlara yer verilmiştir:[154]

> "Köylerimizde, bazen bütün bir köyün iki üç saat içinde mahvoluvermesi ile neticelenen büyük yangınlar oluyor.
>
> İşte bu günkü nüshamızda okuduğunuz Tosya'nın Çakal köyünün, tüyler ürpertici hali. Koca bir köyün 87 evi ve bütün varlığı ile ortadan kalkıverdi, üç çocuğun yanışı birçok hayvanların bağıra, bağıra can verişi gibi çok hazin safhalarda başka, "Allahtan gelmiş ne yapalım" deyip geçivermeyin. "Tecellileri böyle imiş, diyerek omuz silkip geçivermeyin. Her tedbiri yaptıktan sonra takdire boyun eğmek gerek. Her sene işitirsiniz: "Falanca köy baştanbaşa yanıvermiş. Öteki köyün mahsulleri manda iken bütün yığınlar yanmış köylü bir tek dane koyamamış.
>
> İşi İrmen takdire tecelliye yükleyivermek kolay. Fakat yangın çıkmamak için yangın çıkınca söndürmek için ne tedbir almışız. Bunu hiç düşünmeyiz. "Eh, ne yapalım? Allah'tan geldi" der geçeriz.
>
> Bugün bütün Türkiye'nin hemen hemen üçte bir nüfusunu içinde yaşatan New York gibi Londra gibi şehirlerde böyle yangınlar hele son asırlarda işitilmez olmuştur. Çünkü oralarda binalar betondur, taştır. Yangının ateşli dili oralarda yalayacak hiç bir yumuşak nesne bulamaz.
>
> Yangın çıksa bile hemen söndürüvermek için bin bir çeşit tedbir alınmıştır.
>
> Biz köylerimizde, şimdiki halde, beton ev, kâgir bina yaptıracak vaziyette değiliz. Onların almış olduğu tedbirlerin onda birini bile hemen yapabilecek halde de değiliz.
>
> Fakat canımıza malımıza bütün bütün lakayt davranmak da doğru mudur?
>
> Köylerde yangın en çok çıradan çıkar. Ahıra giderken samanlığa giderken hatta abdestliğe giderken yangın kundağı elinde bir kundakçı gibi gideriz. Çıra her tarafa ateş saçar, kanısında saman gibi kuru ve hemen parlayıverecek maddeler çıra alevini görünce yutkunur dururlar.
>
> Bir, iki, beş. Nihayet bu aleve kavuşurlar ve köy derhal bir felâket yuvası halini alıverir. Ateşi yanarken bırakıp gitmek ve etimizdeki yanan sigarayı nereye olursa olsun sallayıp atıvermek adetlerimiz, kızınca değirmen, samanlık yakmak cinayetlerimiz de başka.
>
> " Biz her tedbiri alırız. Fakat yangın yine çıkar diyeceksiniz.
>
> Haydi, buna da "olabilir" diyelim. Yangın çıkınca söndürmek için ne gibi tedbirler almışız? Hepimiz samimiyetle söyleyelim: "Hiç!" değil mi? " Başımız gözümüz Allaha emanet, deyip gidiyoruz.
>
> Hangi köyümüzde yangın söndürmek için için su dolu bir havuzumuz var?
>
> Kovamız, tenekelerimiz, bakraçlarımız çalmaçlarımız küçük bir tulumbamız var mı? "Hayır, hep hayır! Değil mi?

[154] "Köylerde Yangın", ***Doğrusöz***, 28 Mayıs 1937, s. 3

> Bu vaziyet karşısında çıralı odunlar bir araya getirilerek çatılan evlerimiz, ufacık bir kıvılcıma hasret çeken samanlıklarımız, böyle bir yangına ta uzaklardan kucak açan ot ve saman yığınlarımız, hep Allah'a emanet olarak duruyor.
>
> Köy sandıklarımız beş on kova çalmaç teneke, bir küçük tulumba tedarik edemez mi? Böyle bir yangında içi su dolu su deposu yapamaz mı? Çıra ile gezmeye gitmeyi, ahırlara samanlıklara girmeyi, köy ihtiyar heyetleri men edemezler mi?
>
> Köy muhtar ve ihtiyar azala inin kendi malları ve canları için köylünün böyle afetlerden korunması için, bu işleri hemen ele almalarını diliyoruz. Çakal köyünün geçirdiği felâket gözümüzün önünde. Bundan ibret alalım ve hemen işe koyulalım."

Gazete, yeni yerinde inşa edilmeye başlayan Çakal köyünün bir numune niteliği taşıdığını ve köylülerin bu yeni köye yerleşme hususundaki düşüncelerini ise 20.05.1938 tarihli haberinde şu şekilde duyurmuştur.[155]

> "Tosya'nın Çakal Köyü Yeni bir numune köyü haline geliyor.
>
> Geçen sene yanan Tosya'nın Çakal köyünde şimdiye kadar 45 hane meydana gelmiştir, binalar temam olamamışsa da bu inşaat mevsiminde hepsi de bitecektir. Binalar hepsi plân dahlinde yapıldığı gibi sokaklar ve meydanlarda plânla meydana gelmiştir. Her evin ahır ve samanlığı arkasına gelmek ve ev önlerinde bir miktar bahçe bırakılmak şartıyla kurulan köy bir numune köyü haline gelmiştir. Evvelce bu köy dere içinde ve çok berbat bir yerde idi. Köy güzel, sulu ve manzaralı bir düzlüğe çıkarılmıştır.
>
> Evvelce alışkanlık saikasıyla eski ev yerlerini bırakmak istemeyen köylüler bu sefer yeni köylerinin suya, havası ve manzarası karşında teşekkürlerini sunmak için söz bulamıyorlar. Bu hususta çok gayret sarf eden kıymetli Başmühendisimiz Bay Safi Erbuğ'a ve her işte olduğu gibi bu işte de sonsuz bir yurt sevgisi ve enerji ile hareket eden aziz Valimize şükranlar sunarız."

Yangınlar sonrasında yaşanan yangın hadiseleri karşısında başta Cumhurbaşkanı olmak üzere dönemin hükümetleri, belediyeler ve sivil toplum örgütleri tarafından yangınzedelere sahip çıkmış; evleri, ahırları ve samanlıkları yananlara yardımlarda bulunulmuştur. Bu durum sosyal devlet anlayışı açısından önemli görülmektedir. Halk da bu dönemde yaptığı yardımlarla okulun inşasına destek olarak halk-devlet dayanışmasının güzel bir örneği sergilenmiştir. Bunun bir örneği Daday Yatı Okulu'nda görülmüştür. Daday'da halkın yaptığı bağışlarla inşa edilen Daday Yatılı Okulu da bahsedildiği üzere maalesef bir yangın sonucunda dershaneler kısmı içindeki bütün ders araçları ve kayıtları ile birlikte tamamen yanmıştır. O dönem kamuoyunda büyük bir teessür uyandıran bu olay, Kastamonu gazetesinin 6 Aralık 1935 tarihli nüshasında şu satırlarla ele alınmıştır:[156]

---

[155] "Tosya'nın Çakal Köyü…", ***Doğrusöz***, 20 Mayıs 1938, s. 4

[156] "Daday Yatı Okulu Yangını ve Türk Halkının Büyüklüğü", ***Kastamonu***, 6 Birinci Kanun 1935, s. 1

> "Bu yıl, Kastamonu Kültür Direktörlüğünün büyük umutlara dayanarak Daday'ın çok cömert halkının büyük yardımlarıyla ve çok değerli İlçebay Refik Kuzucu'nun ateşli çalışmaları ile İlçe başkentinde, yıllardan beri çatı halinde kalmış okul kurağı tamamlattırılmış ve yatı okulu olarak Cumhuriyet bayramında açılmıştı. İlimizin Daday ülkesine, manevî bakımdan olduğu kadar maddî bakımdan da bir güzellik veren bu iki okul kurağından yeni yapılanı 1-2.12.1935 gecesi amansız bir ateşin kuduran alevleri içinde eridi, kül oldu... Esasen bu kurumun açılması için bütün güçleri ile çalışan Daday kent ve köy halkı ateş içinde kavrulan yapıyı kurtarmak için olanca güçleri ile çalıştılar. Fakat sessiz bir yılan gibi gizli gizli müessesenin, en dalgın zamanında boğazına sarılan amansız alevlerden onu kurtaramadılar. Yalnız yemekhane kısmını koruyabildiler.
>
> Bir yığın küle dönen o güzelim okul kurağının önünden gözyaşları ve hıçkırıklar içinde işi başına dönen İlçebayı ziyarete gittiğim zaman, kendini tutamadı, bir daha ağlamağa başladı. Kendisini avutmak için söylediğim sözler asla kâr etmiyordu… O sırada işlerini gördürmek için İlçebayının odasına giren köy muhtarları ve çocuk babaları, İlçebayın acındığını görünce dediler ki; "İlçebayımız, ne üzülüyorsun, sen bizim çocuklarımızı Cumhuriyete lâyık birer adam yapmak için çalıştın, çabaladın, mektebi yaptın, bizim çocuklarımızı içine koydun, okutuyordun. Ne edelim, mektebimiz yandı. Üzülme sana söz veriyoruz. Onun gibi hatta ondan daha büyüğünü yapacağız. Ağaçlarını tahtalarını, kirecini, taşını çekeceğiz. Millet sağ olsun. Allah Atatürk'e ve sana ömürler versin" dediler…"

2.2 Su Baskını ve Heyelanlar

Kastamonu coğrafyasının sahip olduğu engebeli yapı, sert yamaçlar, vadiler ve vadilerin etrafındaki tarıma elverişli alanlarda kurulan yerleşimler nedeniyle birçok defa sel afetiyle karşı karşıya kalınmıştır. Arazi şartları sebebiyle kıyı ilçelerinde özellikle dik yamaçlı yerleşim yerlerinde ani su baskınlarıyla karşılaşmış ve bu afetler can ve mal kayıplarına neden olmuştur. Özellikle il merkezinin ortasından geçen derenin taşmasına neden olan sel hadiseleri çok sık yaşanmıştır. 1930-1945 yılları arasında birçok sel, az sayıda da heyelan hadisesinin yaşandığı görülmüştür. Yaşanan sel hadiseleri incelendiğinde daha çok yaz mevsiminde ve en çok ağustos aylarında yaşandığı anlaşılmaktadır. 6 sel ağustos ayında, 3 sel Temmuz ayında, 3 sel de haziran ayında yaşanmıştır. Ayrıca mayıs, eylül ve ekim aylarında da heyelan ve seller yaşanmıştır.

Sellerin ilki 24.06.1932 tarihinde Kastamonu'nun Seydiler, Göl ve Koru köyünde kendisini göstermiş, yaşanan seller sonucu birçok arazi su altında kalmıştır. Sürekli yağan yağmur sonrasında başlayan seller, birkaç evi yıktığı gibi aynı zamanda

hayvanları da alıp götürmüştür. Kastamonu gazetesine yansıyan konuyla ilgili haberden birkaç kişinin de sel sularına kapıldığı anlaşılmaktadır.[157]

15.06.1934 Cuma günü Taşköprü'nün birçok köyünde sel afeti yaşanmıştır. Şiddetli yağan dolu ve yağmur sonucunda yaşanan selin etkisi yıkıcı olmuştur. Vakıfgeymene, Dağdere, Gelinbükü, Yenice, Demirci, Müezzin, Gökbelen, Gökçeağaç, Çakırçayı, Halkabükü, Sarıalan , Ortaöz, Karadedeoğlu, Afşar, Saman, Virenli, Şeyhşimşir, Bademci, Kiren, Masatlar, Ayvalar, Çoroğlu, Orhan, Boyundurcak, Çetmi, Sökü, Bey, Kaycıklı, Yukarışehirviren, Agağışehirviren ve Doymuş Köyleri'ne ait ekili alanların kısmen ve bazı mahallerinde dörtte üçü hasara uğramıştır. Ortaöz köyünden Mehmet Ağa olarak tanınan kişinin bir değirmeni ile Yılanlı köyünde Deli Mahmutoğlu Hüseyin'in iki öküzü, Deli Mahmutoğlu Abdullah'ın bir inek ve iki danası, Şehirlioğlu Aziz'in bir öküzü ve Karadedeoğlu köyünden Abbasoğlu Nuri Efendi'nin bir atı sel sularına kapılarak boğulmuştur.[158]

03.07.1934 tarihinde akşam 19.30'da başlayan yağmur sonrasında Kastamonu'da bir sel hadisesi yaşanmıştır. Havanın birdenbire bozulması ve sonrasında on beş dakika boyunca aralıksız devam eden yağmur sonucu dereye sel gelmiştir. Gelen sel fazla olduğu için köprülerin üzerinden aşmış ve mahalle içerisindeki bazı evlere ve çay kenarlarındaki hanlara kadar girmiştir. Sel giren yerlerde can kaybı yaşanmamıştır. Çay boyunda ve kışla civarında bulunan bahçeler ve tarlalar tamamen su altında kalmıştır. Bu nedenle bu mahallerdeki ekin ve mahsuller tamamen hasara uğramıştır. Bazı derelerin birleşmesinden oluşan ve Ferhat Paşa Hamamı önünden Çengeller Köprüsü'ne doğru akan sel sularına o civardan geçmekte olan bir vatandaş kapılarak boğulmuştur. Cesedi bir gün sonra şehre yarım saat mesafede bulunmuştur.[159] Sel sonrasında şehrin ortasından geçen çay üzerindeki ahşap köprülerden ikisi kısmen, ikisi ise tamamen yıkılmıştır. Bu sırada evine gitmekte olan Kastamonu Deveciler mahallesinden 36 yaşlarındaki Deli Hacıoğlu arabacı Satı, Kırkçeşme Mahallesi

[157] "Yağmurların Tahribatı", ***Kastamonu***, 26 Haziran 1932, s. 1
[158] ***BCA***, 30.10.0.0/117.821.2.
[159] "Yağmur ve Sel", ***Kastamonu***, 5 Temmuz 1934, s. 2

tarafından gelen sel sularına kapılarak boğulmuş ve cesedi bir saat mesafede bulunan Hacı Köyü civarında bulunmuştur.[160]

Kastamonu'da birkaç gündür yağmakta olan yağmurlar nihayetinde 03.06.1936 tarihinde şiddetini artırmış ve saat 17.00'de şehrin tam ortasından geçen ve yirmi üç metre genişliğinde bulunan derenin suyu sel ile birlikte 3 metre yükselmiştir. Sel sonrasında dere civarında bulunan evlerin bir kısmı su baskınlarına maruz kalmış, kışla civarındaki tarlalar da yine su içerisinde kalmıştır. Özellikle sebze bahçeleri büyük zarar görmüştür. Sel Kastamonu-Çankırı yolu üzerindeki rıhtımın da bir kısmını yıkmıştır.[161]

27.09.1937 tarihinde Tosya'da saat 11.30'da aniden başlayan şiddetli yağmur büyük bir sele sebebiyet vermiştir. Tosya'nın pazarının olduğu o gün civar köylerden gelenler hayvanlarını kasabanın ortasından geçen Kuruçay'ın içerisine bağladıklarından sel 20'den fazla hayvanı sürükleyerek götürmüş, fakat bu hayvanların pek çoğu sonrasında canlı olarak kurtarılmıştır.[162]

03.10.1937 tarihinde İnebolu'nun farklı yerlerinde yağışlar sonrasında kendisini gösteren seller, can kayıplarına sebep olmuştur. İnebolu'nun Şanlı köyünden Marazoğlu Hasan isimli vatandaş hayvanlarını otlatırken yağan yağmurun sebep olduğu sele kapılarak boğulmuştur. (15.10. 1937 tarihli Doğrusöz gazetesinde köyün adı Şanlı olarak ifade edilse de yapılan araştırmada bu isimde bir köy adına rastlanılmamış olup "*Köylerimiz: 1 Mart 1968'e Kadar*" adlı çalışmadan kontrol edilerek bu köyün Şamalı köyü olduğu değerlendirilmektedir.[163]) Yine İnebolu'nun Kirem Deresi köyünden Battal Mustafa kızı Hapi isimli vatandaş tarladan eve dönmek için dereyi geçerken yine sele kapılmış ve boğulmuştur. (15.10. 1937 tarihli Doğrusöz gazetesinde bu köyün adı Kirem Deresi olarak ifade edilse de yapılan araştırmada bu isimde bir köy adına rastlanılmamış olup "*Köylerimiz: 1 Mart 1968'e Kadar*" adlı çalışmadan kontrol edildiğinde bu köyün Kayran köyü olduğu değerlendirilmektedir.[164]) Aynı gün gelen sellerden Çerçile köyünden (Gökbel) Hacı

[160] ***BCA***, 30.10.0.0/117.821.4.
[161] "Yağmur ve Sel", ***Kastamonu***, 5 Haziran 1936, s. 1
[162] "Tosya Sel", ***Doğrusöz***, 28 Eylül 1937, s. 3
[163] ***Köylerimiz 1 Mart 1968'e Kadar***, Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 492
[164] ***Köylerimiz 1 Mart 1968'e Kadar***, Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 341

İbrahim adlı vatandaşın sekiz yaşındaki çocuğu köyün içinde oynarken köy sokaklarından gelen sele kapılarak boğulmuştur. Doğrusöz gazetesinin verdiği bilgilerden anlaşıldığına göre İnebolu'da birkaç gün üst üste yağan yağmurlar, ilçenin de dik yamaçlar üzerine kurulu olmasından dolayı sellere ve can kayıplarına sebebiyet vermekteydi. Nitekim 3.10.1937 tarihinde gerçekleşen sellerden sonra yağmurlar devam etmiş, İnebolu'nun farklı kısımlarında seller görülmeye devam etmiştir. 15.10.1937 tarihli Doğrusöz gazetesinin verdiği bilgiye göre İnebolu'da birkaç hafta içinde selden boğulan insan sayısı 4'ü bulmuştur. Bunlardan İnebolu'nun Çerçile köyünden (Gökbel) Hüseyinoğlu Seydi isimli vatandaş, değirmenden köyüne dönerken köye bir saat uzaklıktaki Gürgenlik Deresi'ni geçerken o sırada gelen sele kapılarak boğulmuş ve cesedi denize kadar sürüklenmiştir.[165]

16.10.1937 tarihinde İnebolu'da şiddetli yağmurlar sonrasında kendisini gösteren seller Hatipbağı mahallesinde ciddi tahribatlar yapmıştır. İkiçay ile İnebolu arasındaki şose de seller sonrasında harap olmuştur.[166] Seller sonrasında Askerlik Şubesi'nin arkasındaki tepede heyelan tehlikesi oluşmuş ve Şube binasını tehdit etmeye başlamıştır. Karadeniz mahallesinde kendisini gösteren heyelan artmıştır. Seller ve heyelanlar sonrasında İnebolu'da 40 bin liralık zarar ortaya çıkmış, herhangi bir can kaybı yaşanmamıştır.[167]

17.10.1937 tarihinde İnebolu'nun Erille köyünden Korucu Cemal ve Bilâloğlu Aziz beş gündür devam eden yağmura rağmen un öğütmek için Kolamatoğlu Ömer'in değirmenine gitmişler, bu esnada değirmenin üzerindeki tepenin ani bir şekilde değirmenin üzerine kayması sonrasında toprak altında kalarak hayatlarını kaybetmişlerdir.[168] (22.10. 1937 tarihli Doğrusöz gazetesinde köyün adı Erille olarak ifade edilse de yapılan araştırmada bu isimde bir köy adına rastlanılmamış olup "*Köylerimiz: 1 Mart 1968'e Kadar*" adlı çalışmadan kontrol edilerek bu köyün Evrenye köyü olduğu değerlendirilmektedir.)[169]

---

[165] "Sellerde Boğulanlar", ***Doğrusöz,*** 15 Birinci Teşrin 1937, s. 4
[166] "İnebolu'da Fırtına", ***Doğrusöz***, 19 Birinci Teşrin 1937, s. 2
[167] "İnebolu Kazamız Büyük Bir Felaket Geçirdi", ***Doğrusöz***, 22 Birinci Teşrin 1937, s. 3
[168] "İnebolu'da Değirmen ile Birlikte Toprağa Gömülen Biçareler", ***Doğrusöz***, 22 Birinci Teşrin 1937, s. 3
[169] ***Köylerimiz 1 Mart 1968'e Kadar***, Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 651

10.08.1938 tarihinde Daday'da büyük bir sel afeti yaşanmıştır. Normal şartlarda Daday ilçe merkezinin bulunduğu mahal herhangi bir sele marûz kalabilecek bir alan olmayıp, Daday Çayı ilçenin güneyinden geçmektedir. Daday Çayı hem ilçeye uzak hem de vadi boyunca düz bir hat takip ettiğinden bir tehlike arz etmemektedir. Ballıdağ sırtlarından kaza merkezine ulaşan küçük dere ise Daday'ın ortasından geçse de bu küçük dere yılın 9 ayı kuru bulunmaktadır. Fakat afetin yaşandığı gün bütün bu doğal durumlar alt üst olmuş, 10.08.1938 günü saat 16.00'ya doğru şiddetle başlayan yağmur üç saat boyunca devam etmiş ve Daday ovasındaki köylerde ciddi sonuçlar doğurmuştur. Sellerin yıkıcı etkisi özellikle Daday merkezinde daha etkili olmuştur. Bu benzeri görülmemiş sel suları ilçe merkezine hücum etmiş ve Daday çayının taşmasına neden olmuştur. Diğer taraftan Ballıdağ sırtlarından *"deniz gibi akıp gelen sel suları"* ilçe merkezine hücum etmiştir. Bu ani sel istilâsından ilçe merkezindeki hemen hemen bütün evler zarar görmüştür. Doğrusöz gazetesinin verdiği bilgiye göre seller *"Başmuallim Hasan'ın evine hücum etmiş, seller bu evin temelini üç beş dakika içinde tahrip ettikten sonra evi olduğu gibi karşıdaki tek parça kayaya çarparak parçalamıştı"*. Olay sonrasında Başmuallim Hasan'ın eşi ve kayınvalidesi ile iki çocuğu sele kapılmış ve ölmüşlerdir. Sel sonrasında bahçeler ve tarlalar harap olmuştur. Selden en fazla Ballıdağ eteklerindeki Beyazlar ve Siyahlar Köyleri ile bunlara yakın köylerin mahsulleri çok zarar görmüş, sel suları ekin yığınlarını alıp götürmüştür.[170] Ayrıca Daday belediye sınırları içerisinde bulunan 5 adet köprü tamamen yıkılmış ve Daday-Kastamonu şosesinde bir menfezle bir köprü çökmüştür. Çayın civarında bulunan evlerin pek çoğunun zemin katlarını su basmıştır. Bir beygir yıkılan bir samanlığın altında kalarak telef olmuştur. Olay sonrasında 9000 liralık zarar meydana gelmiştir.[171]

05.07.1939 tarihinde Kastamonu merkezde başlayan şiddetli yağmurların etkisiyle Kastamonu deresi taşmış, meydana gelen sel iki can kaybına ve maddî zararlara neden olmuştur. Özellikle Kuzyaka nahiyesi ile merkeze bağlı köylerde dolu etkili olmuş, tarım alanları zarar görmüştür. Saat 16.30'da başlayıp 45 dakika devam eden yağmurlar sonrasında ise Kaledibi ve Vakıf derelerinden gelen sellere, Karaçomak deresinden gelen sularda eklenince şehrin ortasında geçen çay yatağından itibaren 1

[170] "Daday Büyük Bir Felaket Geçirdi", ***Doğrusöz,*** 12 Ağustos 1938, s. 1; Erdoğdu, *Kastamonu Kültürü 8* s.159
[171] ***BCA***, 30.10.0.0/118.825.5.

metre taşmıştır. Olukbaşı'ndan Kışla'ya kadar mevcut olan beton, Taşkız, hükümet, Nasrullah köprüleri hariç olmak üzere diğer tahta köprülerin hepsi tamamen yıkılmıştır. Çayın yatağı yarım metreye yakın kum ve taşla dolmuş, çay civarındaki caddeler kısmen harap olmuş, dere kenarındaki evlerin zemin katları tamamen sel suları ile dolmuştur. Çaya yakın evlerdeki ağaç, daraba ve kerpiç olan bütün bahçe duvarları yıkılmıştır.[172] Sel sonrası ayrıca çay içerisine yapılması düşünülen setler için hazırlanan ahşap ve beton gibi bütün malzemeler kullanılamaz hale gelmiştir. Olukbaşı'ndan itibaren dere kenarına çakılan kazıklar ve kapak tahtaları tahrip olmuştur. Halkevi'nin lağım kısmı patlamış, zemin katını su basmıştır. İnşaatı devam eden Orta Mektep'in zemin katı sular altında kalmıştır. Yeni yapılmakta olan Adliye Sarayı binası tamamen bir havuz haline gelmiş ve burada bir barakada depo edilen bin torba çimento ziyan olmuştur. Dere yatağında bulunan on beş kadar sığır sele kapılmış, bir tanesi Kız Ortaokulu Köprüsü karşısındaki çıkmaza sürüklenirken, diğerleri Kışla'nın altında ölü olarak bulunmuştur. Beyçelebi mahallesinde Nesimoğullarından Hasan'ın kızları Safiye ve Müzeyyen, ahırlarında mevcut dört beygiri kurtarmak amacıyla bodrum kata inmişler, selin evi basması sonucu gerek Safiye ve Müzeyyen gerekse kurtarılmak istenilen 4 adet beygir su altında kalarak boğulmuştur. Çay kenarında bulunan evlerde asgâri 30-50 lira ile azâmi bin beş yüz lira arasında değişen zararlar ortaya çıkmıştır. Özellikle sebze bahçeleri tamamen yok olduğundan bu gibi yerlerde zarar daha fazla olmuştur. Köprülerle şoselerin harap olması, elektrik tesisatının bozulması, beton set malzemeleri ile dere kenarı kazıklarının ve kapaklarının tahrip olması kamu zararlarını daha fazla artırmıştır. Yapılan değerlendirmelere göre genel zarar miktarı 100 bin lirayı bulmuştur. Sel merkeze yakın köyleri de etkilemiş, bahçe ve tarlalar su altında kalmış ve mahsuller harap olmuştur. Budamış köyünden bir vatandaş sele kapılarak kaybolmuştur. Sel öncesi şiddetli yağmurlar esnasında yıldırım çarpması ile birlikte 4 kişi ölmüş, en az 15 hayvan telef olmuştur. Yağmurla birlikte kendisini hissettiren dolu, çevre köylerdeki ekili alanların dörtte üçünü harap etmiştir.[173]

12.08.1939 tarihinde Tosya'da kendisini hissettiren şiddetli yağmur ve dolu, Tosya'nın iki saat mesafesinde bulunan Deringöz ve Devrez çaylarının taşmasına

[172] ***BCA***, 30.10.0.0/118.827.14.
[173] "Büyük Sel", ***Doğrusöz***, 7 Temmuz 1939, s. 1

neden olmuştur. Derenin taşması sonucu 25 öküz ve inek telef olmuştur. Ayrıca çeltik hububat yerleri olan Çaykapı Sapaca, Avşar, Çiğil, Çifter, Kösen, Çepni, Aşağıkayı, Kızılca Karanlık, Ötüske, Bayat, Aşağıdikmen, Kilkuyu ve Ermelik köylerindeki çeltik tarlaları, bağ ve bahçelerde ciddi tahribat yapmıştır. [174] (25.08.1939 tarihli Doğrusöz gazetesinde ifade edilen köy adları incelendiğinde Kızılca Karanlık isimli bir köy adına başka bir kaynakta rastlanılmamış olup "*Köylerimiz: 1 Mart 1968'e Kadar*" adlı çalışmada Kızılca ve Küçük Kızılca adlı köylerin olduğu, ancak Kızılca Karanlık adlı bir köy isminin bulunmadığı tespit edilmiştir.)[175]

19.08.1939 tarihinde Devrekâni'ye yağan şiddetli yağmurlar sonrasında ortaya çıkan sel, Devrekâni'nin Siyah köyünden Cemal ile Ali isimli vatandaşların üçer yüz lira değerindeki iki samanlığını yıkmıştır. Sel sonrasında ayrıca Devrekâni'den Anbarcıoğlu Ahmet isimli vatandaşın 200 lira değerindeki ev eşyası kullanılamaz hale gelmiş, 4 manda ile 6 sığır da telef olmuştur.[176]

19.08.1939 tarihinde Araç'ın Sorguncuk ve Kavak Köyleri'ne yağan yağmur ve dolunun sebep olduğu sel 4 manda ve 25 sığırın boğularak telef olmasında neden olmuştur. Sipahiler köyünden geçen çaydan, 25 tane çeşitli hayvanın cesedi çıkarılmıştır.[177]

02.08.1940 tarihinde Tosya'ya yağan yağmur ve düşen dolu sonucu yer yer seller meydana gelmiştir. Seller sonrasında Aşağıkayı köyünde 4 buzağı ve 10 oğlak hayvanı suda boğulmuştur. Yine gerek Aşağıkayı gerekse Karabey, Çepni ve Aspıras (Kayaönü) köylerinde bağ ve tarlalarda bulunan ürünler ile köy yolları haraop olmuştur. Yine Kilkuyu Köyü yakınlarında devrilen çam ağacı altında kalan Ali Uslu ve ortağına ait 17 koyun ezilerek telef olmuştur. Ayrıca Kilkuyu Karakolu binası çatısı ve kiremitler hasara uğramıştır.[178]

---

[174] "Tosya'da Sel", ***Doğrusöz***, 25 Ağustos 1939, s. 3
[175] ***Köylerimiz 1 Mart 1968'e Kadar***, Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 397,
[176] "Devrekâni'de Sel Tahribatı", ***Doğrusöz***, 25 Ağustos 1939, s. 3
[177] "Araç'ta Sel", ***Doğrusöz,*** 25 Ağustos 1939.
[178] "Tosya'da Yağmur Tahribatı", ***Doğrusöz***, 9 Ağustos 1940, s. 2

12.05.1943 tarihli bir belgeden anlaşıldığına göre Kastamonu'nun Daday ilçesi Kamana köyünde meydana gelen sel sonrasında Mehmet Çakar isimli vatandaşın evi hasar görmüştür. Bu türden farklı il ve ilçelerde meydana gelen afetler sonrasında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün yayınlamış olduğu kararname ile Mehmet Çakar başta olmak üzere zarar gören diğer vatandaşlara onar metreküplük işlenmemiş kerestelik ağacın parasız olarak verilmesi kabul edilmiştir. (Kamana köyünün adını araştırdığımızda "*Köylerimiz: 1 Mart 1968'e Kadar*" adlı çalışmada yeni adının Yamanlar olduğu köy 1968 yılında Azdavay ilçesi Pınarbaşı bucağına bağlı olduğu anlaşılmaktadır.)[179]

Kayıtlardan anlaşılacağı üzere meydana gelen seller en fazla dere kenarlarındaki evleri ve yine sert ve dik yamaçlardan oluşan vadilerde kurulan yerleşim birimlerini olumsuz etkilemiştir. Ayrıca dere yataklarının zamanla dolması, sellerin daha kolay meydana gelmesine neden olabilmekteydi. Bunun üzerine Dâhiliye Vekâleti 1937'de halkın dere yataklarını kazma ve küreklerle temizlemesi hususunda bir genelge yayımlamıştır. 17.08.1937 tarihli Doğrusöz gazetesinde de yer verilen bu genelgede şu satırlara yer verilmiştir:[180]

> "Seylap Felaketleri
>
> Bütün Vilayetlerde Geniş Tedbirler Alınacak
>
> Son Adana felâketi üzerine Yüksek Ziraat Vekâletince memlekete yaptırılan tetkikatta seylâbın bir kısmımın mevcut dere mecralarının zamanla kuvvetli selleri istiap edemeyecek derecede dolmuş bulunmalarından ileri geldiği ve memleketin diğer yerlerinde zaman zaman ziraatımızı hasara uğratan su taşması hadiselerinin de aynı sebepten doğduğu anlaşılmıştır.
>
> Ziraat Vekâleti, bu babda Vekâletimize gönderdiği bir yazıda:
>
> "Mecralarını tebdil ederek veya doldurarak kasaba ve kariyerlerle arazi ve mahsulâta hasar ika eden ve kazma ve kürek gibi basit alâtla ayıklanması mümkün olabilen ve kanunen "enhar-ı sagire" tabir edilen bu gibi derelerin mecralarının halka temizlettirilmesini kanun çok sarih hükümlerle mecbur tutmuştur" denmektedir.
>
> Yurdun ekonomik durumu üzerinde çok ve önemli tesirler yapan bu gibi felâketlerin önlenmesi için mecralarının temizlenmesi lâzım olan derelerin tespiti ve derhal düzgün bir programla işe başlanılmasını rica ederim".

[179] ***BCA***, 30.18.1.2/101.34.3.
[180] "Seylap Felaketleri", ***Doğrusöz***, 17 Ağustos 1937, s. 2

Genelge ile küçük derelerin ıslahına işaret ediliyorsa da 5.07.1939 tarihinde Kastamonu'da gerçekleşen sel olayı, Kastamonu merkezinden geçen çay ile ilgili daha büyük tedbirlerin alınmasını gerektirmekteydi. O dönem ıslâh edilmemiş olan çay için İhsan Ozanoğlu 18.07.1939 tarihli Doğrusöz gazetesinde kaleme aldığı "Sel Tehlikesi ve Alınacak Tedbirler" başlıklı yazısında şu değerlendirmeyi yapmıştır:[181]

> "Kastamonu Vilâyet merkezinin en acil ihtiyaçlarından biri de şehrin ortasından geçen derenin ıslahı meselesidir.
>
> Kasabanın imarı ve modern bir şehir haline getirilmesi için her şeyden evvel bu ezelî derde bir çare bulmak zarureti vardır. Sık sık şahit olduğumuz sel tehdit ve tahribatı bu zaruretin ne derece şiddetli ve derin olduğunu bütün vuzuhu ile göstermektedir.
>
> Hatırlardadır ki: 5 Temmuz çarşamba günü şehrin maruz kaldığı tehlike en az yüz bin liraya mal olmuş bulunmaktadır. Dere kenarındaki bütün dükkân ve evler su altında kalmış, duvarlar yıkılmış, yollar bozulmuş, köprüler gitmiş, elektrik tesisatına varıncaya kadar her şey altüst olmuş, devlet ve halkın bu yüz binlerce lira zararından başka sel, üç vatandaşın çok feci şekilde ölümüne sebebiyet vermiştir. Bu korkunç felâket elli senede, yüz senede bir vuku bulan harikulâde hadiselerden sayılmamalıdır.
>
> Kastamonu her zaman için korkunç sellerin tehdidi altındadır. Filhakika memleket geçenki gibi bir tufana bir defa 1313 de bir de 1339 da sahne almıştır. Demek ki şehir yarım asırda üç defa aynı felâkete uğramış olmaktadır. Bu üç seylâp arasında kasaba dördüncü bir tehlike daha geçirmemiş değildir. Biz hemen her sene aşağı yukarı büyük sellerin tehdidi karşısındayız.
>
> Her hangi bir felâketin yılda veya asırda bir vukuu, tabiatıyla hâdisenin basit ve alelade telakkisini istilzam ettirmeyecektir.
>
> Şu muhakkaktır ki şehir, zamanın geçmesi ile mütenasiben artan ve daha geniş bir tahribat sahası bulan seylâpların yatağı haline gelmektedir.
>
> Daima melhuz olan bu tehlikenin sebepleri, yalnız şehrin uzun ve dar bir mecra ortasında bulunmaktan ibaret zannolunmamalıdır. Gerçi dere kenarlarında kurulmuş kasabalar ekseriyetle aynı yıkıcı kuvvetin zebunudurlar. Fakat Kastamonu'nun sık sık maruz kaldığı sel hasaratı, sadece bir itikâl vadisinde tesis edilmekten ileri gelmemektedir. Her dere kenarında yapılan kasabaların böyle bir felâkete mahkûm olması lâzım gelse dünyada mevcut eski şehirlerin ortadan kalkması icap eder. Halbuki vaziyet bu merkezde olmayıp her yerde tehlikeyi önlemek çarelerine baş vurulmuş ve halk imkân dâhilinde endişeden, tehlikeden kurtarılabilmiştir.
>
> Acaba Kastamonu'da da selden tahaffuz etmek, şehrin ikide bir hasara uğramamasına bir çare bulmak imkânı yok mudur?
>
> Memleketin can damarını teşkil eden bu mes'elenin nasıl halledileceği etrafında mülâhazalarımızı serdetmeden evvel tahribatın sebeplerini araştırırsak alınacak tedbirler biraz daha tavazzuh etmiş olur.
>
> Malûmdur ki Göksu denilen şehir çayı Karaçomak – Ilgaz'dan başlamakta ve şimale doğru devam ederken garpten müteaddit mecralarla birleşmektedir. Yedi sekiz saat uzayan bu mecranın soldan birçok kanallarla birleşmesi, bol ve müstevli bir yağmur düşmesi ile birleşen sular tehlikeli bir hâl olmaktadır.

[181] "Sel Tehlikesi ve Alınacak Tedbirler", ***Doğrusöz,*** 18 Temmuz 1939, s.1

Şehre yaklaştıkça daralan bu mecrada toplanan seller, kasabaya büyük bir surat ve dehşetle sokulmaktadır. Tehlike kasaba dâhilinde biraz daha artmakta ve geçen olduğu gibi yüzlerce, binlerce lira zarar vermektedir. Selin dâhilde taşıp dökülerek sağa sola sokularak zarar ira'sında mecranın bir takım kollar alarak uzamasından başka bir çok sebepler daha vardır.

Bir kere mecranın şehir ortasına düşen kısmi müteaddit ivicaclar resmetmekte ve sele karşı bir zaviye teşkil eden bu dirsekler suların iki tarafa sarkmasına sebebiyet vermektedir.

Aynı zamanda mecranın arzı vaktiyle çok dar bırakılmış olmaktadır. Buna bir de derenin tam ortasında beş altı gayri fenni köprünün birer selkıran, birer sed vazifesi gördüklerini ilâve edecek olursak feyezana suların kemiyetinin müeddi olmadığı anlaşılacaktır. Sathı her elli senede asgarî 60 santim yükselen ve nihayet bir, bir buçuk asır sonra hâlihazırdaki caddelerin seviyesi fevkına çıkacak olan derenin ıslahı için bir hayli çare hatıra gelmektedir. Suların mecralarını değiştirmek, barajlar yapmak gibi hususlar Kastamonu için muhal birer hayâlden ibarettir. Bize göre sele karşı alınması mümkün ve faydalı olan tedbirler şunlardır:

Suların en ziyade taşmasına sebep, derenin resmettiği virajlardır. Evvel emirde bu ivicaçların izalesi cihetine gidilmeli ve dere bir hattı müstakim haline getirilmelidir ki selin pürüzsüz sağıp akması ve taşmaması mümkün olsun.

Hakikatte bu söylendiği kadar kolay ve az para ile olur bir iş değildir. Fakat ağır masraflara bağlı diye imkânsız gördüğümüz bu cihetin ne kadar doğru ve yegâne çare olduğu ilerde anlaşılacaktır ama milyonlar sarfi ile vücuda getirilen binalar kullanılamaz bir hale geldikten ve nihayet koca bir şehir elden gittikten sonra.. Eğer malî vaziyet buna imkân vermiyorsa yer yer derenin ortasına yerleştirilen köprü ayakları olsun kaldırılmalıdır. Bilhassa yıkılan köprülerin yerlerine yapılacak köprülerin ayaklı bacaklı olmamasını tercih etmelidir.

Yeni yapılacak köprülerin fennî evsafı olmasından başka Tekkealtı - Hükümet köprüsünün yıkılıp caddeye uygun bir köprü yapılmalıdır ki çarşıyı su altında bırakan bu köprünün âdemi vücudu evlâ değil zarurettir.

Bu tedbirlerden başka bir cihet daha vardır ki oda derenin iki tarafına bir, bir buçuk metre yüksekliğinde kâgir duvar yapmaktır. Bu duvar hem uzun bir müddet selin taşmasına meydan vermeyecek, hem de korkuluk vazifesini görecektir.

Şehrin göl veya münasip bir yere nakli, dere kenarlarındaki mebaninin geri çekilmesi gibi hususlar da varit ise de biz:

Şimdilik hiç olmazsa caddelerin iki tarafına bir bir buçuk metre irtifamda duvar yapılmasını, mecraya imkân dâhilinde istikamet verilmesini ve köprülerin ıslah olunmasını acil bir ihtiyaç telâkki etmekte ve bu hayatî mes'elenin her hâlde yakın bir âtide halledileceğini ümit eylemekteyiz."

1939 yılında getirilen bu öneriler ışığında Kastamonu'nun ortasından geçen derenin bugünkü ıslâh edilmiş hali karşılaştırıldığında, ne kadar yerinde ve gerçekçi fikirler sunulmuş olduğu anlaşılmaktadır.

2.3 Dolu Yağışları

Günümüzde dahi ciddi bir doğa olayı olarak Kastamonu halkını tehdit eden dolunun verdiği hasar gerek tarlalara, gerek meyve ağaçlarına gerekse de şehirde yaşayan vatandaşların mal ve mülküne öteden beri zarar verdiği anlaşılmaktadır. Bugün olduğu gibi 1930'lu ve 1940'lı yıllara baktığımızda da dolu hadiselerinin yaşanmış ve ciddi boyutlara ulaşan zararlara neden olmuştur. Dolu afetinin en fazla mayıs, haziran ve temmuz aylarında hemen her yıl tekrar etmektedir. Bazen ağustos ve eylül aylarında yaşandığı da görülmektedir. 1930-1945 yılları arasında Kastamonu merkez ve merkez köylerinde toplam 10 dolu hadisesi yaşanmıştır.

Bu hadiselerden ilki 27.07.1930 tarihinde Kuzyaka'nın Emirli, Şeyh, Hacıveli, Alpı, Kayı köylerinde yaşanmıştır. Yağan dolu sonrasında gernik (buğday), kaplıca (buğday) ve meyveler hasara uğramıştır.[182]

26.05.1931 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan habere göre Kastamonu'ya yağan dolu sebebiyle bazı meyve ağaçları zarar görmüştür.[183]

19.06.1932 tarihinde İnebolu ve çevresine *"tavuk yumurtası büyüklüğünde"* dolu yağmış ve İnebolu'da birkaç kişinin *"başı yarılmıştır"*.[184]

15.06.1934 Cuma günü Taşköprü'nün birçok köyüne şiddetli dolu ve yağmur yağmıştır. Bunun sonucunda yaşanan selin etkisi yıkıcı olmuştur. Vakıfgeymene, Dağdere, Gelinbükü, Yenice, Demirci, Müezzin, Gökbelen, Gökçeağaç, Çakırçayı, Halkabükü, Sarıalan, Ortaöz, Karadedeoğlu, Afşar, Saman, Virenli, Şeyhşimşir, Bademci, Kiren, Masatlar, Ayvalar, Çoroğlu, Orhan, Boyundurcak, Çetmi, Sökü, Bey, Kaycıklı, Yukarışehirviren, Agağışehirviren, Doymuş köylerine ait ekili alanlar kısmen ve bazı mahallerinde dörtte üçü hasara uğramıştır. Ortaöz Köylü Mehmet Ağa'nın bir değirmeni ile Yılanlı köyünde Deli Mahmutoğlu Hüseyin'in iki öküzü, aynı köyden Deli Mahmutoğlu Abdullah'ın bir inek ve iki danası, Şehirlioğlu Aziz'in

[182] "Yağmur- Dolu", ***Kastamonu***, 29 Temmuz 1930, s. 2
[183] "Yağmur", ***Kastamonu***, 26 Mayıs 1931, s. 1
[184] "Dolu Hasaratı", ***Kastamonu***, 23 Haziran 1932, s. 1

bir öküzü ve Karadedeoğlu köyünden Abbasoğlu Nuri Efendi'nin bir atı sel sularına kapılarak boğulmuştur.[185]

07.06.1936 tarihinde Taşköprü ve Araç ilçelerinin birkaç köyü ile 21.06.1936 tarihinde ise Tosya merkez başta olmak üzere bir kısım köylerine dolu yağmış ve ekili alanlar zarar görmüştür.[186]

21.07.1936 tarihli Kastamonu gazetesinin vermiş olduğu bir habere göre Kastamonu merkeze bağlı Örencik, Çerçi, Çorumlu, Araplı, Keremli ve Dursunlu Köyleri'yle Devrekâni'nin Çatak köyüne dolu yağmış ve bahse konu köylerde pek çok mahsul zarara uğramıştır.[187]

17.08.1937 tarihinde Araç'a bağlı Mergüze (İhsangazi) nahiyesinin düşen dolu oldukça ciddi hasara neden olmuştur. Bu nahiyenin Toyka köyünden Hasanoğlu Mehmet'in bir kısrağı, Alınveren köyünden Topuzoğlu Mehmet'in dört mandası, Cemal ve Hüseyin isimli vatandaşlara ait birer manda ile Numan isimli vatandaşa ait bir kısrak yağmur ve dolu yağışı sonrasında meydana gelen selde boğulmuştur.[188]

02.09.1937 tarihinde Kastamonu'ya 15 dakika boyunca yağan *"ceviz büyüklüğündeki dolu"*, özellikle Alpagut Köyü taraflarında etkili olmuştur.[189]

05.05.1939 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Kastamonu'ya bağlı Göl nahiyesinin Kemah köyünü etkileyen dolu, ciddi hasarlara neden olmuştur.[190]

05.07.1939 tarihinde Kastamonu merkeze bağlı bazı köylere dolu yağmış ve ekili alanların dörtte üçü zarar görmüştür.[191]

12.08.1939 tarihinde Tosya'ya yağan dolu, özellikle bağlarda ciddi hasara neden olmuştur.[192]

---

[185] ***BCA***, 30.10.0.0/117.821.2.
[186] "Dolu Hasarı", ***Kastamonu***, 26 Haziran 1936, s. 1
[187] "Dolu Hasarı", ***Kastamonu***, 21 Temmuz 1936, s. 1
[188] "Mergüze'de Geçenlerde Yağan Dolu", ***Doğrusöz,*** 17 Ağustos 1937, s. 4
[189] "Dünkü Dolu", ***Doğrusöz***, 3 Eylül 1937, s. 2
[190] "Dolu", ***Doğrusöz***, 5 Mayıs 1939, s. 3
[191] "Büyük Sel", ***Doğrusöz,*** 7 Temmuz 1939, s. 3

19.08.1939 tarihinde Araç'ın Sorguncuk ve Kavak Köyleri'ne yağmurla birlikte yağan dolu sonrasında sel meydana gelmiş ve 4 manda 25 sığır boğularak telef olmuştur.[193]

18.06.1940 tarihinde Tosya'ya yağan dolu ve yağmur ilçedeki bir kısım tarla, bağ ve bahçe mahsulleri ile Ahmetoğlu, Dağçatağı, Kilkuyu, Çakal köyünde ki ekili tarım alanlarına zarar vermiştir.[194]

01.07.1940 tarihinde Kastamonu merkeze bağlı 74 köye yağan dolu ciddi tahribata neden olmuştur. Dolunun verdiği tahribatın tespit edilmesi için çiftçiler tarafından Valiliğe 8.450 resmî başvuru yapılmıştır. Ziraat Müdürlüğü'nce hazırlanan bir rapordan anlaşıldığı kadarıyla hububat alanlarının % 50-80'i, kendir alanlarının % 80'i ve sebze alanlarının ise % 50'si zarar görmüştür. Zarar gören alanların üç mıntıkaya ayrılması ve üç ayrı komisyon kurulması Valilikçe uygun görülmüştür. Ortaya çıkan zararın karşılanması için 300 ton buğday yardımı yapılması gerektiği tespit edilmiştir. Yardımlar yapılıncaya kadar hayvanların saman ihtiyacının giderilmesi için zarar gören mahsuller ve saplarından yığınlar oluşturulmuştur. Bir yıl önce teşkil edilen elma, armut, erik ve idris ağaçlarından oluşan bin dönümlük fidanlıkta da aynı zamanda dolunun etkisiyle % 10'dan fazla bir tahribat meydana gelmiştir. Gövdeleri yaralanan ağaçlar aşı yapılarak kurtarılmaya çalışılmıştır. Dolu sebebiyle Bük Köyü, Alçucular, Yukarıbatak, Aşağıbatak, Kadıoğlu, Çavundur, Hacıyusuf, Halaçlı, Kuşkara, Ortaboğaz, Alpağut, Deliler, Karaş, Demirci, Ceval, Etyemez, Tekkeşin, Omarlı, Emirli, Kayalı, Bozoğlu, Hatip, Oğul, Göl, Emirler, Şeker, Sarı Ömer, Ahmetbey, Kırcalar, Arzı, Gulam, Kemah, Yürekveren, Aksinir, Halife, Halife Kuyucağı, Masallar, Numanlar, Subaşı, Dokuzkat, Göçen, Talipler, Çiyil, Hacı Muharrem, Kasaba, Kasaba Örenciği, Başköy ve Hacı Şaban Köyleri'nde zararlar ortaya çıkmıştır.[195]

Devlet Arşivlerindeki kayıtlarda İçişleri Bakanlığına ait "*Kastamonu Merkez Kazasına Bağlı Köylerde Dolu Sebebiyle Mahsullerin Hasar Nispetleriyle Tohumluk Buğday İhtiyaçlarını Gösterir Cetvel*"e göre doludan hasara uğrayan 74 köyde

---

[192] "Dolu Tahribatı", ***Doğrusöz***, 18 Ağustos 1939, s. 2
[193] "Araç'ta Sel", ***Doğrusöz***, 25 Ağustos 1939, s. 3
[194] "Yağmur ve Doludan Ölüm ve Yaralanma", ***Doğrusöz,*** 21 Haziran 1940, s. 2
[195] ***BCA***, 30.10.0.0/118.831.8.

inceleme yapıldığı ve bu mahallerdeki çiftçiler tarafından zararının karşılanması için müracaatta bulunanların sayısının 8458 olduğu anlaşılmaktadır. Buğday, arpa siyez, güveri, meyve ve kendir mahsulleri hasara uğrayan çiftçilerin zararı bu tabloda listelenerek toplamda 401 500 kilo çiftçiye tohum yardımı verilmesi gerektiği ortaya koyulmuştur.[196]

11.07.1940 tarihinde saat 16.00'dan 19.00'a kadar devam eden *"ceviz ve fındık büyüklüğünde düşen dolu"* Kuzyaka nahiyesine bağlı Ortaköy'ünde ekinleri tamamen, Üyücek ile Omcular Köyleri mahsullerini ise kısmen hasara uğratmıştır. Dolunun etkisiyle birçok evin kiremitleri tahrip olmuştur.[197]

02.08.1940 tarihinde saat 13.00'te Tosya ilçesine semt semt yağan *"yumurta büyüklüğünde dolu"* ve yağmur bir saat kadar devam etmiştir. Yağmur ve dolu sonrasında ortaya çıkan selde Aşağıkayı köyünde 4 buzağı, 10 oğlak boğulmuştur. Yine Karabey, Çepni, Aspıras Köyleri'nde tarla, bağ ve bahçeler zarar görmüştür.[198]

08.07.1941 tarihinde Kastamonu merkez Akkaya nahiyesinin Yukarıkuyucak, Yukarıelyakut, Hacıyusuf köyüne ve Kuzyaka'nın Haydarlar Köyü Kuşlar mahallesine yağan dolu, ekili tarım arazilerinde hasara neden olmuştur.[199]

Dolu afetleri Kastamonu için klimatolojik bir gerçek, belki de bu coğrafyanın bir kaderidir şeklinde bir ifade kullanmak yanlış olmasa gerek. Bugün olduğu gibi 1930'lu ve 1940'lı yıllara baktığımızda da dolu hadiselerinin yaşandığını ve ciddi boyutlara ulaşan zararlara neden olduğunu söylemek yanlış olmaz. Dikkatle incelendiğinde dolu afetinin en fazla mayıs, haziran ve temmuz aylarında hemen her yıl tekrar ettiği anlaşılmaktadır. Bazen ağustos ve eylül aylarında yaşandığı da görülmektedir.

Devletin yetkili makamları tarafından, yaşanan afetler karşısında vatandaşının zararını karşılama noktasında bir takım yardımların yapıldığı bilinmektedir. 12.08.1938 tarihindeki Doğrusöz gazetesinin *"Mahsulleri Zarar Gören Yerlerde*

---

[196] ***BCA***, 30.10.0.0/118.831.8.
[197] ***BCA***, 30.10.0.0/118.830.35.
[198] "Tosya'da Yağmur Tahribatı", ***Doğrusöz***, 9 Ağustos 1940, s. 2
[199] "Dolu Hasarı", ***Doğrusöz,*** 8 Temmuz 1941, s. 2

Arazi Vergisi Alınmayacak" haberi bu olguyu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bahse konu makalede şu satırlara yer verilmiştir:[200]

> "Mahsulleri hasara uğrayan yerler hakkında nasıl muamele yapılacağı Finans Bakanlığınca tespit olunmuştur.
>
> Yangın, sel, dolu, kuraklık gibi sebeplerle hasar görenler ayrı ayrı veya birlikte mahallin en büyük mülkîye memuruna müracaat edeceklerdir. Müracaat yapılmadan tetkike girişilmeyecektir. Köy ihtiyar heyetleri köy halkının vekâletnamesini haiz olmadıkça köy namına müracaatta bulunamayacaklardır.
>
> Bu müracaatlar teşkil olunacak idari tahkik heyetine tevdi olunacak ve bu heyette tahakkuk memuru unvanını haiz olmayan bir maliye memuru da bulunacaktır. Bu heyet hasar gören yerlerde tetkikler yapacak, hasarı is-ti'zam eden hadisenin mahiyet ve tarihini, hasarın köy, kasaba, şehir arazisinin tamamına mı, yoksa muayyen mıntakalarına mı taalluk ettiğini ve bu köy kasaba ve şehrin veya muayyen mıntakaların isimlerini, hasarın köy, kasaba, şehir veya mıntaların o sene alınacağı tahmin edilen hasılat miktarına göre ve yüzde hesabı ile nispetini, hasar gören yerlerin icara verilmiş veya mahsulleri sigorta edilmiş olup olmadığını tespit edecektir. İdari tahkik heyeti tespit ettiği vaziyeti bir raporla idare heyetine verecek ve idare heyeti hasarı kabul ettiği takdirde arazi vergisinin terkini cihetine gidilecektir. Müracaatta bulunmamış alanlar hasar dahi görseler vergilerinin tahsili cihetine gidilecektir.
>
> Hasar vukuunda müracaat için bir müddet tayin edilmiş bulunduğuna göre, mahsulleri ayni şehir kasaba ve köy veya mıntıka içinde bulunan ve ayni nispette hasar gördüğü halde müracaat etmediği için vergileri silinmemiş mükellefler tarafından bilâhare müracaat vukuu halinde bu müracaatlar kabul ve tetkik olunacaktır."

Anlaşılacağı üzere çiftçinin uğradığı zararı hafifletmek için yetkili makamlar tarafından belli tedbirler almıştır.

2.4 Yıldırım Düşmesi Hadiseleri

Geçmişten günümüze kadar insanlar için sürekli korku uyandıran yıldırım olayı konveksiyonel yağışların yoğun olarak yaşandığı yerlerde çok sık rastlanan bir doğa olayıdır.[201] 1930-1945 yılları arasında Kastamonu genelinde 7 defa yıldırım düşmesi hadisesine rastlanmıştır.

Kastamonu'da da gerek iklim gerek yeryüzü şekilleri açısından konveksiyonel yağışlara müsait olması nedeniyle yıldırım düşmesi olaylarının gerçekleştiği görülmektedir. Çok defa ölümle sonuçlanan yıldırım düşmesi olayları, Kastamonu'da

[200] "Mahsulleri Zarar Gören Yerlerde Arazi Vergisi Alınmayacak", ***Doğrusöz***, 12 Ağustos 1938, s. 2
[201] Ufuk Sözcü, ***Doğal Afetler ve Doğal Afet Okuryazarlığı***, s. 51.

1930-1945 yılları arasında gazetelerde yıldırım düşmesi anlamına gelen saikaisabeti[202] tabiriyle duyurulmuştur.

24.06.1930 tarihinde Daday'a iki kilometre mesafede bulunan Yumurtacı Köyü civarında bir telgraf direğine düşen yıldırım o civarda bulunan bir merkebin ölümüne sebep olurken, çocuğun ise saçları yanmıştır. Olayın hemen akabinde telgraf telleri vasıtasıyla Daday Telgraf Merkezine gelen elektrik kütlesi, belediye önünde çok şiddetli bir gürültü ile patlamış ve düştüğü yerdeki taşları etrafa fırlatmıştır.[203]

06.05.1933 tarihinde Küre'nin Şeyhoğlu köyünden Mustafa isimli vatandaşın karısı 40 yaşlarındaki Ayşe isimli vatandaş, yağmurlu havada köyüne dönmekte iken yıldırım çarpması sonucu ölmüştür.[204]

15.07.1938 tarihli Doğrusöz gazetesinde yer alan bir habere göre Araç'ın Çal köyünden Acaroğullarından Şemsi kızı Hediye, tarlasına ekin biçmeye giderken yıldırım düşmesi sonucunda hayatını kaybetmiştir.[205]

05.07.1939 tarihinde saat 15.00 civarında başlayan yağmur özellikle Araç-Kastamonu istikametinde gittikçe şiddetlenmiş ve sel afeti yaşanmasına neden olmuştur. Sel afeti esnasında yıldırım ve dolu hadiseleri de yaşanmış olup yıldırım etkisiyle 4 vatandaş ölmüş en az 15 hayvan telef olmuştur.[206]

18.06.1940 tarihinde Tosya'ya yağan dolu ve yağmurla beraber düşen yıldırımlardan Çakal köyünden Osmanoğlu İsmail ölmüş, yine aynı köyden Mahdutoğlu Arif de sol göğsünden ve sol kolundan hafif surette yaralanmıştır.[207]

18.06.1940 tarihinde Taşköprü'nün Akdoğan köyünden Haliloğlu Cemil Dönmez kırda hayvan otlatırken yıldırım çarpması sonucunda ölmüştür.[208]

---

[202] Kubbealtı Lügati, ***http://lugatim.com/s/saika***.20.06.2022.
[203] "Yıldırım", ***Kastamonu***, 26 Haziran 1930, s. 1
[204] "Yıldırım", ***Kastamonu***, 18 Mayıs 1933, s. 2
[205] "Yıldırımla Ölüm", ***Doğrusöz***, 15 Temmuz 1938, s. 2
[206] "Büyük Sel", ***Doğrusöz***, 7 Temmuz 1939, s. 1
[207] "Yağmur ve Doludan Ölüm ve Yaralanma", ***Doğrusöz,*** 21 Haziran 1940, s. 2
[208] "Yıldırım Çarpmasıyla Ölüm", ***Doğrusöz***, 28 Haziran 1940, s. 2

02.06.1941 tarihinde saat 17.30'da Tosya kazasının Çevlik köyünde bulunan Doktor Ali Orhan'ın samanlığına yağan yağmur esnasında düşen yıldırım yangın çıkarmışsa da Jandarma devriyesi ve köylülerin müdahalesi sonrasında söndürülmüştür.[209]

2.5 Yoğun Kar Yağışları, Tipiler, Fırtınalar ve Donma Hadiseleri

Kastamonu coğrafî konumu, dağları ve ikliminin etkisiyle aşırı kar yağışının yaşanabildiği bir ilimizdir. Yaşanan bu yağışlar tarihte bazen ulaşımın kesilmesiyle bazen bir yerden başka bir yere giden vatandaşların fırtına, tipi ya da don etkisiyle hayatını kaybetmesine neden olmuştur.

20.01.1931 tarihinde çıkan şiddetli fırtına İnebolu'yu büyük oranda etkilemiş ve 8-10 metreye kadar yükselen dalgalar sahildeki kayıkları parçalamış ve evleri tahrip etmiştir. Vilayetin her tarafında şiddetli kar fırtınası 21.01.1931 tarihinde de etkili olmaya devam etmiştir. İnebolu ve Ankara ile ulaşım kesilmiştir. Sahillerde hasar oluşmuş ve birçok telgraf hattı bozulmuştur. Vapurların çoğu Sinop limanına çekilmiştir.[210]

16.10.1937 tarihinde İnebolu'da çok büyük bir fırtına olmuş, fırtına sonrasında şiddetli yağmurlar yağmış, deniz dalgaları kasaba içerisinde telgrafhane binasına kadar ilerlemiştir. Şiddetli yağmurlar sonrasında meydana gelen seller, Hatipbağı mahallesinde ciddi tahribat yapmıştır. Yine İkiçay ile İnebolu arasındaki şose bozulmuştur.[211] Benzerinin yirmi otuz senedir görülmediği anlaşılan fırtına dört gün devam etmiştir. Çoğu köye zarar veren fırtınanın özellikle sahile yakın köylerdeki tahribatı daha fazla olmuştur. Bu köylerde dere kenarlarında bulunan değirmenlerin çoğunu sel alıp götürmüştür. Genel köy yolları bozulmuş ve köy köprülerinin hemen hemen hepsi yıkılmıştır. Erkekarpa köyünde birçok ev çökmüştür. Seller İnebolu merkezde de birçok hasara neden olmuştur. Cumhuriyet meydanını ve spor alanlarını sel tahrip etmiş, çarşı içindeki kaldırımlar bozulmuştur. İnebolu Kastamonu şosesinin İnebolu'dan beş kilometrelik kısmı çökmüş ve tamire muhtaç bir hale gelmiştir. Bir ev tamamen yıkılmış ve beş evin de temelleri oynamıştır. Askerlik Şubesi'nin

[209] "Tosya'da Saika İsabeti ile Samanlık Tutuşmuş", ***Doğrusöz***, 10 Haziran 1941, s. 3
[210] "İnebolu'da", ***Kastamonu***, 22 Kânunusani 1931, s. 3
[211] "İnebolu'da Fırtına", ***Doğrusöz***, 19 Birinci Teşrin 1937, s. 2

arkasındaki tepede heyelan tehlikesi oluşmuş ve binayı tehdit etmeye başlamıştır. Karadeniz mahallesindeki heyelan ise artmıştır. Can kaybının yaşanmadığı hadiselerde, 40 bin liralık zarar meydana gelmiştir.[212]

10.08.1938 tarihinde Daday'da yaşanan büyük bir sel afetinin yanı sıra kasabaya üç dört saat mesafedeki yakın köylerde etkili olan fırtına ciddi hasara neden olmuş, evlerin damlarını uçurmuş, mahsul yığınlarını dağıtmıştır.[213]

02.01.1939 tarihinde yağan karlar ve şiddetli soğuklar neticesinde Çankırı, İnebolu ve Tosya yolları kapanmış, yine Tosya ve merkez köylerinde soğuktan donma hadiseleri yaşanmıştır. Çankırı-Kastamonu Postası Müteahhidi Tosyalı Mustafa'nın posta kamyonu Çankırı'dan 15 kilometre kadar ilerledikten sonra kara saplanmış ve gidemez hale gelmiştir. Bu olayı haber vermek için muavinini kamyonda bırakarak Doğdu Karakolu'na gitmiş olan Mustafa'dan bir daha haber alınamamıştır. Kar Kastamonu tarafından 35. kilometreden 45. kilometreye kadar yolu tamamen kapatmıştır. Çankırı tarafında ise Ilgaz'dan başka Doğdu ve İnköy Dağları kapanmıştır. Kar ve tipinin etkisiyle Kastamonu merkezde bir, Tosya'da iki köylü donarak ölmüştür. Kuzyaka'nın Haydarlar köyünden Mehmetoğlu Hamdi adındaki köylü dağdan odun getirirken tipiye tutulmuş ve İbişler Köyü civarında donarak ölmüştür. Tosya'nın Dereberçin köyünden 30 yaşında İbrahim'in karısı Şerife ile aynı köyden Salihoğlu Hasan Tosya'dan köylerine dönerken tipiye tutulmuşlar ve Ilgaz ile Haydarlar Köyü arasında donarak ölmüşlerdir.[214]

14.03.1939 tarihinde akşam başlayıp Ilgaz mevkiinde boyu 125 santimetreyi bulan kar yüzünden Çankırı-Kastamonu yolu kapanmıştır. Bayındırlık Bakanlığına bağlı iki kamyon ile 62 işçinin çalışması neticesinde yolun Çankırı sınırına kadar olan kısmı motorlu araçların ulaşımına açılmıştır. Hava şartlarından dolayı posta, Ilgaz ile Bostan Karakolu arasında hayvanlarla sağlanmış, Derbent Karakolu'nda üç kamyonla 30 kişi mahsur kalmış ve yolcuların bulunduğu yere ihtiyaç malzemeleri gönderilmiştir. Çankırı vilâyetinden alınan 06.01.1939 tarihli 7 sayılı Emniyet telyazısına göre Ildızım ile Göllüce istasyonları arasında kalan yük treninin

---

[212] "İnebolu Kazamız Büyük Bir Felaket Geçirdi", ***Doğrusöz,*** 22 Birinci Teşrin 1937, s. 3; Erdoğdu, *Kastamonu Kültürü 8* s.167
[213] "Daday Büyük bir Felaket Geçirdi", ***Doğrusöz***, 12 Ağustos 1938, s. 1
[214] "Pazartesi Günü Yağana Karlar…", " Donan Biçareler" , ***Doğrusöz,*** 6 İkinci Kanun 1939, s. 1

kurtarılması için Çankırı'dan gönderilen iki makinenin yardımı yeterli olmamış, fakat daha sonra Ankara'dan gelen bir kar makinesinin yardımıyla yol açılmıştır. 04.01.1939 tarihinde saat 12.00'den itibaren trenler gidip gelmeye başlamıştır. Bu sırada iki posta kamyonu şoförü kaybolmuştur. Kastamonu-Çankırı şosesinin 22'nci kilometresinde kalıp akıbeti bilinmeyen posta kamyonu şoförü Hasan, 03.01.1939'da kurtarılarak merkeze getirilmiştir. Fakat Mustafa isimli diğer şoförden haber alınamamıştır. Şosenin kapalı kısmının bir bölümü 05.01.1939 akşamından itibaren otomobil trafiğine açılmıştır. Kurşunlu'nun Yabani köyünden 1896 doğumlu İsmail Yaman isimli bir kişi 02.01.1939'da mahkemeye gelmekte iken Dumlupınar köyü civarında donarak ölmüştür.[215]

26.02.1941 tarihinde Tosya'nın Kilkuyu köyünden Satılmışoğlu İsmail Çubuk İskilip'ten köyüne gitmekteyken Tosya'nın Ahmetoğlu Köyü civarındaki Kızisim Boğazı mevkiinde soğuktan donarak ölmüştür.[216]

2.6 Depremler

Yer kabuğunun anî olarak az veya çok şiddetli bir biçimde sarsılması olayına deprem denir. Bu doğal bir olaydır. Sarsıntının şiddet derecesi veya magnitudü her ne olursa olsun etki alanı yerleşim dışında kalıyorsa insan ve eserlerine, onun faydalandığı yerüstü ve yeraltı zenginliklerine zarar vermiyorsa bu depreme doğal afet gözüyle bakılmamaktadır. Fakat deprem, insan ve ona ait eserleri tehdit ederek mal ve can kaybına sebep oluyorsa doğal afet olarak nitelendirilir.[217] 1930-1945 yılları arasında 14 deprem kaydına rastlanmıştır. Bunların arasında büyük bir yıkım oluşturan 1943 Tosya-Lâdik Depremi'nin bu dönemde Kastamonu'da gerçekleşen en ciddi deprem olduğu söylenebilir.

1930 yılı ile 1938'de yaşanan Kırşehir depremi arasında Kastamonu'da düşük şiddetli depremler yaşanmış olup yaşanan bu depremlerden gazete haberlerine yansıyanlar aşağıda ele alınmıştır.

---

[215] ***BCA***, 30.10.0.0/121.860.17
[216] "Soğuktan Donarak Ölmüş", ***Doğrusöz***, 7 Mart 1941, s. 3
[217] Ali Selçuk Biricik, ***Fiziki Coğrafya-Jeomorfoloji İle Hidrolojinin Temel Prensipleri ve Araştırma Yöntemleri***, Gonca Yayınevi, Cilt. 1, İstanbul, 2009, s. 463.

05.02.1933 tarihinde saat 07.20'de Kastamonu'da birbirini takip eden iki sarsıntı yaşanmıştır. Herhangi bir olumsuz durum yaşanmamıştır.[218]

11.09.1933 tarihinde saat 20.30'da Kastamonu'da hafif bir deprem olmuştur.[219]

14.04.1936 tarihinde saat 16.40'ta Kastamonu'da güneyden kuzeye doğru iki defa hafif deprem olmuş ve deprem Tosya'da da hissedilmiştir.[220]

22.09.1936 tarihli Kastamonu gazetesinde yer alan bir habere göre Kastamonu'da bir hafta içerisinde üst üste depremler olmuştur. 21.09.1936 tarihinde saat 13.40'ta batıdan doğuya doğru dört saniye kadar süren çok şiddetli bir deprem yaşanmıştır. Aynı gün saat 14.30'da öncekinden hafif bir deprem ve saat 15.15'te biri oldukça şiddetli diğeri hafif iki deprem yaşanmıştır. Yine saat 15.30 ve 16.00'da üst üste depremler olmuştur. 22.09.1936 gecesi de üst üste depremler yaşanmıştır. Gündüz yaşanan şiddetli depremlerden dolayı bazı kâgir binalarda hafif çatlaklar meydana gelmiştir.[221]

19.04.1938 tarihinde saat 13.20 ile 19.10 ve 19.25'te ilki şiddetli diğerleri hafif şiddette depremler olmuştur. Günümüzde *Büyük Kırşehir Depremi* olarak bilinen ve Tosya'yı etkileyen deprem sonucunda burada bir yıkım olmazken Yozgat ve Kırşehir'de yıkılan ve hasar gören binalar olmuştur.[222] Tosya'da şiddetli olarak hissedilen deprem, Kastamonu merkez, Daday, Araç ve Cide'de hafif bir şekilde hissedilmiştir.[223] Yaşanan deprem sonrasında Hükumet deprem bölgesinin imarı için harekete geçmiş ve meclisten 500 bin liralık bir ödenek ayrılması için kanun hazırlanmıştır. Diğer bağışlarla birlikte 700 bin lirayı geçmesi tahmin edilen paranın köylerin imarı için kullanılması planlanmıştır.[224]

1938 Kırşehir depreminden 1943 Tosya–Lâdik depremine giden süreçte şehirde pek çok deprem hissedilmiş ve bunlar da kayıtlara yansımıştır.

---

[218] "Zelzele", ***Kastamonu***, 5 Şubat 1933, s. 1
[219] "Zelzele", ***Kastamonu***, 12 Eylül 1933, s.1
[220] "Yer Deprenmesi", ***Kastamonu***, 17 Nisan 1936, s. 1
[221] "Yer Deprentisi", ***Kastamonu,*** 22 Eylül 1936, s. 1
[222] "Yer Deprentisi", ***Kastamonu***, 20 Nisan 1938, s. 1
[223] "Son yer Deprentisinde 200 Vatandaş Kaybettik", ***Doğrusöz,*** 22 Nisan 1938, s. 1
[224] "Zelzele Mıntıkası…", ***Kastamonu***, 4 Mayıs 1938, s. 1

31.05.1938 tarihinde saat 20.00'ye doğru Kastamonu'da şiddetli bir deprem meydana gelmiş, deprem üst üste iki defa ve daha hafif surette tekrarlamıştır. Deprem en fazla Çankırı'da hissedilmiş; deprem sonrasında üç dört ev yıkılmış, halk geceyi dışarıda geçirmiştir. Ilgaz'da da bir bina göçmüş, birkaç bina ise çatlamıştır.[225] Deprem biri 7 diğeri 3 saniye devam etmiş ve hasarsız olarak atlatılmıştır.[226] 31.05.1938 gecesi Çankırı merkezinde sabaha kadar 11 tane, Yapraklı mahallesinde ise 16 tane artçı deprem gerçekleşmiştir. 01.06.1938 tarihinde saat 21.30'da ve 02.06.1938 tarihinde saat 01.00'de iki deprem daha gerçekleşmiş, depremin etkisiyle Kastamonu'nun Tosya ilçesi Yukarı Kayı köyünden bir ev tamamen yıkılmış ve Karabey köyünden bir evin duvarı yıkılmıştır. Başka bir can ve mal kaybı yaşanmamıştır.[227]

04.04.1939 tarihinde saat 22.25'te biri hafif diğeri şiddetli olmak üzere bir saniye arayla iki deprem gerçekleşmiştir. Doğudan batıya doğru olan bu deprem Kastamonu'da ve tüm ilçelerinde hissedilmiştir. Özellikle Daday'da daha şiddetli hissedilmiştir. 05.04.1939 tarihinde saat 06.30'da aynı doğrultuda bir deprem daha hissedilmişse de öncekiler kadar kuvvetli olmamıştır. Halk sokaklara çıkmış, ancak herhangi bir yıkım olmamıştır.[228]

15.01.1940 tarihinde saat 21.00'de Kastamonu'da hafif bir deprem yaşanmıştır. Deprem hasara neden olmamıştır. [229] 01.02.1940 tarihinde saat 07.15'te Kastamonu'da hafif bir deprem daha olmuştur. Deprem herhangi bir hasara neden olmamıştır.[230] 04.02.1940 tarihinde saat 20.30'da hafif ve 21.00'da şiddetli olmak üzere iki deprem meydana gelmiş, deprem herhangi bir hasar oluşturmamıştır.[231] 02.07.1940 tarihinde saat 20.00'de İnebolu'da şiddetli bir deprem olmuştur. Deprem'den dolayı herhangi bir hasar meydana gelmemiştir.[232]

26.11.1943 gecesi saat 01.20'de (sonradan Tosya-Lâdik depremi olarak anılacak olan) büyük bir deprem meydana gelmiştir. Depremin maksimum şiddeti Io: VIII-IX, magnitüdü Ms=7.2, episantırı ise 41.05K, 33.72D'dir. Anadolu'nun çok büyük bir

[225] "Zelzele", ***Doğrusöz***, 3 Haziran 1938, s. 2
[226] ***BCA***, 30.10.0.0/119.841k10.
[227] ***BCA***, 30.10.0.0/119.841.11.
[228] "Zelzele", ***Doğrusöz***, 7 Nisan 1939, s. 2
[229] "Vatandaş, Zelzele Felaketzede Kardeşlerine Yardımı Unutma", ***Doğrusöz***, 16 İkinci Kanun 1940, s. 1
[230] "Yer Sarsıntısı", ***Doğrusöz***, 2 Şubat 1940, s. 2
[231] "Yer Sarsıntısı", ***Doğrusöz***, 6 Şubat 1940, s. 3
[232] "Yer Sarsıntısı", ***Doğrusöz***, 5 Temmuz 1940, s. 2

kısmında hissedilen 26.11.1943 tarihli Tosya-Lâdik Depremi; doğuda Taşova'dan, batıda Ilgaz'a kadar uzanan yaklaşık 45.000 km^2'lik bir alanda etkisini göstermiştir.[233] Deprem, Uluslarası Acil Durum Veri Tabanı (EM-DAT) kayıtlarına geçmiştir.[234] Kastamonu'da deprem, havanın kapalı ve yağmurlu olduğu 26.11.1943 Cumartesi gecesi saat 01.20'de hafif şiddette başladıktan sonra şiddetini artırarak dört dakika kadar devam eden deprem büyük bir paniğe neden olmuş; halkın büyük bir kısmı, sokaklara dökülmüştür. Doğrusöz gazetesinde deprem anlarına şu şekilde yer verilmiştir:[235]

> "Kastamonululular cumartesi gecesi evlerinde ferah ve müsterih yataklarında uyurken tam saat 01.20'de gece gök gürültüsünü andıran bir gürültü ve uğultu ile uyanmışlar ve beşik gibi oturdukları yerlerin sallandığını görmüşlerdir. Bu müthiş facia karşısında bir kısmı evlerinden dışarı çıkamamışlar ve diğer kısım halk derhal sokağa fırlamışlardır. Tahminlere göre iki üç dakika süren bu yer sarsıntısı o sırada uyanık bulunanların söylediğine göre evvela hafiften başlamış ve sonradan şiddetlenmiştir. Bu şiddet arasında iki defada amudî sarsıntı yapmıştır. Bizim yaptığımız tahkikata göre bu sarsıntının hafif ve şiddetli devamı dört dakika sürmüştür. Hava kapalı ve yağmurlu idi. Sokağa fırlayan halk sokaklarda dolaşıyor yekdiğerinin sıhhatini öğrenmek istiyordu."

Tosya'daki deprem ve genel duruma ilişkin ilk bilgiler, Jandarma Komutanı'nın 17 km uzaklıkta bulunan Jandarma Karakolu'na gelerek, oradan Kastamonu vilâyeti ve Jandarma Kumandanlığını haberdar etmesiyle mümkün olabilmiştir. Ankara-İstanbul ile Tosya-Kargı-Kastamonu arası telgraf hatları işlevini yitirmiştir.[236] Bu nedenle Kastamonu il merkezi depremin Tosya ilçesinde meydana getirdiği faciadan hemen haberdar olamamıştır. Kastamonu Posta ve Telgraf Müdüriyeti bağlantı kurabilmek için hemen harekete geçirilmiş ve hat çavuşları Tosya yolu üzerine gönderilmiştir. Posta Telgraf Başmüdürü Hamit Tuncer de haberleşmeyi sağlayacak makine ve malzemeyi alarak Tosya'ya gitmiş; böylece depremden ancak 8 saat sonra Tosya ile Kastamonu arasındaki haberleşme sağlanabilmiştir.

---

[233] Ercan Çelebi, *"Büyük Hareket: 26 Kasım 1943 Tarihli Tosya-Lâdik Depremi'nin Kastamonu Merkez ve Tosya İlçesindeki Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme*", ***KAREFAD ÇAKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi,*** Cilt: 9, Sayı:1, Nisan 2021, s.48

[234] The International Disaster Database, ***https://www.emdat.be/.***18.06.2023.

[235] Çelebi, *"Büyük Hareket*", s. 48; ***Doğrusöz***, Sayı: 705, s. 1

[236] Çelebi, *"Büyük Hareket",* s. 51; ***Doğrusöz***, Sayı: 705, s. 2

Depremde Kastamonu genelinde 1.071 kişi ölmüş, 1.176 kişi yaralanmıştır. Yaralıların sayısı daha sonra 1.293'e yükselmiştir. Kastamonu ve çevresinde 3.709 bina yıkılmış, 2.075 bina da oturulamayacak hale gelmiştir. [237]

Dâhiliye Vekili Hilmi Uran, Kastamonu'ya gelmiştir. Hastanede depremde yaralanan afetzedeleri ziyaret etmiş, ertesi gün Tosya'ya geçerek gerekli incelemelerde bulunmuş ve Kastamonu'ya geri dönmüştür. İnceleme ve ziyaretlerini yaptıktan sonra Dâhiliye Vekili Hilmi Uran gazetecilere şu açıklamayı yapmıştır.[238]

> "Biliyorsunuz ki buraya deprem felâketine uğrayan mıntıkalar durumunu yakından görmek ve alınacak mütemmim tedbirler hakkında bir fikir edinmek için geldim. Deprem; gerek Çankırı gerek Kastamonu vilâyetlerimizde bazı yerlerde ağır bir felâket olmuştur. Ilgaz, Tosya, Kargı ile bu kazaların bazı köyleri bu ağır felâkete uğrayan yerlerimizdendir. Gezebildiğim ve görebildiğim yerlerde vazifedar hükümet memurları ile kolordu birlikleri felâketzedelerin imdadına derhal koşmuş ve alınacak tedbirleri hemen almış buldum. Her yerde bu yardımın minnetini dinledim. En ağır yaralıları bile hastanelerde ıstırapları arasında bundan memnuniyetle bahsediyor buldum. Bende vazifedar mülkî askerî arkadaşlarıma büyük şükran hisleri edilmiş olarak buradan ayrılmaktayım. Kızılay'ın büyük, küçük her felâkette olduğu gibi bu son deprem felâketinde de halkımıza yardımı geniş olmuştur. Bu yardım, hiç hızını kaybetmiş olmaksızın el'an devam etmekte ver yer yer teşekkül eden komitelerin aynî ve nakdî teberruları da peyderpey gelerek felâketzedelere dağılmaktadır. Havaların bu müstesna itidalinden halkımız azamı istifadeye çalışıyor ve büyük bir sükûnet içinde kendilerine muvakkat bir çatı altı temine gayret ediyor. Bu vakarlı sükûnet ve bu yılmak bilmez gayret: bana halkımızın bugünkü harabelerden pek yakında eskisinden daha şen ve daha şakrak aile yuvalarına dönecekleri kanaatini verdi. Yaradılış güzelliklerine doyum olmayan bu şirin bölgeyi yarın bırakıyor; artık Ankara'ya dönüyorum. Bu münasebetle halkımızın her zaman için hayattan nasibi hep iyi günler ve hep mesut günler olmasını temenni ederim."

Dâhiliye Vekili Hilmi Uran'ın bahsettiği Kızılay yardımları ile ilgili Türk Kızılay Derneği arşivine de yansımıştır. Arşiv belgeleri incelendiğinde Valilik tarafından belirtilen ihtiyaçların süratle afet bölgesine iletildiği anlaşılmaktadır. Depremin hemen ardından 28.11.1943 tarihli ve Kastamonu Valiliğine yazılan Kızılay Cemiyeti Genel Merkezine ait bir belgede 2 vagonda 400 çadır, 1 ton çivi, 4 sandık ilaç ve tedavi araçlarının trenle gönderildiği ve Tosya'ya naklinin temin edilmesi istenmektedir.[239]

Kastamonu Vali Vekili Şükrü Akyar tarafından Kızılay Cemiyetine yazılan 27.11.1943 bir telgrafta, bir gün önce meydana gelen depremde Kastamonu

---

[237] Çelebi, *"Büyük Hareket"*, s. 53
[238] Çelebi, *"Büyük Hareket"*, s. 55, ***Doğrusöz***, Sayı: 708, s. 1
[239] ***Türk Kızılay Arşivi (TKA)***, Kutu 3074/22275.

merkezinde 8 evin tamamen yıkılmış olduğu 150 evin is hasar gördüğü belirtilmektedir. 10.000 nüfusa sahip olan Tosya'da oturulabilecek ev kalmadığını belirten Vali Vekili köylerin hemen hepsinin depremden etkilendiğinin, ölü ve yaralı sayısının henüz tespit edilemediğinin bilgisini vermiştir. Toplanabilen yardım malzemesiyle birlikte Tosya'ya hareket eden Vali Vekilinden ve Kaymakamdan alınan rapora göre 1000 çadır, tıbbi malzeme ve yeter miktarda para talep edildiği bildirilmiştir. Telefon ve telgraf haberleşme hatlarının zarar gördüğü ve iletişimin kesildiği için paranın Kastamonu'ya, çadırların ise doğrudan Tosya'ya gönderilmesi talep edilmiştir.[240]

Tosya'da afet bölgesinde bulunan Vali Mithat Altıok tarafından 1.12.1943 tarihinde Kızılay Genel Merkezine çekilen bir telgrafta afet bölgesinde yapılacak barınma yerlerinde kullanılmak üzere fazla miktarda çivi, menteşe, kilit, cam gibi inşaat malzemelerine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. [241] Cevaben 2.12.1943 tarihli Kızılay tarafından çekilen telgrafta 6 ton çivinin gönderildiği belirtilmiştir. Ayrıca çivi ihtiyacının ne kadar olduğu sorulmuş olup talep edilen camın miktarı ve ebadına ait bilgiler istenmiştir.[242] Kastamonu Valiliğine Kızılay tarafından yazılan 3.12.1943 tarihli başka bir belgede ise afetzedeler için 20 bin lira gönderildiği, çadır kalmadığı için barınak yapılması istenmiştir.[243] Sonraki yazışmalarda da 6 ton çivi[244] ve 200 adet tetanos serumunun gönderildiği belirtilmiştir.[245]

Kızılay Cemiyeti Genel Merkezi tarafından İçişleri Bakanlığına yazılan 4.12.1943 tarihli *"Zelzele Felaketi Üzerine Kastamonu Vilayetine Yapılan Yardımlar"* konulu bir yazıda afetin yaşanmasından 1.12.1943 tarihine kadar geçen sürede Kızılay tarafından yapılan yardımlar listelenmiştir. Buna göre 50 bin lira, 1100 çadır, 21 sandık ilaç ve pansuman malzemesi, 200 adet tetanos serumu, 100 adet gemici feneri,

[240] ***TKA***, Kutu 3074/23398.
[241] ***TKA***, Kutu 3074/23777.
[242] ***TKA***, Kutu 3074/22797.
[243] ***TKA***, Kutu 3074/22904.
[244] ***TKA***, Kutu 3074/23083.
[245] ***TKA***, Kutu 3074/23062.

100 adet keser, 100 adet testere, 10 adet hızar, 6 ton çivi, 250 adet kadın, erkek ve çocuklar için iç ve dış giyim eşyalarının gönderildiği belirtilmiştir.[246]

Kızılay Cemiyeti muhasebe birimi tarafından 28.12.1943 tarihinde Kızılay'ın Etimesgut'ta bulunan Ambarları Müdürlüğüne gönderilen yazıda depremzedelere gönderilmek üzere Kastamonu Valiliği adına yardımların sevk edilmesi istenmiştir. Yardım malzemeleri olarak 200 adet yorgan, 250 adet kadın kazak, 50 adet çocuk kazak, 100 adet erkek kazak, 300 adet entari, 100 adet manto, 50 adet palto, 500 çift yün çorap listelenmiştir.[247] Ayrıca Kastamonu Valiliğine gönderilen 29.12.2023 tarihli diğer bir yazışmada ise Kızılay tarafından 1100 çadırın tren ve kamyonlarla yola çıktığı bilgisi verilmektedir.[248]Kızılay tarafından afet bölgesindeki hasar alan hastanelere de çeşitli yardımlar yapılmıştır.[249] Kızılay tarafından yapılan yardımların bu süreçte devam ettiği anlaşılmaktadır. Kastamonu Valisi Mithat Altıok tarafından 12.2.1944 tarihinde Kızılay'a yazılan yazıda yukarıda bahsedilenlerden başka 200 adet pamuk yorganın teslim alındığı belirtilmiştir. Ayrıca teslim alınan tetanos serumu sayısının 400'e, çivi sayısının 12190 kiloya ulaştığı ve maddi yardım meblağının da 50 bin lira olduğu belirtilmiştir.[250]

26.11.1943 tarihinde meydana gelen Tosya-Lâdik depremi Çorum merkez, Osmancık, Mecitözü, Sinop merkez, Boyabat, Gerze, Ayancık, Ordu merkez, Ünye, Amasya merkez, Merzifon, Gümüşhacıköy, Erbaa, Lâdik, Ilgaz, Vezirköprü ile birlikte Kastamonu merkez, Tosya, Taşköprü de de hissedilmiştir. Evleri yıkılan ve harap olan afetzede köylülerden ihtiyaç sahibi olanlara yeniden yapacakları ev, ahır ve samanlıklar için Devlet ormanlarından parasız olarak kerestelik ağaç verilmesi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı bir kararname ile kararlaştırılmıştır.[251]

---

[246] ***TKA***, Kutu 3074/22910.
[247] ***TKA***, Kutu 3074/24837.
[248] ***TKA***, Kutu 3074/24981.
[249] ***TKA***, Kutu 3074/8258.
[250] ***TKA***, Kutu 3074/5848.
[251] ***BCA***, 30.18.1.2/104.3.21.

26.11.1943 tarihindeki deprem sonrasında Kastamonu Çorum, Amasya, Samsun, Tokat ve Çankırı illeri ile diğer mahallerde yapılacak işlere dair Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından çıkarılan kararnamede şu satırlara yer verilmiştir:[252]

> "Yıkımın çeşitli illerde ilçe merkezleriyle köyleri de etkilemiş olması kışın en hissedilir mevsiminde bulunması sebebiyle Kızılay tarafından da yapılan yardımlarla hasar gören yerlerde çok acil ve geçici konaklama ve barındırma tedbirlerinin alındığı anlatılmış olduğundan halka binalarının inşa ve tamiri için teknik yardımda bulunulması ve kolaylık gösterilmesi,
>
> Binalarını tamamen veya kısmen inşa veya tamir edemeyecekleri tespit edilen ihtiyaç sahiplerine Kızılay tarafından gerekli yardımın yapılması,
>
> Kamu görevlilerinden evleri yıkılan görevlilerin kamu hizmetlerinin aksamasına mahal verilmemesi için imkânlar dâhilinde hızlı bir şekilde evlerinin mümkünse onarılması değilse sağlam binalara yerleştirilmeleri,
>
> Yukarıdaki kararların derhal gerçekleşebilecekleri için halk ve hazine yardımlarından yararlanılarak Kızılay tarafından temin edilmesi,
>
> Resmi teşekküllere ait daireler tahsisatından yaptırılacak inşaat ve tamiratın 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve ihale Kanununun 50. Maddesi hükmüne göre emaneten icrası,
>
> Bu kararların Bayındırlık Bakanlığı ve ilgili bakanlıklar ve teşekküllerce önemle yürütülmesi kararlaştırılmıştır."

1930-1945 yılları arasında 14 deprem kaydına rastlanmış olup bunların arasında büyük bir yıkım oluşturan 1943 Tosya-Lâdik Depremi'nin bu dönemde Kastamonu'da gerçekleşen en ciddi deprem olduğu söylenebilir. Bu deprem şehrin hafızasında bugün dahi unutulmayan büyük acılar ve derin bir iz bırakmıştır.

[252] ***BCA***, 3,.18.1.2/104.6.15.

3. AFETLERİN KRONOLOJİSİNİN OLUŞTURULMASI

1930-1945 yılları arasında Kastamonu'da yaşanan doğal afetlerin kronolojik bir sıraya konularak derli toplu bir hale getirilmesi bu çalışmanın amaçlarından birisidir. Bu sebeple olayların gerçekleşme yeri, afet tipi, ölüm/yaralanma, oluşan zarar bilgilerine yer verilerek hazırlanacak bir listenin gelecekte bölgede yaşanacak doğal afetler konusunda kamu kuruluşlarının ve halkın bilgilendirilmesi açısında çok önemli görülmektedir. Aşağıdaki tabloda Kastamonu için hazırlanan Doğal Afet Kronolojisine yer verilmiştir:

Tablo 3.1 Kastamonu'da yaşanan afetlerin kronolojisi

Afet Tarihi	Afet Tipi	Afetin Yaşandığı Yer	Ölü/ Yaralı	Zarar Miktarı
24.06.1930	Yıldırım Düşmesi	Daday	1 Yaralı (Çocuk)	1 Merkep, Telgraf Merkezi
27.07.1930	Dolu	Kastamonu, Merkez	-	Gernik, Kaplıca Buğdayları ve Meyveler (Miktarı Bilinmiyor)
14.08.1930	Orman Yangını	Tosya, Araç Ve Daday	-	Bilinmiyor
20.01.1931	Fırtına	İnebolu	-	Sahildeki Kayık ve Evler ile Telgraf Hatları Tahrip Olmuş (Miktarı Bilinmiyor)
22.04.1931	Yangın	Tosya, Ekinci Köyü	-	50 Ev
26.05.1931	Dolu	Kastamonu, Merkez		Meyve Ağaçları (Miktarı Bilinmiyor)
19.05.1931	Orman Yangını	Araç, Karkalmaz Ormanı	-	Bilinmiyor
19.06.1931	Yangın	Kastamonu, Merkez	-	5 Ev
03.11.1931	Yangın	Kastamonu, Merkez, Alpagut Köyü	-	24 Ev, Birçok Mahsul
19.06.1932	Dolu	İnebolu	Birkaç Yaralı	-
23.06.1932	Dolu	Kastamonu, Merkez		Birçok Mahsul
24.06.1932	Sel	Kastamonu, Seydiler, Göl ve Koru	-	Birkaç Ev, Hayvanlar, Tarım Arazileri
16.07.1932	Yangın	Kastamonu, Merkez, Alpagut Köyü	-	2 Merkep, 2 Karasığır
04.10.1932	Yangın	Taşköprü, Orhaneli Köyü	-	18 Ev, 11 Samanlık, Eşya

Tablo 3.1’in devamı

11.10.1932	Yangın	Kastamonu, Merkez, İsmailli Köyü, Muttalibin Mahallesi	-	5 Ev, 2 Samanlık, Bir Köy Odası
18.10.1932	Yangın	Taşköprü, Örhenli Köyü	-	19 Ev, 10 Ahır, 9 Samanlık, 1 Çift Hayvanı,
06.11.1932	Yangın	Kastamonu, Merkez	-	-
05.02.1933	Deprem	Kastamonu, Merkez	-	-
03.03.1933	Yangın	Kastamonu, Gökdere Mah.	-	-
06.05.1933	Yıldırım Düşmesi	Küre, Şeyhoğlu Köyü	1 Ölü (Kadın)	-
11.09.1933	Deprem	Kastamonu, Merkez	-	-
13.09.1933	Yangın	Kastamonu, Aycılar Mah.	-	-
01.01.1934	Yangın	Kastamonu, Kırıkçeşme Mah.	-	-
28.03.1934	Yangın	Taşköprü, Tepedelik Köyü	-	8 Ev ve Eşyası, 9 Reis Öküzü
05.04.1934	Yangın	Taşköprü, Pırahmatlı Köyü	-	İki Reis Koşu Mandası ve 4 Reis Öküzü, 6 Reis Sığırı, Bir Tay, Bir Merkep ve 10’dan Fazla Koyun ve Tiftik Keçisi
15.06.1934	Dolu, Sel	Taşköprü, Vakıfgeymene, Dağdere, Gelinbükü, Yenice, Demirci, Müezzin, Gökbelen, Gökçeağaç, Çakırçayı, Halkabükü, Sarıalan , Ortaöz, Karadedeoğlu, Afşar, Saman, Virenli, Şeyhşimşir, Bademci , Kiren, Masatlar, Ayvalar, Çoroğlu, Orhan, Boyundurcak, Çetmi, Sökü, Bey, Kaycıklı, Yukarışehirviren, Agağışehirviren, Doymuş Köyleri	-	Ekili alanların ¾’ü, 1 Değirmen, 3 Öküz, 1 İnek, 2 Dana, 1 At

Tablo 3.1'in devamı

03.07.1934	Sel	Kastamonu, Merkez	1 Ölü	Çay Kenarındaki Ev, Han, İşyeri ve Tarlalarda Su Baskını
01.12.1935	Yangın	Daday, Köy Yatılı Okulu	-	Okul, Dersaneler Kısmı İçindeki Bütün Ders Araçları ve Kayıtları
16.04.1935	Yangın	Kastamonu, Merkez, Samanpazarı Çarşısı	-	39 Dükkân, (20 000 Lira)
09.09.1935	Orman Yangını	Kastamonu, Küre, Aksu Ormanında	-	7 Dönüm Sahada 200 Kayın 100 Köknar Fidanı
14.09.1935	Yangın	Araç, Gemi Köyü	2 Ölü	14 Ev
18.09.1935	Orman Yangını	Küre, Danaderesi Ormanı, Kapıkaya Ormanı, Gerekderesi Ormanı	-	20 Dönümlük Arazide 15 Kavak, 350 Kayın, 100 Köknar, 450 Kayın, 180 Meşe ve 50 Kavak Ağacı
14.04.1936	Deprem	Kastamonu, Merkez	-	Kagir Binalarda Çatlak
03.06.1936	Sel	Kastamonu, Merkez	-	Çay Kenarındaki Ev, Han, İşyeri ve Tarlalarda Su Baskını
07.06.1936	Dolu	Taşköprü	-	Bazı Mahsuller (Miktarı Bilinmiyor)
07.06.1936	Dolu	Araç	-	Bazı Mahsuller (Miktarı Bilinmiyor)
21.06.1936	Dolu	Tosya	-	Bazı Mahsuller (Miktarı Bilinmiyor)
21.07.1936	Dolu	Kastamonu, Merkez, Örencik, Çerçi, Çorumlu, Araplı, Keremli, Dursunlu Köyleri	-	Bazı Mahsuller (Miktarı Bilinmiyor)
21.07.1936	Dolu	Devrekâni, Çatak Köyü	-	Bazı Mahsuller (Miktarı Bilinmiyor)
27.05.1937	Yangın	Tosya, Çakal Köyü	2 Ölü (Çocuk)	87 Ev ve Birçok Çift Hayvan
07.06.1937	Yangın	Kastamonu, Merkez, Hatipli Köyü	-	7 Ev ve 2 Samanlık
09.07.1937	Yangın	Cide, Kapusuyu Köyü	-	4 Ev
12.07.1937	Yangın	Cide	-	5 Ev
13.07.1937	Orman Yangını	Araç, Karkalmaz Ormanı	-	1000 Kadar Ağaç
14.07.1937	Yangın	Kastamonu, Merkez	-	1 Harman
16.07.1937	Yangın	Kastamonu, Merkez, Hatipli Köyü	1 Ölü	-

Tablo 3.1'in devamı

23.07.1937	Yangın	Kastamonu, Merkez, Hasanlı Köyü	-	1 Su Değirmeni
06.08.1937	Yangın	Araç, Viran Köyü	-	1 Ev
09.08.1937	Yangın	Daday, Karlı Köyü	-	2 Ev
17.08.1937	Dolu, Sel	Araç, Mergüze,	-	2 At, 5 Manda,
02.09.1937	Dolu	Kastamonu, Merkez	-	Bazı Mahsuller (Miktarı Bilinmiyor)
17.09.1937	Yangın	Araç, İhsanlı Köyü	7 Ölü (5 Çocuk 2 Kadın)	1 Ev
27.09.1937	Sel	Tosya	-	Birkaç Hayvan
15.10.1937	Sel	İnebolu	4 Ölü	40 Bin Lira
15.10.1937	Yangın	Araç, Obruk Köyü	1 Ölü (Çocuk)	2 500 Lira Değerindeki Ev ve Müştemilatı
16.10.1937	Fırtına	İnebolu	-	Birçok Değirmen, Yollar Çökmüş (40 000 Lira)
17.10.1937	Heyelan	İnebolu, Erille Köyü	2 Ölü	1 Değirmen
29.10.1937	Yangın	Devrekâni, Kızılkese Köyü	-	2 Ev
2.11.1937	Yangın	Devrekâni, Kızacık Köyü	-	15 Çiftçinin Ev, Ahır ve Samanlıkları
23.11.1937	Yangın	Araç, Çukurtelet Köyü	-	1 Ev
28.12.1937	Yangın	Cide, Irmak Köyünde Köyü	-	1 Ev
07.01.1938	Yangın	İnebolu, Hayrioğlu Köyü	-	1 Ev (300 Lira)
07.01.1938	Orman Yangını	İnebolu, Hayrioğlu Köyü	-	Bilinmiyor
04.02.1938	Yangın	Araç, Yenice Köyü	1 Ölü	1 Ev
04.02.1938	Yangın	Araç, Oba Köyü	-	1 Ev
22.03.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Eşen Köyü	-	3 ev, 2 Samanlık, 7 İnek, 1 Malak, 6 Buzağı, 50-60 Kile Zahire
29.03.1938	Yangın	Araç, Sarı Köyü	6 Ölü	1 Ev, 1 Ahır, 3 İnek, 4 Öküz, 4 Tiftik Davarı
15.04.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Kaşçılar Köyü	2 Ölü (1 Çocuk)	2 Ev, 2 Öküz, 2 İnek
15.04.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Dursunlar Köyü	-	İki Katlı 1 Ev

Tablo 3.1'in devamı

19.04.1938	Deprem	Kastamonu, Merkez (Kırşehir)	-	-
31.05.1938	Deprem	Kastamonu, Merkez	-	-
01.06.1938	Deprem	Kastamonu, Tosya, Yukarıkayı Köyü ve Karabak Köyü	-	Yukarıkayı Köyünde 1 Ev yıkılmış ve Karabak Köyünde 1 Evin Duvarı Yıkılmış
05.06.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez	-	-
19.06.1938	Yangın	Araç, Enbiya Köyü	-	14 Ev Eşyalarıyla Birlikte (10 Bin 400 Lira)
15.07.1938	Yıldırım Düşmesi	Araç, Çal Köyü	1 Ölü (Kadın)	-
21.07.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Aşağı Elyakut Köyü	-	-
07.08.1938	Yangın	Taşköprü, Alipaşa Köyü	6 Ölü	4 Ev
10.08.1938	Fırtına, Sel	Daday	5 Ölü	6 Köprü Yıkılmış, İlçedeki Evlerin Çoğu Zarar Görmüş, Ekin Yığınları Dağılmış (9 000 Lira)
18.08.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Göl, Dokuzköy Aslı Köyü	-	1 Ev, 1 Ahır, 1 Samanlık, 1 Çift Malak, 4 İnek ve 4 Buzağı
21.08.1938	Yangın	Cide, Meset, Bağlı Kırva Köyü	-	Eşyasıyla 1 Ev (1130 Lira)
26.08.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Bostan Köyü	-	4 Ev (2 Bin Lira)
09.09.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Maraz Köyü, Üyük Mahallesi	-	1 Ev, 5 Hayvan
27.09.1938	Yangın	Araç, Süzey Köyü	-	1 Ev
09.10.1938	Yangın	Araç, Samanlar Köyü	-	1 Kahve Binası
14.10.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Canbaz Köyü	-	1 Değirmen
01.11.1938	Yangın	Daday, Bayramlı Köyü	-	3 Katlı Bir Binanın Yarısı (1 200 Lira)
26.11.1938	Yangın	Taşköprü, Gelinbükü Köyü	-	1 Samanlık
02.12.1938	Yangın	Taşköprü, Çit Köyü	-	Eşyasıyla 4 Ev, 15 Keçi, 2Öküz ve 1 Merkep
9.12.1938	Yangın	Taşköprü, Çayırcık Köyü	-	8 Ev

Tablo 3.1’in devamı

02.01.1939	Şiddetli Kar, Tipi, Don	Kastamonu, Merkez	7 Ölü	Yollar Kapanmış, Posta Hattı Kesilmiş, Yük Treni
23.02.1939	Yangın	Devrekâni, Çakallar Köyü	-	1 Ev
15.01.1939	Yangın	Devrekâni	-	-
11.02.1939	Yangın	Kastamonu, Merkez, Kale Dibi	-	2 Ev
04.04.1939	Deprem	Kastamonu, Daday ve Tüm İlçeler	-	-
05.04.1939	Deprem	Kastamonu, Daday ve Tüm İlçeler	-	-
05.05.1939	Dolu	Kastamonu, Merkez, Göl, Kemah Köyü	-	Ekili Arazinin Bir Bölümü
05.07.1939	Yıldırım Düşmesi	Araç	4 Ölü	15 Hayvan
05.07.1939	Dolu	Kastamonu, Merkez, Köyleri	-	Ekili Arazinin 3/4'ü
05.07.1939	Sel	Kastamonu, Merkez	7 Ölü	6 Köprü, Bazı Bina ve Bahçelerde Su Baskını, 1000 Torba Çimento, 15 Sığır, 2 At, (En az 50 000 Lira)
22.07.1939	Yangın	Kastamonu, Merkez, Akkaya, Omarlı Köyü	-	1 Ev, 1 Samanlık
02.08.1938	Yangın	Kastamonu, Merkez, Topçuoğlu Mahallesi	-	Üç Katlı 1 Evin Yarısı
12.08.1939	Dolu, Sel	Tosya	-	25 Öküz ve İnek, Çeltik Tarlaları, Tarım Arazileri, Bağ ve Bahçeler
19.08.1939	Dolu, Sel	Araç, Sorguncuk ve Kavak Köyleri	-	4 Manda 25 Sığır, Farklı Türde 25 Hayvan
19.08.1939	Dolu, Sel	Devrekâni, Siyah köyü	-	1 Ev, 2 Samanlık, 4 Manda, 6 Sığır ve Hububat
13.09.1939	Yangın	Kastamonu, Merkez	-	1 Otel
16.10.1939	Yangın	Daday, Bağlı Çörekli Köyü,	-	2 Ev
31.10.1939	Yangın	Kastamonu, Merkez, Göl, Talipler Köyü	-	Sekiz Odalı 1 Ev, 2 Samanlık, 1 Erzak Ambarı, 100 Kile Buğday, 50 Kile Arpa, 40 Kile Siyez, 25 Kile Mısır, 25 Kile Gernik, 200 Araba Saman

Tablo 3.1’in devamı

15.01.1940	Deprem	Kastamonu, Merkez	-	-
01.02.1940	Deprem	Kastamonu, Merkez	-	-
04.02.1940	Deprem	Kastamonu, Merkez	-	-
14.04.1940	Yangın	Kastamonu, Merkez, Karaş Köyü	-	2 Ev, Eşyasıyla Birlikte 1 Ev, 1 Samanlık, 1 Çift Öküzü ve Bir Tiftik Keçisi, 20 Oğlak ve Kuzusu
14.04.1940	Yangın	Daday, Bezir Köyü	-	Evle Beraber 2 Öküz ve 1 Merkep Hayvanı
19.05.1940	Yangın	İnebolu, Teliye Köyü	-	Ev ve Eşyaları
18.06.1940	Yıldırım Düşmesi	Tosya, Çakal Köyü	1 Ölü, 1 Yaralı	-
18.06.1940	Yıldırım Düşmesi	Taşköprü, Akdoğan Köyü	1 Ölü	-
18.06.1940	Dolu	Tosya, Ahmetoğlu, Dağçatağı, Kilkuyu, Çakal Köyü		Bir Kısım Tarla, Bağ, Bahçedeki Mahsuller ve Ekili Arazi
19.06.1940	Yangın	Küre, İmralı Köyü	2 Ölü (Çocuk)	1 Ev
20.06.1940	Yangın	Kastamonu, Merkez, Kuzyaka	-	Ev ve Eşyası (6 028 Lira)
01.07.1940	Dolu	Kastamonu, Merkez, 74 Köy (Ekler Blümünde Köylerin AdlarınınYazılı Olduğu 3 Sayfalık Liste Bulunmaktadır.)	-	%50-80 Oranında Hububat, %80 Oranında Kendir, %50 Oranında Sebze Zararı, Elma, Armut, Erik Ve İdris Ağaçlarından Oluşan 1000 Dönümlük Fidanlıkta %10’dan Fazla Bir Tahribat (Zararın Detayları Ekler Bölümündedir)
02.07.1940	Deprem	İnebolu	-	-
11.07.1940	Dolu, Sel	Kastamonu, Merkez,Kuzyaka, Ortaköy, Üyücek ve Omcular Köyü	-	1 İnek, 14 Koyun, Ortaköy Ekinlerinin Tamamı ve Üyücek İle Omcular Köylerinin Ekinlerinin Bir Kısmı
12.07.1940	Yangın	Daday, Yalanlar Köyü, Omurbey Mahallesi	-	1 Ev, 4 Baş İnek (2 117 Lira)
20.07.1940	Yangın	Daday, Gökgöz Köyü	-	Eşyasıyla 1 Ev

Tablo 3.1'in devamı

22.07.1940	Orman Yangını	Tosya, Ahmet Ormanı	-	5 Hektar ve 30 İla 60 Derecede 1200 Adet Ağaç
29.07.1940	Orman Yangın	Taşköprü, Çangal, Karadağ Ormanı	-	800 Çam, 1000 Meşe ve 450 Kavak Fidanı
02.08.1940	Dolu, Sel	Tosya		4 Buzağı, 10 Oğlak, 17 Koyun, Tarla ve Bahçe Mahsulleri, Karakol Çatısı
30.08.1940	Yangın	Kastamonu, Merkez, Yürekviren Köyü	-	Eşyasıyla 1 Ev, 2 Buzağı (1500 Lira)
15.02.1941	Yangın	Kastamonu, Merkez, Örencik Köyü, Aşağı Mahallesi	-	1 Samanlık (220 Lira)
19.02.1941	Yangın	Araç, Mergüze, Obruk Köyü, Salam Mahallesi	1 Ölü	9 Ev Eşyalarıyla Birlikte Ve 2 Ambar Mahsulleriyle Birlikte, (5000 Lira)
21.02.1941	Yangın	İnebolu, Abana, Olu Köyü	-	Eşyasıyla 1 Ev (1830 Lira)
26.02.1941	Don	Tosya, Ahmetoğlu Köyü, Kızisim Boğazı	1 Ölü	-
02.03.1941	Yangın	Küre, Elmalı Tekke Köyü	-	3 Ev (819 Lira)
05.03.1941	Yangın	Taşköprü, Koçanlı Köyü	-	1 Ev (91 Lira)
21.03.1941	Yangın	İnebolu, Abana, Bayramgazi Köyün	-	Eşyasıyla 1 Ev, 2 Baş İnek (400 Lira)
26.03.1941	Yangın	Küre, İlata Köyü	-	Eşyasıyla 1 Ev (150 Lira)
07.04.1941	Orman Yangını	Cide, Yalak Deresi, Baltalık Ormanı	-	Bir Buçuk Hektarlık Bir Saha İçerisinde 740 Kayın ve Meşe Ağacı
03.05.1941	Yangın	Kastamonu, Merkez, Bostan Köyü	1 Ölü	12 Ev, 2 Buzağı (9 455 Lira)
06.05.1941	Yangın	Araç, Çöplüce Köyü	-	1 Ev 321 Lira
23.05.1941	Yangın	Taşköprü, Gökçeağaç, Akçasu Köyü, Köy Yaylası	-	7 Ev, 6 Samanlık, 1 Dam (580 Lira)
26.05.1941	Yangın	Kastamonu, Merkez, Darıbükü	-	Eşyasıyla 1 Ev (600 Lira)
01.06.1941	Yangın	Kastamonu, Merkez, Kirenli Köyü	-	2 Samanlık (350 Lira)
02.06.1941	Yıldırım Düşmesi	Tosya, Çevlik Köyü	-	1 Samanlık

Tablo 3.1'in devamı

02.06.1941	Yangın	Kastamonu, Merkez, Civelek Köyü, Kalınbacak Mahallesi	-	1 Ahır, 2 At, 3 Manda ve 2 Karasığır (9000 Lira)
06.06.1941	Yangın	Taşköprü, Oymaağaçsökü Köyü	-	1 Samanlık (100 Lira)
11.06.1941	Yangın	Kastamonu, Merkez, Kuzyaka, İmam Köyü	-	-
17.06.1941	Yangın	Taşköprü, Karapürçek Köyü	-	1 Samanlık (250 Lira)
08.07.1941	Dolu	Kastamonu, Merkez, Akkaya, Yukarıkuyucak, Yukarıelyakut, Hacıyusuf Köyleri ve Kuzyaka, Haydarlar Köyü, Kuşlar Mah.	-	Bazı Ekili Tarım Arazileri (Miktarı Bilinmiyor)
14.02.1942	Yangın	İnebolu	-	Ticaret Odası, 2 Mağaza, 1 Eczane, Okul, (200 Bin)
07.07.1942	Orman Yangını	Araç, Gemi Köyü, Kavaklıdere Mevkii	-	Bilinmiyor
03.08.1942	Yangın	Kastamonu, Merkez, Kıyık Köyü	-	10 Ev, ve, Mahsuller, 3 Buzağı
12.01.1943	Yangın	Kastamonu, Merkez, Göl, Yarveren Köyü	-	Ev, İçindeki Eşyası ve Ambarı
05.03.1943	Yangın	Kastamonu, Merkez, Cumhuriyet Caddesi	-	1 Ev
05.04.1943	Yangın	Kastamonu, Merkez, Küpciğez Mahallesi	-	-
04.05.1943	Yangın	Devrekâni, Bınkıldayık Köyü	-	7 Ev, Eşyasıyla, 15 Sığır
12.05.1943	Sel/Yangın	Daday, Kamana Köyü		1 Ev
16.07.1943	Yangın	Daday, Kayı Köyü,	-	1 Ev
16.07.1943	Yangın	Daday, Kapancı Köyü	-	1 Ev
16.08.1943	Yangın	Daday, Şirinler Köyü	-	3 Ev
16.08.1943	Yangın	Daday, Kapancı Köyü	-	1 Ev
16.08.1943	Yangın	Daday, Göynük Köyü	-	1 Ev
08.09.1943	Yangın	Tosya, Yukarıdikmen Köyü	-	6 Ev
17.09.1943	Yangın	Araç, Geley Köyü	-	4 Ev
11.10.1943	Yangın	Taşköprü, Paşa Köyü	-	6 Ev, Ahır ve Samanlık
11.10.1943	Yangın	Daday, Öyükveren Köyü	-	5 Ev

Tablo 3.1’in devamı

11.10.1943	Yangın	Daday, Bezirgân Köyü	-	1 Ev
11.10.1943	Yangın	Daday, Zarı Kalaycı Köyü	-	6 Ev
26.11.1943	Deprem	Tosya-Ladik Depremi	1.071 Ölü, 1.293 Yaralı	3.709 bina yıkılmış, 2.075 bina da oturulamayacak hale gelmiş
08.01.1945	Yangın	Kastamonu Koçcığaz Köyü	-	2 Ev

4. SONUÇ

Coğrafi konumu, iklimi, engebeli arazisi, vadileri ve ormanları ile Kastamonu, zengin olduğu kadar zor bir coğrafyaya sahiptir. Bu nedenle yangın, sel, dolu, fırtına vb. olayları bugün yaşadığı gibi tarihte de pek çok defa yaşamıştır. Teknolojinin gelişen seyrine bakıldığında 1930'lu 1940'lı yılların insanının sahip olduğu imkânlar, yaşanan olayların sebep ve/veya sonuçlarını doğrudan etkilemiştir. Ev yapımında özellikle köylerde ağaç kullanımı, evin içinde ocaklık bölümünün olması, geceleri önünü aydınlatmak için çıranın kullanılması o yıllarda yaşanan yangınların en önemli sebepleri olduğu bu çalışmada ortaya koyulmuştur. Orman köylülerinin çalıştıkları sırada dikkatsizlik sonucu sebep oldukları orman yangınları yaşanmıştır. Bazı orman yangınları ise kasten çıkarılmıştır. Farklı noktalarında çıkarılan eş zamanlı yangınlar büyük ormanları tehdit etmiştir. Çoğunlukla suçlular yakalanmış olup adalete teslim edilmişlerdir. Can kayıplarının yaşandığı yangınların şehir merkezinde çıkanlar çarşıdaki dükkânların, okul, otel, eczane, ticaret odası gibi yerlerin yanmasına sebep olurken köylerde çoğunlukla ahır, samanlıkların yanması ve çift hayvanlarının telef olmasıyla sonuçlanmıştır. Köylerde yangın söndürme araçlarının yetersizliği büyük yangınlara neden olmuş, bazı köylerin yerleri değiştirilmiştir. Kastamonu ve ilçelerindeki İtfaiye teşkilatlarının ise bu dönemlerde de cansiperane çalıştıklarını ve birçok yangının söndürülmesini sağladıklarını ya da büyümesini engellediklerini anlıyoruz.

Yine bu çalışmada, iklim ve arazi yapısı nedeniyle bugün olduğu gibi incelenen yıllarda da pek çok sel afetinin, dolu, fırtına ve don olaylarının yaşandığı ve insanları olumsuz etkilediği ortaya koyulmuştur. Özellikle ortasından geçen dere Kastamonu için o yıllarda büyük sorun teşkil etmiş, taşmasına neden olan sel hadiselerini sık sık yaşamıştır. 1930'lu yılların sonlarında toplumun öncü şahsiyetleri tarafından derenin ıslah edilmesi ile ilgili akılcı fikirler geliştirilmiştir. Arazi şartları sebebiyle kıyı ilçelerinde özellikle dik yamaçlı yerleşim yerlerinde ani su baskınlarıyla karşılaşmış ve bu afetlere can ve mal kayıplarına neden olmuştur. Sel afetlerinin çoğunlukla yaz aylarında yaşandığı anlaşılmıştır. Günümüzde ciddi bir doğa olayı olarak Kastamonu halkını tehdit eden dolunun verdiği hasar gerek tarlalara gerek meyve ağaçlarına

gerekse de şehirdeki yaşama öteden beri zarar verdiği çalışmada işlenen belgelerle ortaya koyulmuştur. Bu belgelerden hareketle dolu afetinin şehre en fazla mayıs, haziran ve temmuz aylarında zarar verdiği ileri sürülmüştür. Yıldırım düşmesiyle çok defa can alan doğa olayları bu yıllarda ulaşımı ve haberleşmeyi kar, tipi ve fırtınayla vurmuş; boran ya da aşırı soğuklarla insanların donarak ölmesine neden olmuştur.

Kastamonu merkez, ilçe ve köylerinde meydana gelen yangın, sel, heyelan, fırtına, dolu, don ve deprem gibi doğal afetlerin yüzyılımız içerisindeki yaşanma sıklıklarını ortaya koymak amacıyla hazırlanan ve 1930-1945 yıllarını gösterir Kastamonu afet kronolojisi şehrin afet tarihi açısından önemli bir yer tutacağı düşünülmektedir. Kronoloji üzerinden belirtilen yıllar arasında yaşanan afetlere dair yer, zaman, afet türü, can kaybı, zarar miktarı gibi çeşitli bilgilere hızlıca ulaşılabilmektedir. Çalışmadan elde edilen veriler ışığında 1930-1945 yılları arasında Kastamonu'da yaşanan afetlerde 1138 vatandaşımızın hayatını kaybettiği, 1297 vatandaşımız da yaralandığı anlaşılmaktadır.

Çalışmaya kaynak verilerden elde edildiğine göre 1930-1945 yılları arasında Kastamonu ve ilçelerini köyleriyle birlikte ele aldığımızda 11'i orman yangını, 104'ü hane ve köy yangını olmak üzere toplam 115 yangın hadisesi yaşanmıştır. Bu yangınlarda 7'si çocuk olmak üzere toplam 32 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Yangınların 41 tanesi Kastamonu merkezinde ve merkez köylerinde yaşanmıştır. Merkezdeki yangınlarda can kaybının yaşandığı 3 hadise karşımıza çıkmaktadır. Bunlarda biri çocuk 2 kişinin can verdiği yangın 1938 yılında Kaşçılar köyünde yaşanmıştır. Yangında 2 ev yanmış olup 4 büyükbaş hayvan telef olmuştur. 1937 yılında Hatipli köyündeki ve 1941 yılında Bostan köyündeki yangınlarda da 1'er can kaybı yaşanmıştır. Ayrıca Bostan köyündeki yangında 12 ev yanmıştır. Kastamonu merkezinde yaşanan yangın hadiselerinden 1935 Samanpazarı çarşısı yangınında 39 dükkânın yanmış ve 20 bin liralık bir zarar meydana gelmiştir. Yine en fazla evin yandığı hadiselerden bir de Alpagut köyünde 1931 yılında yaşanmıştır. Bu yangında 24 ev yanmıştır. Merkezden sonra en fazla yangın Daday'da çıkmıştır. 16 yangın hadisesinin yaşandığı Daday ilçesindeki en önemli yangın yatılı okulun yanması hadisesidir. Diğer yangınlar genellikle bir veya birkaç evin yandığı hadiselerdir. 14 yangının çıktığı Araç ilçesinde ise 5'i çocuk 2'si kadın olmak üzere 7 vatandaşın

hayatını kaybettiği 1937 yılı İhsanlı köyü yangını öne çıkmaktadır. 1 evin yanmasına karşılık bu yangın, çalışmanın ihtivasındaki yıllarda görülen en fazla can kayıplı yangındır. Yine bir yıl sonra 1 evin yandığı Sarı köyündeki yangında da 6 can kaybı yaşanmıştır. Araç ilçesinin tecrübe ettiği büyük yangınlardan, her ikisinde de 14 evin yandığı bir yangın 1935 yılında Enbiya köyünde yaşanırken; diğeri 1938 yılında Gemi köyünde yaşanmıştır. Enbiya köyünde can kaybı yaşanmazken Gemi köyünde 2 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Bugünkü İhsangazi ilçesi 1941 yılında Mergüze adıyla Araç'a bağlıyken 9 evin yandığı bir yangını yaşamış ve bu yangında 1 vatandaşımız kurtarılamayarak hayatını kaybetmiştir. Yangınların en fazla yaşandığı bir diğer yer de Taşköprü ilçesidir. Bunlardan en can alıcısını 1938 yılında Alipaşa köyünde yaşanmıştır. 6 insanımızın can verdiği yangında 4 ev yanmıştır. Taşköprü'de yaşanan diğer yangınlarda can kaybı olmazken büyük yangınların yaşanmış olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan başı çekenler 19 evin yandığı 1932 Örhenli köyü yangını ve her ikisinde de 8 evin yandığı 1934 Tepedelik köyü ve 1938 Çayırcık köyü yangınlarıdır. Kastamonu'nun diğer bazı ilçelerinde de yangın hadiseleri yaşanmıştır. Devrekani'de 5, İnebolu'da 5, Cide'de 4, Tosya'da 3 ve Küre'de 3 yangın çıkmıştır. Bunlardan en büyüğü Tosya'nın Çakal köyünde 1937 yılında yaşanan büyük köy yangınıdır. 87 evin yandığı yangında 2 çocuk talihsiz bir şekilde hayatını kaybetmiştir. Birçok çift hayvanının telef olduğu yangın sonrası köyün yeri değiştirilmiştir. Yine 1931 yılında Tosya'nın Ekinci köyünde çıkan yangında 50 ev yanmış ve köyde sadece 31 sağlam ev kalmıştır. Anlaşılacağı üzere Tosya da büyük yangınları tecrübe etmiştir. İnebolu'da ise 1942 yılında şehir merkezinde çıkan yangın 1 ticaret odası, 2 mağaza, 1 eczane ve 1 okulun yanmasıyla sonuçlanmış ve 200 bin lira değerinde bir zarar ortaya çıkmıştır.

Yangınlarla ilgili verilerden diğer bazı istatistikleri çıkarmak da mümkündür. Bu veriler ışığında 1930-1945 yılları arasında Kastamonu'da toplam 430 evin yandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca verilerden ulaşıldığı üzere en az 37 ahırın yandığı anlaşılmaktadır. Bazı yangınlardan sonra zarar miktarı açıklanırken ev ve hayvan adedi verilip, ahırdan bahsedilmemiş olması köy evlerinde genelde evlerin altında ahır olmasından ileri geldiği düşünülerek 37 sayısının çok üstünde yanan ahırın olduğu söylenebilir. Yangınlarda en az 101 büyükbaş, 51 küçükbaş hayvanı telef olmuştur. Bu hayvanlara örnek olarak karasığır, reis öküzü, reis sığırı, reis koşu

mandası, inek, öküz, malak, buzağı gibi büyükbaşların yanında koyun, tiftik keçisi, oğlak ve kuzu gibi küçükbaş hayvanlar kayıtlarda geçmektedir. Ayrıca 3 at ve 5 merkep yangınlarda telef olmuştur. Yangınlarda toplam 65 samanlığın yandığı anlaşılmaktadır. En az 7 ambarın ve buğday, arpa, siyez (buğday türü), gernik (buğday türü), mısır gibi çeşitleriyle toplam en az 300 kile zahirenin yandığı hesaplanmaktadır. Yangınların sebep olduğu zararın parasal karşılığını hesaplamanın zor olduğu söylenebilir. Her yangından sonra zararın para olarak meblağı belirtilmemiş olup paranın değeri de yıldan yıla değiştiği düşünüldüğünde net bir parasal değer ortaya koymak ve bu parayı bugünkü karşılığı üzerinden hesaplamak zordur. Bunun yanında yangınlar sonunda parasal karşılık üzerinden belirtilen zarar miktarlarını topladığımızda belirtilen zararın 76 341 lira olduğu anlaşılmaktadır.

Ormanlık bir coğrafyaya sahip Kastamonu'da büyük orman yangınlarının da yaşandığı anlaşılmıştır. Orman yangınlarının Kastamonu'nun bilinen büyük ormanlarında ve ağaç örtüsünün fazla olduğu ilçelerinde yaşandığı anlaşılmaktadır. Bu yangınların yaşandığı yerlerden bir olarak karşımıza Tosya ilçesi çıkmaktadır. Kayıtlarda Tosya'da bulunan ormanlar, özellikle de Ahmetoğlu Köyü ormanında çıkan yangın dikkat çekmektedir. 5 hektar arazinin zarar gördüğü yangının bir dikkatsizlik sonucu çıkması, yangın sebeplerinden birinin orman arazisinde çalışan vatandaşların dikkatsizlik sonucu büyük orman yangınlarına sebebiyet verdiğini ortaya koymaktadır. Diğer bir ilçe olarak Araç ilçesi ve buradaki Karkalmaz Ormanı öne çıkmaktadır. 1931 ve 1937 yıllarında Karkalmaz Ormanı'nda çıkan iki yangının da kasten çıkarıldığı görülmektedir. 1931 yılında çıkarılan yangının ormanın 12 ayrı noktadan çıkarılmış olması, 1937 yangınının ise 4 ayrı noktadan çıkarılması müsebbiplerin Karkalmaz Devlet Ormanı'na karşı bir kasıt içerisinde olduğunu açıkça göstermektedir. Her iki olayda da suçlular yakalanmıştır. Bir diğer orman yangınının da yine Araç ilçesinin Gemi köyünde çıktığı anlaşılmaktadır. Diğer orman yangınları olarak dikkat çeken ilçe de Küre'dir. Burada Aksu Ormanı, Danaderesi Ormanı, Kapıkaya Ormanı ve Gerekderesi Ormanı orman yangını çıkan yerlerdir. Küre'deki orman yangınlarında toplam 27 dönümlük orman arazisi zarar görmüştür. Cide'de ise bir buçuk hektarlık alanın zarar gördüğü Yalak Deresi Baltalık Ormanı vaka kaydının yaşandığı orman olarak karşımıza çıkmaktadır. Taşköprü'nün Çangal mevkiindeki Karadağ Ormanı da yangın gören ormanlardandır. Daday'da da bir

orman yangını hadisesi yaşanmıştır. İnebolu ilçesinde ise Hayrioğlu köyünde çıkan orman yangını kayıtlara geçmiştir. Böylece çalışmamızı ihtiva eden yıllarda Kastamonu genelinde en fazla kayın, köknar, kavak ve meşe ağaçlarının zarar gördüğü ve toplamda 11 orman yangının çıktığı anlaşılmaktadır. Yangınların kasıtlı olarak çıkarıldığı veya dikkatsizlik sonucu çıktığı durumları orman yangınların başlıca sebepleri olarak gösterilebilir. Bazı orman yangınlarınınsa çıkış sebebinin tespit edilemediği anlaşılmaktadır.

Kastamonu'da 1930-1945 yılları arasında yaşanan sel hadiseleri incelendiğinde daha çok yaz mevsiminde ve en çok ağustos aylarında yaşandığı anlaşılmaktadır. 6 sel afetinin yaşandığı ağustos ayını takiben 3 sel Temmuz, 3 sel de haziran ayında yaşanmıştır. Ayrıca mayıs, eylül ve ekim aylarında da heyelan ve seller yaşanmıştır. Seller ilçelerine göre en fazla Kastamonu merkezde yaşanmıştır. Özellikle şehrin ortasından geçen çayın taşmasıyla yaşanan sel afetlerinde çay kenarındaki ev, han, işyeri ve tarlalarda su baskını meydana gelmiştir. 1934'te meydana gelen selde 1 kişi hayatını kaybetmiş, 1939 yılında yaşananda ise 7 can kaybı yaşanmış, 6 köprü yıkılmış, 15 sığır ve 2 at telef olmuştur. Zarar en az 50 000 lira olarak açıklanmıştır. Belirtilen yıllar arasında daha çok haziran ve temmuz aylarında ve toplam 5 sel afetinin yaşandığı il merkezinde çeşitli tarım arazileri zarar görmüştür. 3 afet de Tosya'da yaşanmıştır. 1937,1939 ve 1940 yıllarında yaşanan sellerde 29 büyükbaş, 17 küçükbaş hayvan telef olurken çeltik tarlaları, tarım arazileri, bağ, bahçeler ve bahçe mahsulleri zarar görmüştür. Tosya'daki sellerin ikisi ağustos biri eylül ayında yaşanmıştır. 1937 ve 1939 ağustoslarında iki sel olayının yaşandığı Araç ilçesinde 2 at, 34 büyükbaş hayvan ile farklı türde 25 hayvan telef olmuştur. Daday'da ise yaşanan 2 selden biri olan 1938 ağustosunda yaşanmış ve 5 vatandaşın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Bu selde 6 köprü yıkılmış, ilçedeki evlerin çoğu zarar görmüş ve 9 bin liralık bir zarar meydan gelmiştir. Kastamonu'da 1930-1945 yılları arasında yaşanan heyelan ve sellerde toplam 19 vatandaş hayatını kaybetmiştir. Açıklanan parasal rakamlardan anlaşılacağı üzere en az 99 bin liralık zararın oluştuğu anlaşılmaktadır.

1930-1945 yılları arasında Kastamonu merkez ve merkez köylerinde toplam 10 dolu hadisesi yaşanmıştır. Genelde ekili, dikili tarım arazileri, hububat, meyve ağaçları

zarar görürken 1940 yılının temmuzunda yaşanan doluda ise 1 büyükbaş, 14 küçükbaş hayvan telef olmuştur. Araç'ta 3 dolu hadisesi yaşanmış olup bazılarının sele döndüğü afetlerde 2 at, 34 büyükbaş ve farklı türlerde 25 hayvan telef olmuştur. Tosya'da ise 3 dolu hadisesi karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan da bazıları sele dönüşmüş olup toplamda 29 büyükbaş ve 27 küçükbaş hayvan telef olmuştur. Son olarak 2 dolu hadisesi Devrekâni'de, 2 Taşköprü'de 1 de İnebolu'da yaşanmıştır.

1930-1945 yılları arasında Kastamonu genelinde 7 defa yıldırım düşmesi hadisesine rastlanmıştır. Bunlardan 2'si Araç ilçesinde ve 1938 yılında 1 kadının hayatını kaybetmesiyle, 1939 yılında da 4 vatandaşın ölümüyle sonuçlanan hadiselerdir. Bu olayda 15 hayvan da telef olmuştur. Diğer hadiselerden 2'si Tosya'da, birer tanesi de Daday, Küre ve Taşköprü'de yaşanmıştır. Yıldırım düşmesi hadislerinin toplam bilançosu 7 ölüm, 1 yaralanma, 16 hayvanın telef olması, 1 telgraf merkezi ve 1 samanlığın kullanılamaz hale gelmesidir. Yıldırım olaylarının dördü haziran ayında, ikisi temmuz ayında ve biri de mayıs ayında gerçekleşmiştir. Özellikle bu aylarda meydana gelebilecek yıldırım düşmesi olaylarına dikkat etmek gerekmektedir.

Kastamonu'nun zor bir coğrafya olması onun hem yüzey şekilleri hem de ikliminin doğal bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Yoğun kar yağışı ve tipiden yolların kapanması, posta kamyonlarının yolda kalması, iletişimin kesilmesi ve hatta kapanan yol nedeniyle valinin başka bir ilden Kastamonu'ya dönememesi gibi hadiseler, Kastamonu ve çevresinde bu dönemde yaşanan ilginç hadiselerdendir. Karasal iklimin kış aylarında neden olduğu soğuk havanın etkisiyle bir köyden diğerine giderken donarak hayatını kaybeden vatandaşlar olmuştur.

1943 yılına gelene kadar çok ciddi bir deprem hadisesi yaşanmamış olan Kastamonu'da belirtilen tarihte Tosya-Lâdik depremiyle dönemin en büyük afeti yaşanmıştır. Hatta bu deprem Kastamonu'nun tüm zamanları için en önemli depremlerinden biri sayılmaktadır. 1943 Depremi şehrin hafızasında bugün dahi unutulmayan büyük acılar ve derin izler bırakmıştır. Sadece Kastamonu il sınırları içinde binden fazla insan ölmüş, binden fazlası yaralanmış, dört bine yakın ev yıkılmış ve iki bin dolayında ev ise kullanılamaz hale gelmiştir. Tek başına bir

araştırma konusu olan Tosya-Lâdik depremi bölgenin deprem gerçeği açısından da çok önemlidir.

Devletin yetkili makamları tarafından vatandaşlara afetlerdeki zararını karşılamaları ya da hafifletmeleri için çeşitli yardımlar yapılmıştır. Araştırma konusuna ait döneme denk gelen 1929 Ekonomik Buhranı ve II. Dünya savaşı gibi ülke ekonomisini olumsuz etkileyen gelimeler bakımından zor yıllar olsa da genç devletin yapılan yardımlarla vatandaşının yanında durduğu ve sosyal devlet anlayışıyla hareket ettiği anlaşılmaktadır. Örnek olarak mahsulleri dolu ve sellerin etkisiyle zarar gören çiftçiler arazi vergisinden muaf tutulmuştur. Ayrıca evleri, ahırları ve samanlıkları yanan köylülerimize devlet ormanlarından kerestelik ağaç verilmesi, ücretsiz ev yaparak teslim edilmesi ve hatta daha güvenli bölgelerde yeni köyler yaparak vatandaşlarına bağışlanması uygulamalarının kadim bir medeniyetin devam eden alışkanlıkları olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKLAR

T.C Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi

BCA, 30.10.0/120.852.18.

BCA, 30.10.0/120.853.3.

BCA, 30.10.0/120.853.4.

BCA, 30.10.0/120.853.9.

BCA, 30.10.0/120.853.9.

BCA, 30.10.0/120.854.41.

BCA, 30.10.0/120.855.2.

BCA, 30.10.0/120.855.17.

BCA, 30.10.0/120.855.34.

BCA, 30.10.0/120.855.35.

BCA, 30.10.0/120.856.8.

BCA, 30.18.1.2/77.65.19.

BCA, 30.18.1.2/79.84.13.

BCA, 30.18.1.2/79.90.2.

BCA, 30.10.0/120.856.38.

BCA, 30.18.1.2/85.103.14.

BCA, 30.18.1.2/88.101.6.

BCA, 30.18.1.2/102.53.11.

BCA, 30.18.1.2/102.60.7.

BCA, 30.18.1.2/102.64.4.

BCA, 30.18.1.2/104.3.24.

BCA, 30.18.1.2/103.74.10.

BCA, 30.18.1.2/103.74.11.

BCA, 30.18.1.2/107.97.16.

BCA, 30.10.0.0/117.821.2.

BCA, 30.10.0.0/117.821.4.

BCA, 30.10.0.0/118.825.5.

BCA, 30.10.0.0/118.827.14.

BCA, 30.18.1.2/101.34.3.

BCA, 30.10.0.0/117.821.2.

BCA, 30.10.0.0/118.827.14.

BCA, 30.10.0.0/118.831.8.

BCA, 30.10.0.0/118.831.8.

BCA, 30.10.0.0/118.831.8.

BCA, 30.10.0.0/118.830.35.

BCA, 30.10.0.0/121.860.17.

BCA, 30.10.0.0/119.841.10.

BCA, 30.10.0.0/119.841.11.

BCA, 30.18.1.2/104.3.21.

BCA, 3,.18.1.2/104.6.15.

Türk Kızılay Arşivi

TKA, Kutu 3074/22275.

TKA, Kutu 3074/23398.

TKA, Kutu 3074/23777.

TKA, Kutu 3074/22797.

TKA, Kutu 3074/22904.

TKA, Kutu 3074/23083.

TKA, Kutu 3074/23062.

TKA, Kutu 3074/22910.

TKA, Kutu 3074/24837. TKA, Kutu 3074/24981.

TKA, Kutu 3074/8258. TKA, Kutu 3074/5848.

Resmi Yayınlar

Resmi Gazete, 05.09.1944 /5800.

Resmi Gazete, 17.07.1968/12952.

Resmi Gazete, 20.02.1946/6237.

Resmi Gazete,04/07/1987/19507.

Resmi Gazete, 20.05.1990/20523.

Gazeteler

"Tosya'da Yangın", ***Cumhuriyet,*** 24 Nisan 1931

Doğrusöz Gazetesi

"Abana'da Yangın", ***Doğrusöz,*** 1 Nisan 1941

"Araç'ın Bir Köyünde Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 18 Birinci Teşrin 1938

"Araç'ta", ***Doğrusöz***, 25 Şubat 1941

"Bacadan Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 7 İkinci Kanun 1938

"Bir Çıra Kıvılcımı…", ***Doğrusöz***, 17 Eylül 1937

"Bir Çocuk Yandı", ***Doğrusöz,*** 16 Temmuz 1937

"Bir Kıvılcım Yüzünden…", ***Doğrusöz,*** 29 Mart 1938

"Bir Köy Yangını", ***Doğrusöz***, 7 Ağustos 1942

"Bir Orman Yangını", ***Doğrusöz,*** 7 Temmuz 1942

"Bir Ormanda Yangın Başlangıcı", ***Doğrusöz***, 7 İkinci Kanun 1938

"Bir Yangın ve bir Ölüm", ***Doğrusöz***, 4 Şubat 1938

"Bir Yangın", ***Doğrusöz***, 14 İkincikanun 1943

"Bir Yangın", ***Doğrusöz***, 15 Birinci Teşrin 1937

"Bir Yangın", ***Doğrusöz***, 4 Mayıs 1943

"Bostan Köyünde Dikkatsizlik Yüzünden…", ***Doğrusöz***, 26 Ağustos 1938

"Büyük Sel", ***Doğrusöz,*** 7 Temmuz 1939

"Canbaz Köyünde Bir Değirmen Yaktılar", ***Doğrusöz***, 18 Birinci Teşrin 1938

"Cide'de 5 Ev Yandı", ***Doğrusöz,*** 13 Temmuz 1937

"Çakal Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 28 Mayıs 1937

"Çakallar Köyünde Kasten Yakılan Ev", ***Doğrusöz***, 28 Şubat 1939

"Çarşıda Yangın", ***Doğrusöz,*** 13 Haziran 1941

"Çıra ile Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 6 Ağustos 1937

"Çıra Kıvılcımı ile Yanan Ev", ***Doğrusöz***, 23 İkinci Teşrin 1937

"Çit Köyünde Dört Ev Yandı", ***Doğrusöz,*** 2 Birinci Kanun 1938

"Daday Büyük Bir Felaket Geçirdi", ***Doğrusöz,*** 12 Ağustos 1938

"Daday'ın Bayramlı Köyünde Yangın", ***Doğrusöz,*** 8 İkinci Teşrin 1938

"Daday'ın Karlı Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 20 Ağustos 1937

"Devrekâni'de Sel Tahribatı", ***Doğrusöz***, 25 Ağustos 1939

"Devrekani'de Yangın Söndürme Teşkilatı", ***Doğrusöz***, 20 İkinci Kanun 1939

"Devrekani'nin Geçirdiği Yangın", ***Doğrusöz***, 17 İkinci Kanun 1939

"Dokuzköy'de Yangın", ***Doğrusöz***, 19 Ağustos 1938

"Dolu Hasarı", ***Doğrusöz,*** 8 Temmuz 1941

"Dolu Tahribatı", ***Doğrusöz***, 18 Ağustos 1939

"Dolu", ***Doğrusöz***, 5 Mayıs 1939

"Dört Ev Yandı", ***Doğrusöz,*** 16 Temmuz 1937

"Dünkü Dolu", ***Doğrusöz***, 3 Eylül 1937

"Elyakut Köyünde Yangın", ***Doğrusöz,*** 26 Temmuz 1938

"Enbiya Köyünde 14 Ev Yandı", ***Doğrusöz,*** 21 Haziran 1938

"Eşen Köyünde Yangın", ***Doğrusöz,*** 25 Mart 1938

"Hatıb Köyünde 7 Ev Yandı", ***Doğrusöz,*** 11 Haziran 1937

"İhtiyar Kadınla Bir Küçük Çocuk Yandı", ***Doğrusöz,*** 15 Nisan 1938

"İnebolu Büyük Bir Tehlike Atlattı", ***Doğrusöz,*** 17 Şubat 1942

"İnebolu Kazamız Büyük Bir Felaket Geçirdi", ***Doğrusöz***, 22 Birinci Teşrin 1937

"İnebolu'da Değirmen ile …", ***Doğrusöz***, 22 Birinci Teşrin 1937

"İnebolu'da Fırtına", ***Doğrusöz***, 19 Birinci Teşrin 1937

"Karkalmaz Ormanında Yangın", ***Doğrusöz,*** 13 Temmuz 1937

"Kasten Yakılan Ev", ***Doğrusöz,*** 4 Şubat 1938

"Kasten Yakılan Ev", ***Doğrusöz,*** 27 Eylül 1938

"Kazaen Yangın", ***Doğrusöz***, 25 Şubat 1941

"Kazaen Yangın", ***Doğrusöz***, 6 Mayıs 1941

"Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 9 Mayıs 1941

"Kasten Yangın", ***Doğrusöz,*** 30 Mayıs 1941

"Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 3 Haziran 1941

"Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 6 Haziran 1941

"Kasten Yangın", ***Doğrusöz,*** 13 Haziran 1941

"Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 24 Haziran 1941

"Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 10 Haziran 1941

"Kırva Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 26 Ağustos 1938

"Kızıl Kese Köyünde Yangın", ***Doğrusöz***, 5 İkinci Teşrin 1937

"Korkunç Bir Yangın", ***Doğrusöz***, 31 Birinci Teşrin 1939

"Köylerde Yangın", ***Doğrusöz,*** 8 Nisan 1938

"Köylerde Yangın", ***Doğrusöz,*** 28 Mayıs 1937

"Küre'de Kazaen Yangın", ***Doğrusöz,*** 11 Mart 1941

"Mahsulleri Zarar Gören Yerlerde …", ***Doğrusöz***, 12 Ağustos 1938

"Maraz Köyünde Kasten Yangın", ***Doğrusöz***, 9 Eylül 1938

"Mergüze'de Geçenlerde Yağan Dolu", ***Doğrusöz,*** 17 Ağustos 1937

"Ocaktan Sıçrayan Ateş…", ***Doğrusöz,*** 15 Nisan 1938

"Omarlı Köyünde Yangın", ***Doğrusöz,*** 25 Temmuz 1939

"Orman Yangını", ***Doğrusöz,*** 26 Temmuz 1940

"Orman Yangını", ***Doğrusöz,*** 2 Ağustos 1940

"Pazartesi Geceki Yangın", ***Doğrusöz,*** 7 Haziran 1938

"Pazartesi Günü Yağana Karlar…", " Donan Biçareler" , ***Doğrusöz,*** 6 İkinci Kanun 1939

"Sel Tehlikesi ve Alınacak Tedbirler", ***Doğrusöz,*** 18 Temmuz 1939

"Sellerde Boğulanlar", ***Doğrusöz,*** 15 Birinci Teşrin 1937

"Seylap Felaketleri", ***Doğrusöz***, 17 Ağustos 1937

"Soğuktan Donarak Ölmüş", ***Doğrusöz,*** 7 Mart 1941

"Son yer Deprentisinde 200 Vatandaş Kaybettik", ***Doğrusöz,*** 22 Nisan 1938

"Taşköprü'de Yangın", ***Doğrusöz,*** 5 Mart 1941

"Taşköprü'nün Ali Paşa Köyünde…", ***Doğrusöz***, 9 Ağustos 1938

"Topçuoğlu'nda Yangın", ***Doğrusöz***, 4 Ağustos 1939

"Tosya Sel", ***Doğrusöz***, 28 Eylül 1937

"Tosya'da Saika İsabeti ile Samanlık Tutuşmuş", ***Doğrusöz,*** 10 Haziran 1941

"Tosya'da Sel", ***Doğrusöz***, 25 Ağustos 1939

"Tosya'da Yağmur Tahribatı", ***Doğrusöz***, 9 Ağustos 1940

"Tosya'da Yağmur Tahribatı", ***Doğrusöz***, 9 Ağustos 1940

"Tosya'nın Ahmet Ormanı Yangını Faili Yakalandı", ***Doğrusöz***, 2 Ağustos 1940

"Tosya'nın Çakal Köyü…", ***Doğrusöz***, 20 Mayıs 1938

"Vatandaş, Zelzele Felaketzede Kardeşlerine …", ***Doğrusöz***, 16 İkinci Kanun 1940

"Yağmur ve Doludan Ölüm ve Yaralanma", ***Doğrusöz,*** 21 Haziran 1940

"Yağmur ve Doludan Ölüm ve Yaralanma", ***Doğrusöz,*** 21 Haziran 1940

"Yanan Çakal Köyünün Yeri Tespit Edildi", ***Doğrusöz***, 11 Haziran 1937

"Yanan Değirmen", ***Doğrusöz,*** 23 Temmuz 1937

"Yanan Ev", ***Doğrusöz,*** 28 Birinci Kanun 1937

"Yanan Samanlıklar", ***Doğrusöz,*** 2 Birinci Kanun 1938

"Yangın Failleri", ***Doğrusöz***, 9 Ağustos 1940

"Yangın İşaretleri", ***Doğrusöz***, 10 Mayıs 1938

"Yangın Telaşesi", ***Doğrusöz,*** 16 Temmuz 1937

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 14 Şubat 1939

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 15 Eylül 1939

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 19 Nisan 1940

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 26 Nisan 1940

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 24 Mayıs 1940

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 28 Haziran 1940

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 5 Temmuz 1940

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 26 Temmuz 1940

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 2 Ağustos 1940

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 6 Eylül 1940

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 21 Şubat 1941

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 4 Nisan 1941

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 6 Mart 1943

"Yangın", ***Doğrusöz,*** 6 Nisan 1943

"Yer Sarsıntısı", ***Doğrusöz***, 2 Şubat 1940

"Yer Sarsıntısı", ***Doğrusöz,*** 6 Şubat 1940

"Yer Sarsıntısı", ***Doğrusöz,*** 5 Temmuz 1940

"Yıldırım Çarpmasıyla Ölüm", ***Doğrusöz,*** 28 Haziran 1940

"Yıldırımla Ölüm", ***Doğrusöz,*** 15 Temmuz 1938

"Zabıta Vukuatı Orman Yangını", ***Doğrusöz,*** 11 Nisan 1941

"Zelzele", ***Doğrusöz,*** 3 Haziran 1938

"Zelzele", ***Doğrusöz,*** 7 Nisan 1939

Kastamonu Gazetesi

"Daday Köy Yatı Okulu Ötey Gece Yandı" ***Kastamonu***, 3 Birinci Kanun 1935

"Daday Yatı Okulu Yangını …", ***Kastamonu***, 6 Birinci Kanun 1935

"Dolu Hasaratı", ***Kastamonu***, 23 Haziran 1932

"Dolu Hasarı", ***Kastamonu***, 26 Haziran 1936

"Dolu Hasarı", ***Kastamonu***, 21 Temmuz 1936

"Ekinci Köyü Yandı", ***Kastamonu***, 26 Nisan 1931

"İnebolu'da", ***Kastamonu***, 22 Kânunusani 1931

"Köylerde Yangın", ***Kastamonu***, 28 Mart 1938

"Orman Yangını Muhakemesi", ***Kastamonu***, 19 Mayıs 1931

"Orman Yangınları", ***Kastamonu***, 14 Ağustos 1930

"Yağmur - Dolu", ***Kastamonu***, 29 Temmuz 1930

"Yağmur ve Sel", ***Kastamonu***, 5 Temmuz 1934

"Yağmur ve Sel", ***Kastamonu***, 5 Haziran 1936

"Yağmur", ***Kastamonu***, 26 Mayıs 1931

"Yağmurların Tahribatı", ***Kastamonu***, 26 Haziran 1932

"Yangın Havuzu", "Bir Yangın Havuzu Daha", ***Kastamonu***, 20 Eylül 1931

"Yangın", ***Kastamonu***, 21 Haziran 1931

"Yangın", ***Kastamonu***, 3 Teşrinisani 1931

"Yangın", ***Kastamonu***, 8 İkinci Teşrin 1932

"Yangın", ***Kastamonu***, 5 Mart 1933

"Yangın", ***Kastamonu***, 14 Eylül 1933

"Yangın", ***Kastamonu***, 1 Nisan 1934

"Yangın", ***Kastamonu***, 4 İkinci Kanun 1934

"Yer Deprenmesi", ***Kastamonu***, 17 Nisan 1936

"Yer Deprentisi", ***Kastamonu***, 22 Eylül 1936

"Yer Deprentisi", ***Kastamonu,*** 20 Nisan 1938

"Yıldırım", ***Kastamonu***, 26 Haziran 1930

"Yıldırım", ***Kastamonu***, 18 Mayıs 1933

"Zelzele Mıntıkası…", ***Kastamonu***, 4 Mayıs 1938

"Zelzele", ***Kastamonu***, 5 Şubat 1933

"Zelzele", ***Kastamonu***, 12 Eylül 1933

İnceleme ve Araştırma Eserler

Acar, H. (1995). *Tarihte Kastamonu.* Ankara: Mavi Ofset.

Asar, H. (2011). *Tarihi Türk ticaret yapıları kapsamında Kastamonu hanları* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.

Biricik, A.S.(2009). *Fiziki coğrafya-jeomorfoloji ile hidrolojinin temel prensipleri ve araştırma yöntemleri.* İstanbul: Gonca Yayınevi, c.1

Çelebi, E. (2001). Büyük hareket: 26 kasım 1943 tarihli Tosya-Lâdik Depremi'nin Kastamonu merkez ve Tosya ilçesindeki etkileri üzerine bir değerlendirme. *KAREFAD, ÇAKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, *9*(1), 42-64.

Demircioğlu, A. (1973). *100 yıllık Kastamonu basını 1872-1972.* Kastamonu. Doğrusöz Matbaası.

Ergünay, O. (1996). *Afet yönetimi nedir? Nasıl olmalıdır?*. TÜBİTAK Deprem Sempozyumu. Ankara.

Erdoğdu, A. (2023). *Kastamonu kültürü 8.* Kastamonu.

Eyüpgiller, Kutgün, K. (1999). *Bir kent tarihi Kastamonu.* İstanbul. Eren Yayıncılık.

Girgin, A. (2001). *Türk basın tarihinde yerel gazetecilik.* İstanbul. İnkılâp Yayınları.

İbret, Ü. B. (2010). Kastamonu'nun göç olgusu. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi*, (20), 34-47.

Kastamonu 1967 il yıllığı. (1968). Ankara. Ulusal Basımevi

Köylerimiz 1 Mart 1968'e kadar. (1968). D.S.İ, Ankara. Başbakanlık Basımevi

Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü, 1*. Milli Eğitim Bakanlığı.

Şahin, C. ve Sipahioğlu, S. (2002). *Doğal afetler ve Türkiye*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Özkaya, Y. (2000, Mayıs 21-23). *XVIII. yüzyılın ortalarında Kastamonu sancağı*. Kastamonu Valiliği Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri. Kastamonu.

Özmen, B. (2001). *Kastamonu ilinin depremselliği ve deprem tehlikesi*. 54. Türkiye Jeoloji Kurultayı. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Jeoloji Mühendisleri Odası, Ankara.

Sözcü, U. (2021). *Doğal afetler ve doğal afet okuryazarlığı*. Ankara. PegemA Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, AFAD. [Çevrim-içi: https://www.afad.gov.tr], Erişim tarihi: 16.06.2022.

EM-DAT, The international disaster database (Uluslararası acil durum veri tabanı), [Çevrim-içi: https://www.emdat.be], Erişim tarihi: 18.06.2023.

Kastamonu gazetesi, [Çevrim-içi: http://www.Kastamonugazetesi.com.tr/Kastamonuda-7-uzerinde-deprem-olasiligi-yuzde-80], Erişim tarihi: 16.06.2022.

Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, [Çevrim-içi: https://Kastamonu.ktb.gov.tr], Erişim tarihi: 14.05.2022.

Kastamonu İl Tarım Ve Orman Müdürlüğü, [Çevrim-içi: https://Kastamonu.tarimorman.gov.tr/Menu/46/Cografi-Yapisi], Erişim tarihi: 15.06.2022.

Kubbealtı Lügati, [Çevrim-içi: http://lugatim.com/s/saika], Erişim tarihi: 20.06.2022.

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, [Çevrim-içi: https://www.kuzka.gov.tr/Icerik/Dosya/www.kuzka.gov.tr_16_DY3Y51PJ_02-Kastamonu.pdf], Erişim tarihi: 15.06.2022.

EKLER

EK 1 Kastamonu'nun Örhenli Köyünde Çıkan Yangının Yaptığı Hasar

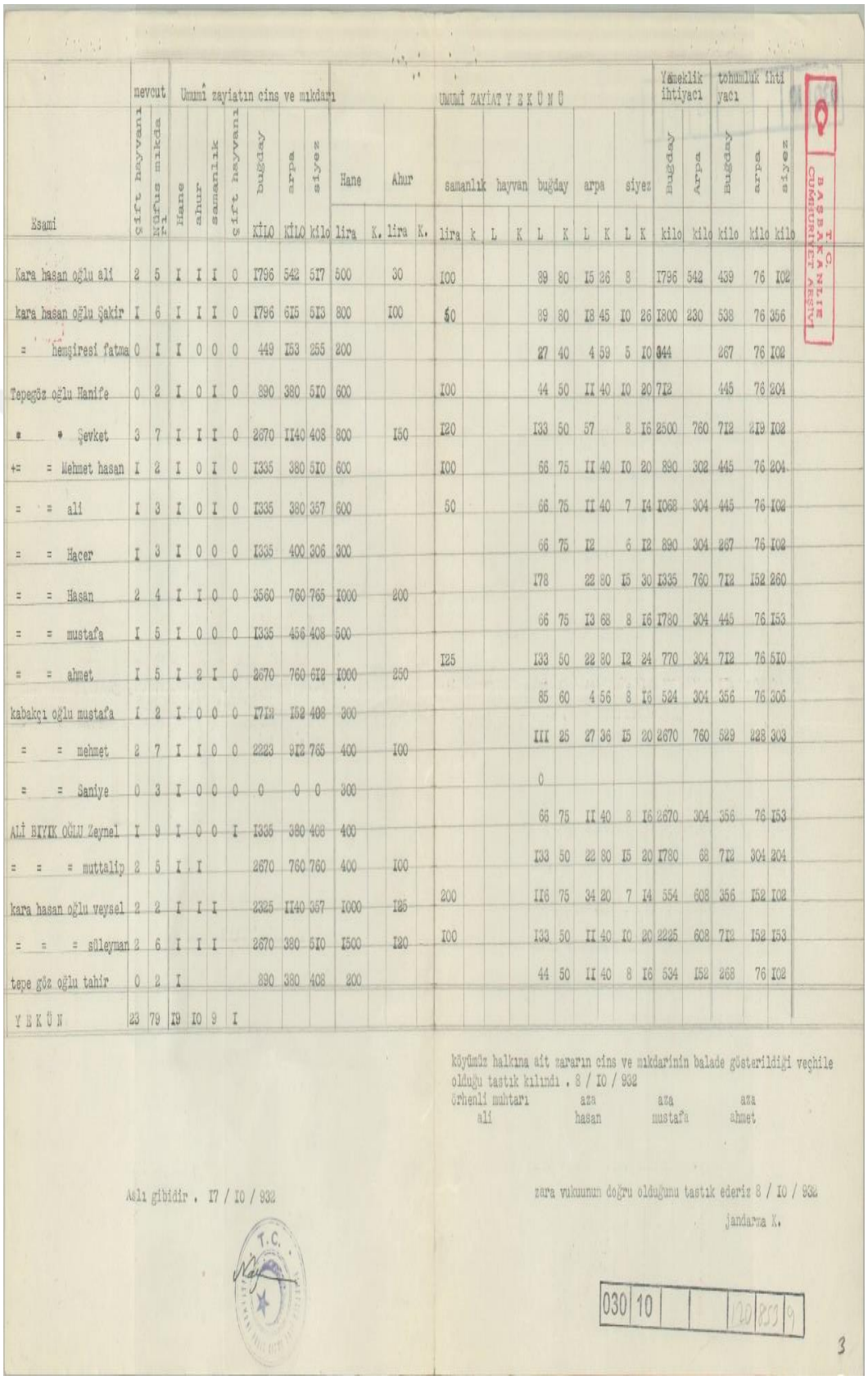

Esami	mevcut çift hayvanı	mevcut nüfus miktarı	Umumî zayiatın cins ve miktarı: Hane	ahur	samanlık	çift hayvanı	buğday KİLO	arpa KİLO	siyez kilo	Hane lira	K.	Ahur lira	K.	UMUMÎ ZAYİAT Y E K Ü N Ü: samanlık lira	k	hayvan L	K	buğday L	K	arpa L	K	siyez L	K	Yemeklik ihtiyacı: buğday kilo	Arpa kilo	tohumluk ihtiyacı: Buğday kilo	arpa kilo	siyez kilo
Kara hasan oğlu ali	2	5	I	I	I	0	I796	542	517	500		30		I00				89	80	I5	26	8		I796	542	439	76	I02
kara hasan oğlu Şakir	I	6	I	I	I	0	I796	6I5	5I3	800		I00		$0				89	80	I8	45	I0	26	I800	230	538	76	356
= hemşiresi fatma	0	I	I	0	0	0	449	I53	255	200								27	40	4	59	5	I0	344		267	76	I02
Tepegöz oğlu Hanife	0	2	I	0	I	0	890	380	5I0	600				I00				44	50	II	40	I0	20	7I2		445	76	204
= = Şevket	3	7	I	I	I	0	2670	II40	408	800		I50		I20				I33	50	57		8	I6	2500	760	7I2	2I9	I02
+= = Mehmet hasan	I	2	I	0	I	0	I335	380	5I0	600				I00				66	75	II	40	I0	20	890	302	445	76	204
= = ali	I	3	I	0	I	0	I335	380	357	600				50				66	75	II	40	7	I4	I068	304	445	76	I02
= = Hacer	I	3	I	0	0	0	I335	400	306	300								66	75	I2		6	I2	890	304	267	76	I02
= = Hasan	2	4	I	I	0	0	3560	760	765	I000		200						I78		22	80	I5	30	I335	760	7I2	I52	260
= = mustafa	I	5	I	0	0	0	I335	456	408	500								66	75	I9	68	8	I6	I780	304	445	76	I53
= = ahmet	I	5	I	2	I	0	2670	760	6I2	I000		250		I25				I33	50	22	80	I2	24	770	304	7I2	76	5I0
kabakçı oğlu mustafa	I	2	I	0	0	0	I7I2	I52	408	300								85	60	4	56	8	I6	524	304	356	76	306
= = mehmet	2	7	I	I	0	0	2223	9I2	765	400		I00						III	25	27	36	I5	20	2670	760	529	228	303
= = Saniye	0	3	I	0	0	0	0	0	0	300								0										
ALİ BIYIK OĞLU Zeynel	I	9	I	0	0	I	I336	380	408	400								66	75	II	40	8	I6	2670	304	356	76	I53
= = = muttalip	2	5	I	I			2670	760	760	400		I00						I33	50	22	80	I5	20	I780	68	7I2	304	204
kara hasan oğlu veysel	2	2	I	I	I		2225	II40	357	I000		I25		200				II6	75	34	20	7	I4	554	608	356	I52	I02
= = = süleyman	2	6	I	I	I		2670	380	5I0	I500		I20		I00				I33	50	II	40	I0	20	2225	608	7I2	I52	I53
tepe göz oğlu tahir	0	2	I				890	380	408	200								44	50	II	40	8	I6	534	I52	268	76	I02
Y E K Ü N	23	79	I9	I0	9	I																						

köyümüz halkına ait zararın cins ve miktarinin balade gösterildiği veçhile olduğu tastik kilindi . 8 / I0 / 932

Örhenli muhtarı ali — aza hasan — aza mustafa — aza ahmet

Aslı gibidir . I7 / I0 / 932

zara vukuunun doğru olduğunu tastik ederiz 8 / I0 / 932

jandarma K.

030 10 | | | I20 | 853 | 9

3

EK 2 Çıkan Yangında Hasara Uğrayan Tosya'nın Çakal köyünün Eski Yerinden 2 Km Batıda Kurulması.

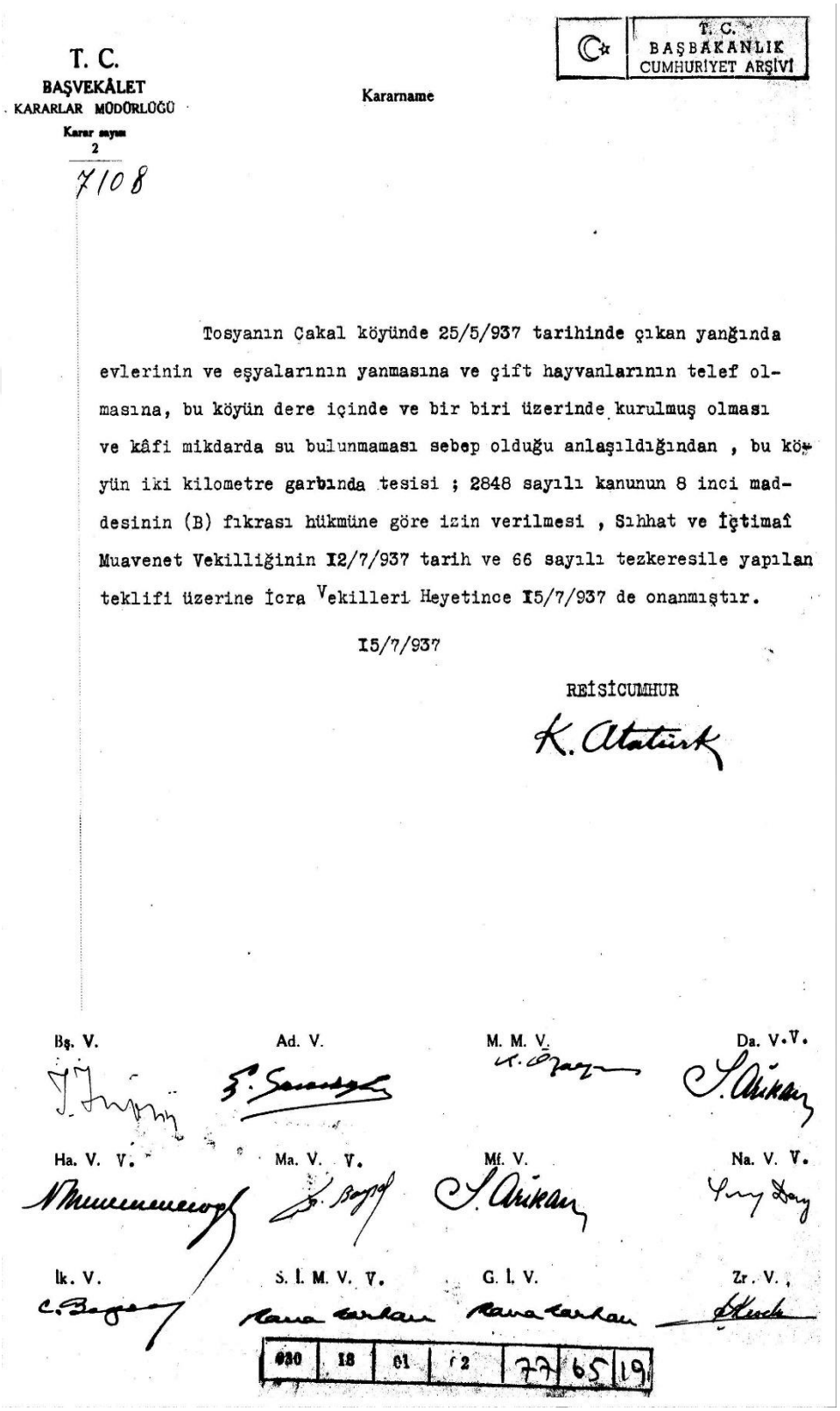

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR MÜDÜRLÜĞÜ
Karar sayısı
2
7108

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

Kararname

Tosyanın Çakal köyünde 25/5/937 tarihinde çıkan yangında evlerinin ve eşyalarının yanmasına ve çift hayvanlarının telef olmasına, bu köyün dere içinde ve bir biri üzerinde kurulmuş olması ve kâfi mikdarda su bulunmaması sebep olduğu anlaşıldığından , bu köyün iki kilometre garbında tesisi ; 2848 sayılı kanunun 8 inci maddesinin (B) fıkrası hükmüne göre izin verilmesi , Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekilliğinin I2/7/937 tarih ve 66 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince I5/7/937 de onanmıştır.

I5/7/937

REİSİCUMHUR
K. Atatürk

Bş. V. | Ad. V. | M. M. V. | Da. V.V.

Ha. V. V. | Ma. V. V. | Mf. V. | Na. V. V.

İk. V. | S. İ. M. V. V. | G. İ. V. | Zr. V.

930 | 18 | 01 | 2 | 77 | 65 | 19

EK 3 Kararlar Dairesi 12.05.1943 Tarih ve 2/19917 Sayılı Kararname

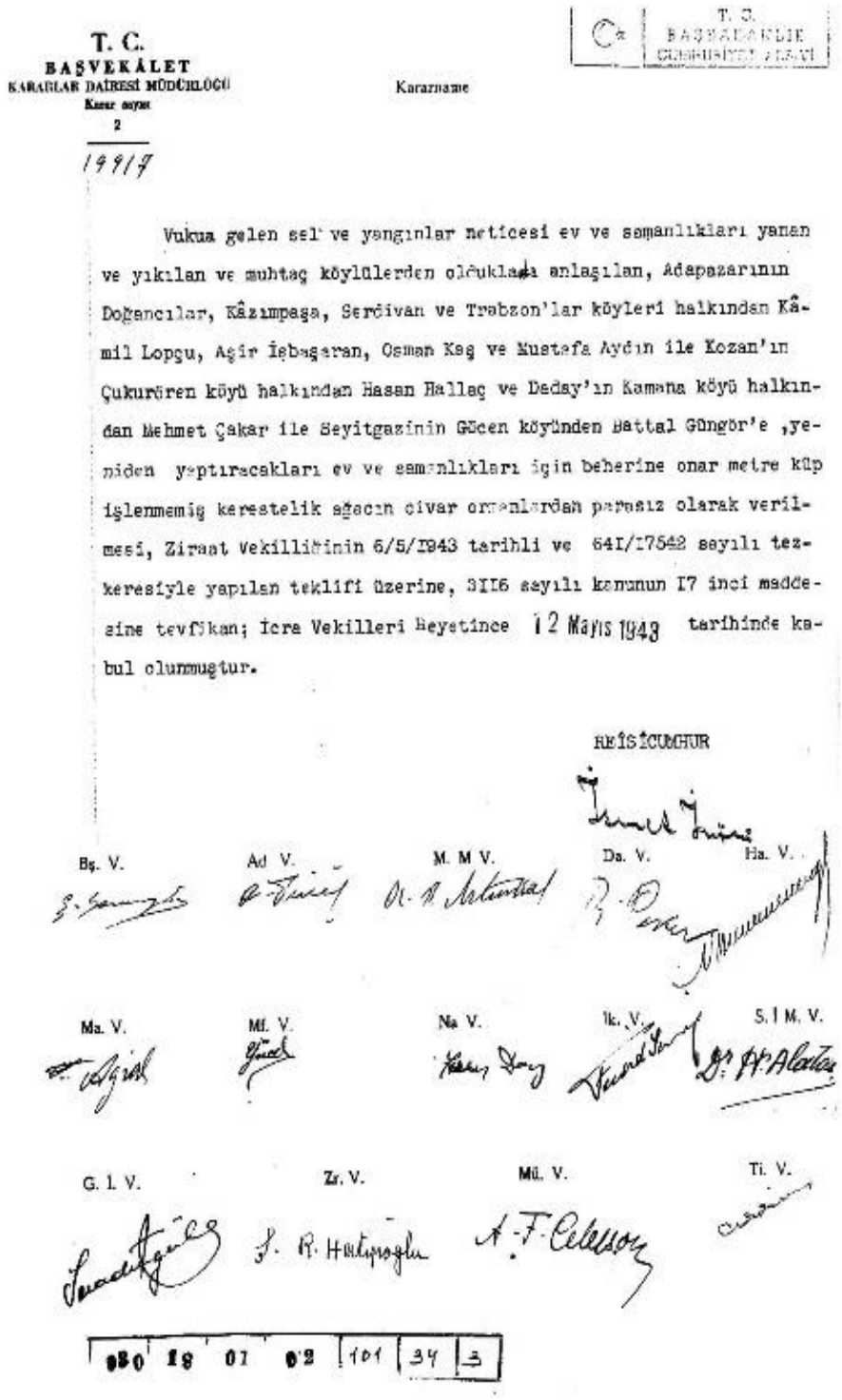

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Karar sayısı
2
19917

Kararname

T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

Vukua gelen sel ve yangınlar neticesi ev ve samanlıkları yanan ve yıkılan ve muhtaç köylülerden olduklarına anlaşılan, Adapazarının Doğancılar, Kâzımpaşa, Serdivan ve Trabzon'lar köyleri halkından Kâmil Lopçu, Aşir İşbaşaran, Osman Kaş ve Mustafa Aydın ile Kozan'ın Çukurören köyü halkından Hasan Hallaç ve Dedaş'ın Kamana köyü halkından Mehmet Çakar ile Seyitgazinin Gücen köyünden Battal Güngör'e ,yeniden yaptıracakları ev ve samanlıkları için beherine onar metre küp işlenmemiş kerestelik ağacın civar ormanlardan parasız olarak verilmesi, Ziraat Vekilliğinin 6/5/1943 tarihli ve 641/17542 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine, 3116 sayılı kanunun 17 inci maddesine tevfikan; İcra Vekilleri Heyetince 12 Mayıs 1943 tarihinde kabul olunmuştur.

REİSİCUMHUR

Bş. V. Ad V. M. M V. Da. V. Ha. V.

Ma. V. Mİ. V. Na V. İk. V. S. İ M. V.

G. İ. V. Zr. V. Mü. V. Ti. V.

030 18 01 02 101 34 3

EK 4 Kastamonu Merkez Kazasına Bağlı Köylerde Dolu Sebebiyle Mahsullerin Hasar Nispetleriyle Tohumluk Buğday İhtiyaçlarını Gösterir Cetvel.

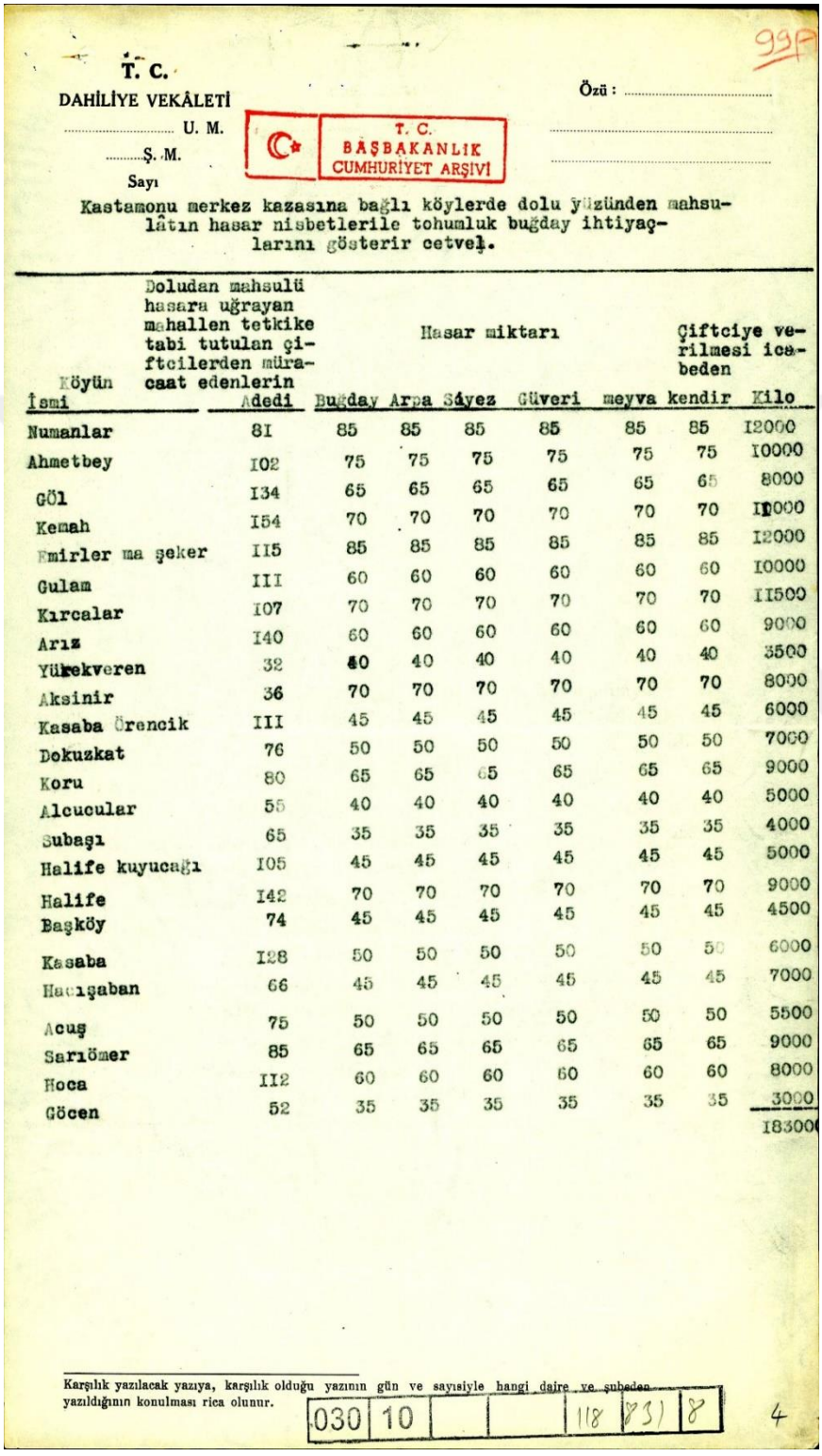

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
..... U. M.
.....Ş. M.
Sayı

Özü : .....

T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

Kastamonu merkez kazasına bağlı köylerde dolu yüzünden mahsulâtın hasar nisbetlerile tohumluk buğday ihtiyaçlarını gösterir cetvel.

Köyün İsmi	Doludan mahsulü hasara uğrayan mahallen tetkike tabi tutulan çiftcilerden müracaat edenlerin Adedi	Hasar miktarı Buğday	Arpa	Sâyez	Güveri	meyva	kendir	Çiftciye verilmesi icabeden Kilo
Numanlar	81	85	85	85	85	85	85	12000
Ahmetbey	102	75	75	75	75	75	75	10000
Göl	134	65	65	65	65	65	65	8000
Kemah	154	70	70	70	70	70	70	10000
Emirler ma şeker	115	85	85	85	85	85	85	12000
Gulam	111	60	60	60	60	60	60	10000
Kırcalar	107	70	70	70	70	70	70	11500
Arız	140	60	60	60	60	60	60	9000
Yükekveren	32	40	40	40	40	40	40	3500
Aksinir	36	70	70	70	70	70	70	8000
Kasaba Örencik	111	45	45	45	45	45	45	6000
Dokuzkat	76	50	50	50	50	50	50	7000
Koru	80	65	65	65	65	65	65	9000
Alcucular	55	40	40	40	40	40	40	5000
Subaşı	65	35	35	35	35	35	35	4000
Halife kuyucağı	105	45	45	45	45	45	45	5000
Halife	142	70	70	70	70	70	70	9000
Başköy	74	45	45	45	45	45	45	4500
Kasaba	128	50	50	50	50	50	50	6000
Hacışaban	66	45	45	45	45	45	45	7000
Acuş	75	50	50	50	50	50	50	5500
Sarıömer	85	65	65	65	65	65	65	9000
Hoca	112	60	60	60	60	60	60	8000
Göcen	52	35	35	35	35	35	35	3000
								183000

Karşılık yazılacak yazıya, karşılık olduğu yazının gün ve sayısiyle hangi daire ve şubeden yazıldığının konulması rica olunur.

030 | 10 | | | 118 | 931 | 8

4

EK 5 Kastamonu Merkez Kazasına Bağlı Köylerde Dolu Sebebiyle Mahsullerin Hasar Nispetleriyle Tohumluk Buğday İhtiyaçlarını Gösterir Cetvel. (Devamı)

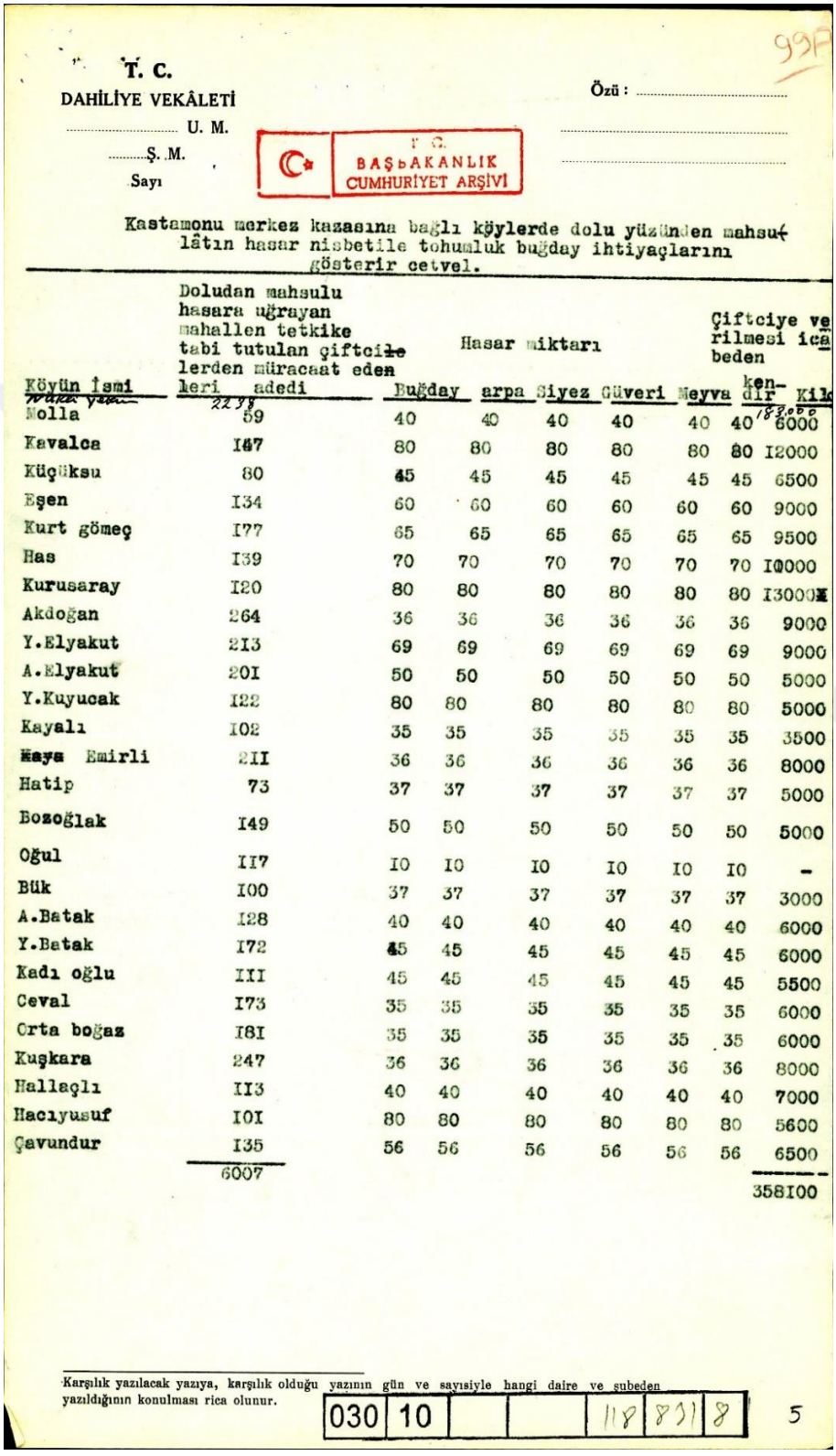

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
..... U. M.
.....Ş. M.
Sayı

Özü : .....

T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

Kastamonu merkez kazasına bağlı köylerde dolu yüzünden mahsulâtın hasar nisbetile tohumluk buğday ihtiyaçlarını gösterir cetvel.

Köyün İsmi	Doludan mahsulu hasara uğrayan mahallen tetkike tabi tutulan çiftçilerden müracaat eden aded	Hasar miktarı: Buğday	arpa	Siyez	Güveri	Meyva	kendir	Çiftçiye verilmesi icab eden Kilo
Molla	59	40	40	40	40	40	40	6000
Kavalca	147	80	80	80	80	80	80	12000
Küçüksu	80	45	45	45	45	45	45	6500
Eşen	134	60	60	60	60	60	60	9000
Kurt gömeç	177	65	65	65	65	65	65	9500
Has	139	70	70	70	70	70	70	10000
Kurusaray	120	80	80	80	80	80	80	13000
Akdoğan	264	36	36	36	36	36	36	9000
Y.Elyakut	213	69	69	69	69	69	69	9000
A.Elyakut	201	50	50	50	50	50	50	5000
Y.Kuyucak	122	80	80	80	80	80	80	5000
Kayalı	102	35	35	35	35	35	35	3500
Kaya Emirli	211	36	36	36	36	36	36	8000
Hatip	73	37	37	37	37	37	37	5000
Bozoğlak	149	50	50	50	50	50	50	5000
Oğul	117	10	10	10	10	10	10	-
Bük	100	37	37	37	37	37	37	3000
A.Batak	128	40	40	40	40	40	40	6000
Y.Batak	172	45	45	45	45	45	45	6000
Kadı oğlu	111	45	45	45	45	45	45	5500
Ceval	173	35	35	35	35	35	35	6000
Orta boğaz	181	35	35	35	35	35	35	6000
Kuşkara	247	36	36	36	36	36	36	8000
Hallaçlı	113	40	40	40	40	40	40	7000
Hacıyusuf	101	80	80	80	80	80	80	5600
Çavundur	135	56	56	56	56	56	56	6500
	6007							358100

Karşılık yazılacak yazıya, karşılık olduğu yazının gün ve sayısiyle hangi daire ve şubeden yazıldığının konulması rica olunur.

030 | 10 | | | 118 | 831 | 8

5

EK 6 Kastamonu Merkez Kazasına Bağlı Köylerde Dolu Sebebiyle Mahsullerin Hasar Nispetleriyle Tohumluk Buğday İhtiyaçlarını Gösterir Cetvel. (Devamı)

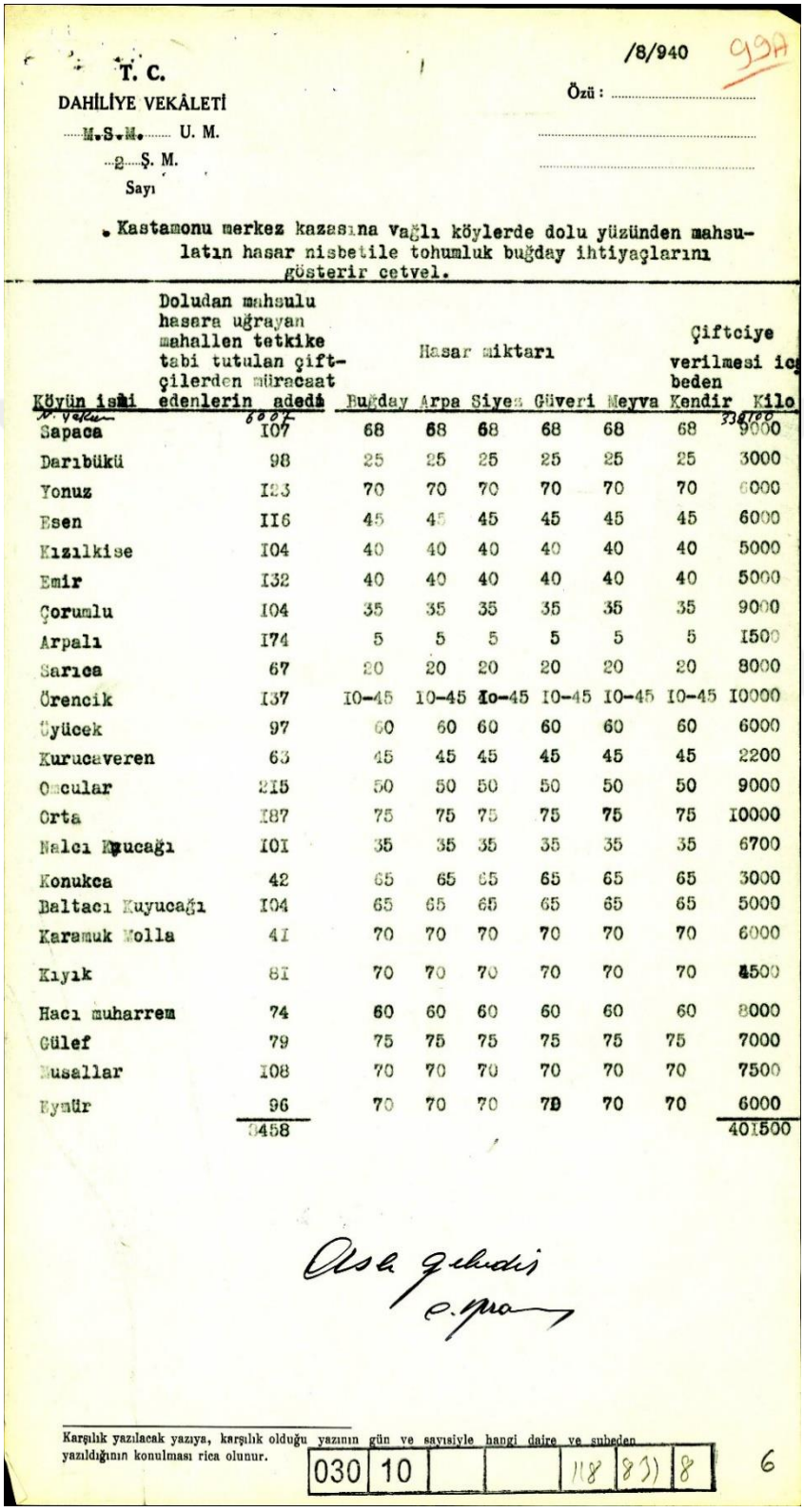

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
M.S.M. U. M.
2 Ş. M.
Sayı

/8/940 994
Özü : .....

Kastamonu merkez kazasına vağlı köylerde dolu yüzünden mahsulatın hasar nisbetile tohumluk buğday ihtiyaçlarını gösterir cetvel.

Köyün ismi	Doludan mahsulu hasara uğrayan mahallen tetkike tabi tutulan çiftçilerden müracaat edenlerin adedi	Hasar miktarı Buğday	Arpa	Siyem	Güveri	Meyva	Kendir	Çiftciye verilmesi icabeden Kilo
Sapaca	107	68	68	68	68	68	68	9000
Darıbükü	98	25	25	25	25	25	25	3000
Yonuz	123	70	70	70	70	70	70	6000
Esen	116	45	45	45	45	45	45	6000
Kızılkise	104	40	40	40	40	40	40	5000
Emir	132	40	40	40	40	40	40	5000
Çorumlu	104	35	35	35	35	35	35	9000
Arpalı	174	5	5	5	5	5	5	1500
Sarıca	67	20	20	20	20	20	20	8000
Örencik	137	10-45	10-45	10-45	10-45	10-45	10-45	10000
Üyücek	97	60	60	60	60	60	60	6000
Kurucaveren	63	45	45	45	45	45	45	2200
Omcular	215	50	50	50	50	50	50	9000
Orta	187	75	75	75	75	75	75	10000
Nalcı Kuyucağı	101	35	35	35	35	35	35	6700
Konukca	42	65	65	65	65	65	65	3000
Baltacı Kuyucağı	104	65	65	65	65	65	65	5000
Karamuk Molla	41	70	70	70	70	70	70	6000
Kıyık	81	70	70	70	70	70	70	4500
Hacı muharrem	74	60	60	60	60	60	60	8000
Gülef	79	75	75	75	75	75	75	7000
Musallar	108	70	70	70	70	70	70	7500
Kymür	96	70	70	70	70	70	70	6000
	3458							401500

Karşılık yazılacak yazıya, karşılık olduğu yazının gün ve sayısiyle hangi daire ve şubeden yazıldığının konulması rica olunur.

030 | 10 | | | 118 | 831 | 8

6

EK 7 Kastamonu Deresinin Taşması Sonucu Meydana Gelen Can Ve Mal Kaybı.

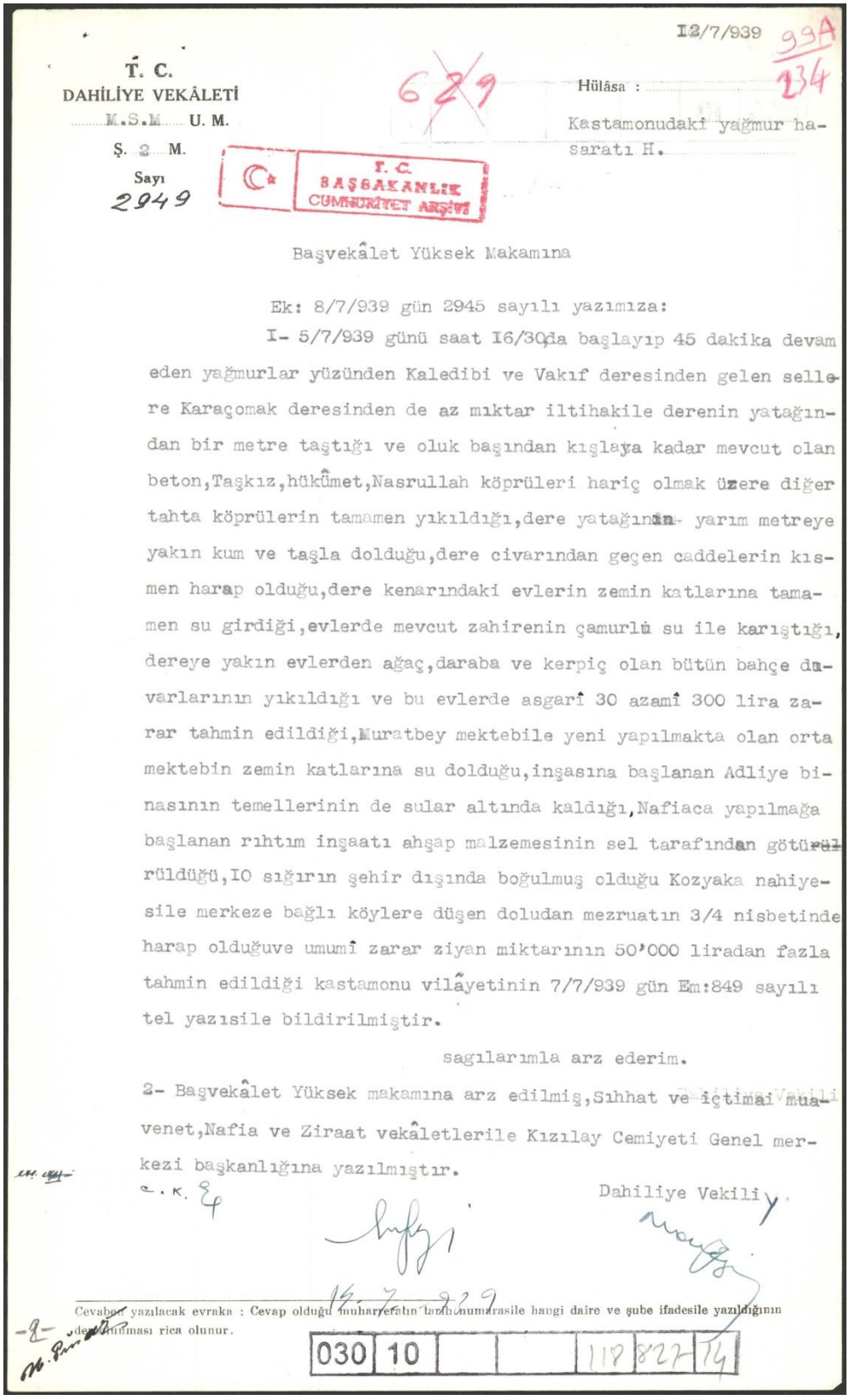

12/7/939 99A 234

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
M.S.M. U. M.
Ş. 2 M.
Sayı
2949

6279

Hülâsa : Kastamonudaki yağmur hasaratı H.

T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

Başvekâlet Yüksek Makamına

Ek: 8/7/939 gün 2945 sayılı yazımıza:

I- 5/7/939 günü saat 16/30da başlayıp 45 dakika devam eden yağmurlar yüzünden Kaledibi ve Vakıf deresinden gelen sellere Karaçomak deresinden de az mıktar iltihakile derenin yatağından bir metre taştığı ve oluk başından kışlaya kadar mevcut olan beton,Taşkız,hükûmet,Nasrullah köprüleri hariç olmak üzere diğer tahta köprülerin tamamen yıkıldığı,dere yatağında yarım metreye yakın kum ve taşla dolduğu,dere civarından geçen caddelerin kısmen harap olduğu,dere kenarındaki evlerin zemin katlarına tamamen su girdiği,evlerde mevcut zahirenin çamurlu su ile karıştığı, dereye yakın evlerden ağaç,daraba ve kerpiç olan bütün bahçe duvarlarının yıkıldığı ve bu evlerde asgarî 30 azamî 300 lira zarar tahmin edildiği,Muratbey mektebile yeni yapılmakta olan orta mektebin zemin katlarına su dolduğu,inşasına başlanan Adliye binasının temellerinin de sular altında kaldığı,Nafiaca yapılmağa başlanan rıhtım inşaatı ahşap malzemesinin sel tarafından götürüldüğü,10 sığırın şehir dışında boğulmuş olduğu Kozyaka nahiyesile merkeze bağlı köylere düşen doludan mezruatın 3/4 nisbetinde harap olduğuve umumî zarar ziyan miktarının 50'000 liradan fazla tahmin edildiği kastamonu vilâyetinin 7/7/939 gün Em:849 sayılı tel yazısile bildirilmiştir.

sagılarımla arz ederim.

2- Başvekâlet Yüksek makamına arz edilmiş,Sıhhat ve içtimai muavenet,Nafia ve Ziraat vekâletlerile Kızılay Cemiyeti Genel merkezi başkanlığına yazılmıştır.

E. K. 8

Dahiliye Vekili

14.7.939

Cevabın yazılacak evraka : Cevap olduğu muharrerâtın tarih numarasile hangi daire ve şube ifadesile yazıldığının gösterilmesi rica olunur.

030 10 118 827 14

EK 8 Kastamonu'nun Daday Kazasında Sel Sularının Can ve Mal Kaybına Yol Açtığı.

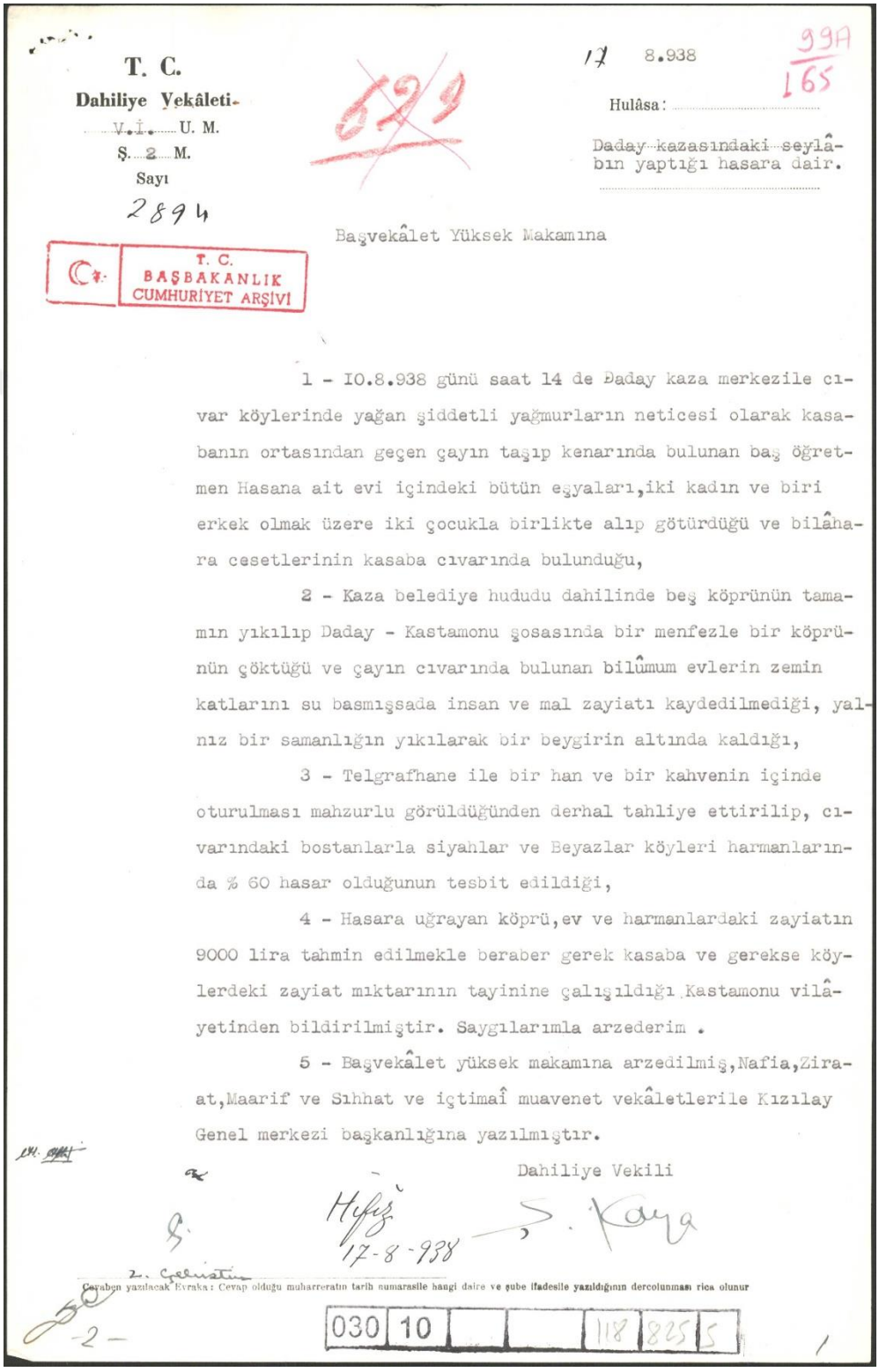

T. C.
Dahiliye Vekâleti
V.İ. U. M.
Ş. 2 M.
Sayı
2894

T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

17 8.938

99A
165

Hulâsa: Daday kazasındaki seylâbın yaptığı hasara dair.

Başvekâlet Yüksek Makamına

1 - 10.8.938 günü saat 14 de Daday kaza merkezile cıvar köylerinde yağan şiddetli yağmurların neticesi olarak kasabanın ortasından geçen çayın taşıp kenarında bulunan baş öğretmen Hasana ait evi içindeki bütün eşyaları,iki kadın ve biri erkek olmak üzere iki çocukla birlikte alıp götürdüğü ve bilâhara cesetlerinin kasaba cıvarında bulunduğu,

2 - Kaza belediye hududu dahilinde beş köprünün tamamın yıkılıp Daday - Kastamonu şosasında bir menfezle bir köprünün çöktüğü ve çayın cıvarında bulunan bilûmum evlerin zemin katlarını su basmışsada insan ve mal zayiatı kaydedilmediği, yalnız bir samanlığın yıkılarak bir beygirin altında kaldığı,

3 - Telgrafhane ile bir han ve bir kahvenin içinde oturulması mahzurlu görüldüğünden derhal tahliye ettirilip, cıvarındaki bostanlarla siyahlar ve Beyazlar köyleri harmanlarında % 60 hasar olduğunun tesbit edildiği,

4 - Hasara uğrayan köprü,ev ve harmanlardaki zayiatın 9000 lira tahmin edilmekle beraber gerek kasaba ve gerekse köylerdeki zayiat mıktarının tayinine çalışıldığı Kastamonu vilâyetinden bildirilmiştir. Saygılarımla arzederim .

5 - Başvekâlet yüksek makamına arzedilmiş,Nafia,Ziraat,Maarif ve Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletlerile Kızılay Genel merkezi başkanlığına yazılmıştır.

Dahiliye Vekili
Hıfzı
17-8-938

Cevaben yazılacak Evraka: Cevap olduğu muharrerâtın tarih numarasile hangi daire ve şube ifadesile yazıldığının dercolunması rica olunur

030 10 118 825 5

EK 9 Kastamonu'nun Kızacık Köyünde Evleri Yanan 15 Çiftçi Ailesine 600 M3 İşlenmemiş Kerestenin Parasız Olarak Verilmesi.

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
MÜDÜRLÜĞÜ
Karar sayısı
2
7594

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET AR...

Kararname

Kastamonu Vilâyetinin merkez kazasına bağlı Devrekâni Nahiyesinin Kızacık köyünde ev,ahur ve samanlıkları yanan I5 çiftçi ailesinin ev ve ahırlarının yapılması için lüzumu olan ev başına 40 metre mikâp hesabile gayri mamul 600 metre mikâp ağacın,3II6 sayılı kanunun I7 inci maddesi mucibince parasız olarak verilmesi; Ziraat Vekilliğinin I4/IO/937 tarih ve 32458/IO sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 2/II/937 tarihinde onanmışdır.

2/II/937

REİS İCÜMHUR
K. Atatürk

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V
C. Bayar	Ş. Saraçoğlu	K. Özalp	Ş. Çoşkun
Ha. V.	**Ma. V.**	**Mf. V.**	**Na. V.**
S. R. Aras	A. Fikret	F. Arıkan	A. Cetinkaya
İk. V.	**S. İ. M. V.**	**G. İ. V.**	**Zr. V. V.**
Hüsnü	H. Alatas	Rauf Tandoğan	Hüsnü

080 | 18 | 01 | 03 | 73 | 90 | 2

EK 10 "Dolu Hasaratı", *Kastamonu*, 23 Haziran 1932, s. 1.

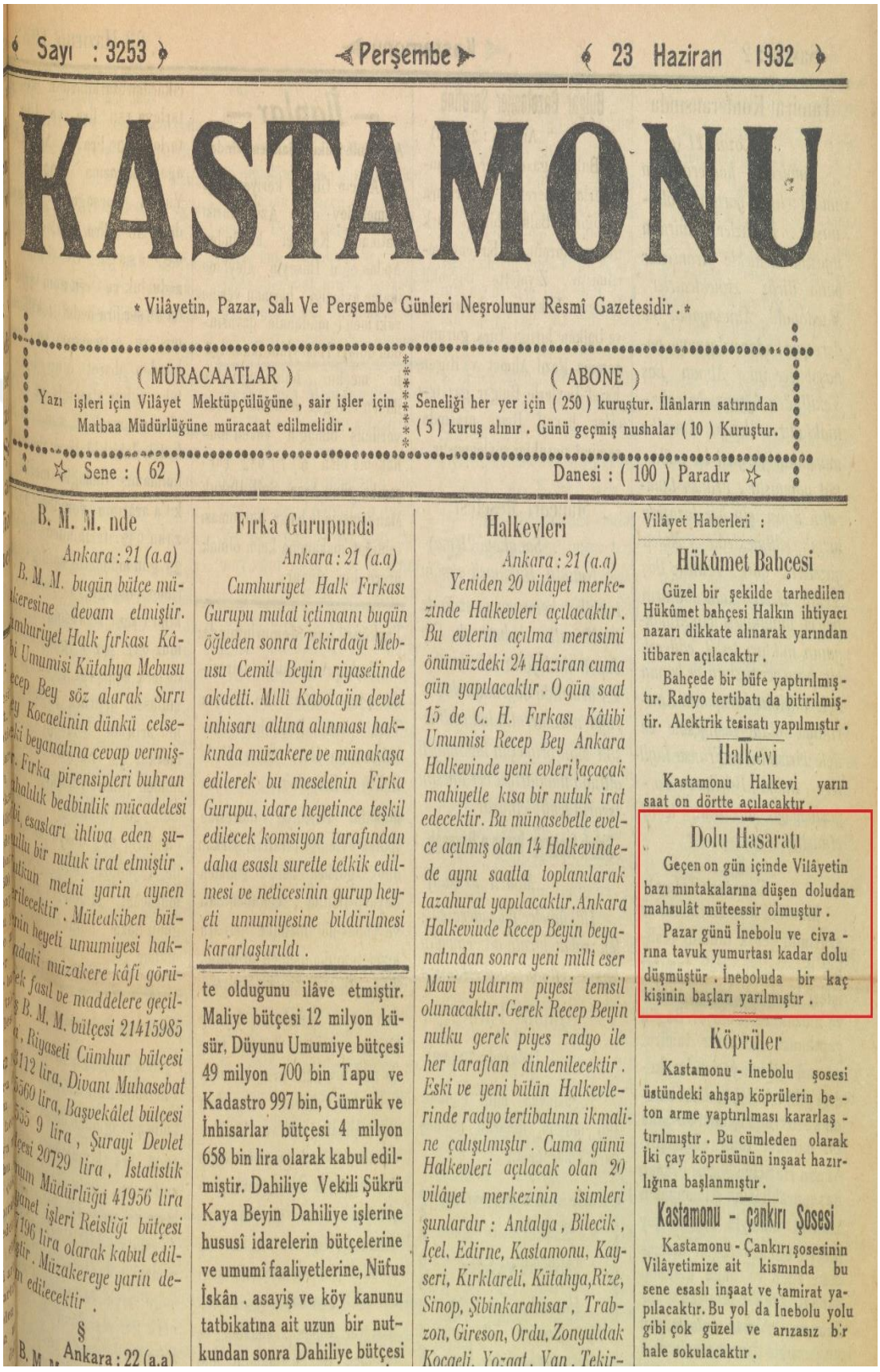

Sayı : 3253 — Perşembe — 23 Haziran 1932

KASTAMONU

* Vilâyetin, Pazar, Salı Ve Perşembe Günleri Neşrolunur Resmî Gazetesidir. *

(MÜRACAATLAR)
Yazı işleri için Vilâyet Mektüpçülüğüne, sair işler için Matbaa Müdürlüğüne müracaat edilmelidir.

(ABONE)
Seneliği her yer için (250) kuruştur. İlânların satırından (5) kuruş alınır. Günü geçmiş nushalar (10) Kuruştur.

Sene : (62) — Danesi : (100) Paradır

B. M. M. nde

Ankara : 21 (a.a)

B. M. M. bugün bütçe müzakeresine devam etmiştir. Cumhuriyet Halk fırkası Kâtibi Umumisi Kütahya Mebusu Recep Bey söz alarak Sırrı Bey Kocaelinin dünkü celsedeki beyanatına cevap vermiştir. Fırka pirensipleri buhran dahilik bedbinlik mücadelesi üzerine, esasları ihtiva eden şu mühim bir nutuk irat etmiştir. Nutkun metni yarin aynen neşrolunacaktır. Müteakiben bütçenin heyeti umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görülerek fasıl ve maddelere geçilmiş ve B. M. M. bütçesi 21415985 lira, Riyaseti Cümhur bütçesi 93112 lira, Divanı Muhasebat bütçesi 75569 lira, Başvekâlet bütçesi 1555 9 lira, Şurayi Devlet bütçesi 20729 lira, İstatistik Umum Müdürlüğü 41956 lira Sıhhiye işleri Reisliği bütçesi 2196 lira olarak kabul edilmiştir. Müzakereye yarin devam edilecektir.

§

Ankara : 22 (a.a)

Fırka Gurupunda

Ankara : 21 (a.a)

Cumhuriyet Halk Fırkası Gurupu mutat içtimaını bugün öğleden sonra Tekirdağı Mebusu Cemil Beyin riyasetinde akdetti. Milli Kabolajin devlet inhisarı altına alınması hakkında müzakere ve münakaşa edilerek bu meselenin Fırka Gurupu, idare heyetince teşkil edilecek komsiyon tarafından daha esaslı surette tetkik edilmesi ve neticesinin gurup heyeti umumiyesine bildirilmesi kararlaştırıldı.

te olduğunu ilâve etmiştir. Maliye bütçesi 12 milyon küsür, Düyunu Umumiye bütçesi 49 milyon 700 bin Tapu ve Kadastro 997 bin, Gümrük ve İnhisarlar bütçesi 4 milyon 658 bin lira olarak kabul edilmiştir. Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyin Dahiliye işlerine hususî idarelerin bütçelerine ve umumî faaliyetlerine, Nüfus İskân. asayiş ve köy kanunu tatbikatına ait uzun bir nutkundan sonra Dahiliye bütçesi

Halkevleri

Ankara : 21 (a.a)

Yeniden 20 vilâyet merkezinde Halkevleri açılacaktır. Bu evlerin açılma merasimi önümüzdeki 24 Haziran cuma gün yapılacaktır. O gün saat 15 de C. H. Fırkası Kâtibi Umumisi Recep Bey Ankara Halkevinde yeni evleri açacak mahiyelle kısa bir nutuk irat edecektir. Bu münasebelle evelce açılmış olan 14 Halkevinde de aynı saatta toplanılarak tazahurat yapılacaktır. Ankara Halkeviude Recep Beyin beyanatından sonra yeni milli eser Mavi yıldırım piyesi temsil olunacaktır. Gerek Recep Beyin nutku gerek piyes radyo ile her taraftan dinlenilecektir. Eski ve yeni bütün Halkevlerinde radyo tertibatının ikmaline çalışılmıştır. Cuma günü Halkevleri açılacak olan 20 vilâyet merkezinin isimleri şunlardır : Antalya, Bilecik, İçel, Edirne, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kütahya, Rize, Sinop, Şibinkarahisar, Trabzon, Gireson, Ordu, Zonguldak Kocaeli, Yozgat, Van, Tekir-

Vilâyet Haberleri :

Hükûmet Bahçesi

Güzel bir şekilde tarhedilen Hükûmet bahçesi Halkın ihtiyacı nazarı dikkate alınarak yarından itibaren açılacaktır.

Bahçede bir büfe yaptırılmıştır. Radyo tertibatı da bitirilmiştir. Alektrik tesisatı yapılmıştır.

Halkevi

Kastamonu Halkevi yarın saat on dörtte açılacaktır.

Dolu Hasaratı

Geçen on gün içinde Vilâyetin bazı mıntakalarına düşen doludan mahsulât müteessir olmuştur.

Pazar günü İnebolu ve civarına tavuk yumurtası kadar dolu düşmüştür. İneboluda bir kaç kişinin başları yarılmıştır.

Köprüler

Kastamonu - İnebolu şosesi üstündeki ahşap köprülerin beton arme yaptırılması kararlaştırılmıştır. Bu cümleden olarak İki çay köprüsünün inşaat hazırlığına başlanmıştır.

Kastamonu - Çankırı Şosesi

Kastamonu - Çankırı şosesinin Vilâyetimize ait kısmında bu sene esaslı inşaat ve tamirat yapılacaktır. Bu yol da İnebolu yolu gibi çok güzel ve arızasız bir hale sokulacaktır.

EK 11 "Bir Çıra Kıvılcımı 5 çocukla 2 Kadının Yanmasına Sebep Oldu", *Kastamonu,* 17 Eylül 1937, s. 1.

Doğru Söz

Cuma 17 Eylûl 1937

Her yerde 3 Kuruş

İdarehanesi : Açıksöz Matbaası : Kastamonu

Sayı : 35 — Haftada İki Defa Çıkar. Cümuriyetçi, Halkçı Siyasî Gazete — Yıl 1

Büyük Millet Meclisi 18 Eylûlde içtimaa davet edildi.

Orman

Biz bir hazine içinde oturuyoruz, sıhat, servet ve güzellik hazinesi !

Son günlerde Ilgazın dorugundan bu aziz varlığa fahirle ve sevinçle bir daha bakabilmek saadetine kavuştuk. Güzel havzamız tam manasiyle bir ağaç denizidir. Sivri, haşinv e kuru tepeler, arasıra gözleri tırmalamayor değil, fakat bu tepeler devede kulak kadar küçük, yeşil olmayan şimdi yalnız tarlalardır, Öte taraf ağaçtır, fundadır, çalıdır, hülâsa mevsimin sarı benizli olmasına rağmen yeşildir. Gözler, öte taraftaki taş rengi, toprak rengi, kül rengi manzaralardan kurtulupta bu yeşillik cihanı-

Tebliğ

Ankara : 14 (a.a)

Tebliğ:

Nyonda devletlerle yaptığımız mukaveleyi tetkik ve tasdik etmek üzere Büyük Millet Meclisini 18 Eylûl 1937 Cumartesi günü saat 14 de içtimaa davet ediyorum.

Türkiye Reisicümhuru
ATATÜRK

B. M. Meclisinde Nyon anlaşmasını Başvekil müdafaa edecek

Ankara : 15 (a.a) — Noyında imza edilmiş olan anlaşmanın tasdikına mütedair kanunu Büyük Millet Meclisinde bizzat Başvekil İsmet İnönü-

Yuğoslavyada Manevralar

Ankara : 15 (a.a) — Yoguslavya ordusunun bu ayın ikinci yarısında yapılacak büyük manavralarında bir çok ecnebî, askerî heyetler bilhassa Çekoslovakya, Romanya, İtalya, Fransa, Türkiye ve Yunanistan heyetleri hazır bulunacaktır.

Nyon'daki kararlardan sonra

Roma hükûmeti Almanyanın da kontrola iştirakinde ısrar ediyor

Londra 13 — İngiltere ve Fransa Nyon konferasında verilen kararları salı günü tasdik edeceklerdir.

Romadan bildirildiğine göre, İtalya Nyon'da verilen kararları Londradaki ademi müdahele komitesinde yapılacak müzakerelere esas olarak kabule âmade olduğunu

Bir çıra kıvılcımı

5 çocukla 2 kadının yanmasına sebep oldu

Aracın İhsanlı köyünde tüyleri ürpertici bir facia

Aracın İhsanlı köyünde Hüseyin Çavuşun bütün ailesi efradı feci bir yangın neticesinde yanmıştır.

60 yaşlarında bulunan Hüseyin Çavuşun ailesi 5 çocuk ve ikide kadından mürekkeptir. Facia gecesi evin üst katında çıra ile misir soymuşlar ve yatmışlardır. Çıradan düşmüş olan kor onlar uyuduktan sonra ortada serili bulunan mısır yapraklarına sarmış ve evi derhal ateş kaplamıştır. İlk uykuya dalan ev halkı, yalnız Hüseyin Çavuş müstesna olarak temamen yanmıştır.

Yanan biçareler şunlardır: Hüseyin Çavuşun 65 yaşında karısı Meryem, övey kaynanası 57 yaşlarında Ünzile, 7 yaşında kızı Azime, 6 yaşında Kezban, oğlu Necati, 2 aylık oğlu Bahaddin, Necatinin oğlu 2 aylık Cemal çıra yüzünden köylerimizde bu nevi facialar çok vakit vaki olmaktadır. Köylülerimizin bu feci vakayı dikkatle okumalarını dileriz.

Dereden Tepeden

EK 12 "Daday Büyük Bir Felaket Geçirdi", *Doğrusöz*, 12 Ağustos 1938, s. 1.

Doğru Söz

Cuma 12 Ağustos 1938 Her yerde 3 Kuruş
İdarehanesi: açıksöz Matbaası: Kastamonu

Sayı : 127 — Haftada İki Defa Çıkar. Cümhuriyetçi, Halkçı, Siyasi Gazete — Yıl 2

Kendir Fabrikası

Kastamonunun en önde gelen işidir

YAZAN: *H. Açıksöz*

Bu mevzu bu sütunlarada yazıla yazıla, edebi tabirle, hayideleşmiş bir hale gelmiştir.

Gazetemiz ikinci neşir hayatını temamlayor. Fakat "Açıksöz,, ün bir temadisi olan "Doğrusöz,, üde Açıksözün neşir ömrüne izafe edersek katiyetle iddia edebilirizki on dokuz senedir Kastamonunun iktisadi hayatını, sınaî kalkınmasını ne vakit bu sütunlara geçirmek istesek ilk elimize aldığımız mahsul kendir ve sınaî kalkınma namına ilk temenni ettiğimiz müessise kendir fabrikası olmuştur.

Bu mevzu bizim nihayet yirmi senelik gazetecilik hayatımızda daima pişirip kotardığımız bir mevzu da değildir.

Bizden evvelki meşrutiyet devrinde Köroğlu ve istipdat devrinde Kastamonu gazeteleride ısıdıp, ısıdıp hep bu çölmekten yemişler.

Memleketin bu kadar şiddetle alakadar olduğu bu müessise için hiç tetbir alınmamış değil.

Fakat bir azda umumî harbin tesiriyle bu maddi teşebbüsler akim kalmış ve nihayet bu mevzu her başı sıkılan muharririn daimi ve ebedi bir mevzuu ve her masanın ilk laf atıştırılacak musahebe zeminî halini almıştır.

Kendir fabrikası yapılacakta ne olacak?

Bunun tam tamamına hesaplayıp bu fabrikanın memlekete yapacağı iktisadî tesiri noktası noktasına ifade edebilecek kimse içimizde yoktur belkide.

Fakat bu istek git gide iktisadi bir mefhum olmaktan çıkmış hissi bir şekil almıştır.

Az çok aklı ergin bir okumuşu bir tarafa bırakalım, okuma yazma bilmeyen bir vatandaşta Kastamonun kalkınması etrafında söz söylemeye başlarken "mesela kendir fabrikası,, der söze öyle başlar.

Bu fabrika bu memleketi ihya edecek değildir şüphesiz, fakat umumî efkârda bu fabrikanın yapılışı bir çok iktisadî derdlere deva olacaktır zihniyeti hasıl olmuştur.

Mamafi bu fabrikanın bilhassa bu fabrikayı kuranlara ve bu fabrika iptidai

H. Açıksöz

(Arkası 3 üncü yüzde)

Daday Büyük bir Felâket Geçirdi

Güzel kasabamıza geçmiş olsun!

Seller bu kasabamızda bir evin çökmesini ve 4 nufuslu bir ailenin sönmesini mucip oldu

Bu çarşamba günü, Daday kaza merkezimizin felaketli ve elimli bir günü oldu.

Kaza merkezinin bulunduğu yer seller tahribine müsait bir yer değildir.

Filhakika Daday çayı kasabanın cenubu civarından geçer.

Ballı dağ sırtlarından ufak bir sathı mailin küçük dereside kasabanın ortasından geçer, bu küçük dere yılın 9 ayı kurudur. Daday çayı hem kasabaya bir az uzak hemde bu vadide düz bir mecra takip ettiği için bir tehlike arzetmemektedir.

Fakat çarşamba günkü büyük afat bütün bu tabii vaziyetlerin icaplarını altüst etmiştir.

Salı günü şehrimizde yağan ve az daha d vam etseydi şehrimizde de bir afat şeklini alacak olan şiddetli yağmurların daha şiddetlisi bu çarşamba günü Dadaya yağmıştır. Saat dörde doğru görülmedik bir şiddeile başlayan yağmur bütün felaketli süratiyle üç saat devam etmiş ve Daday ovasında ki köylerde elim ve felaketli akibetlerle neticelenmiştir. Yağmur ve sellerin tenribatı bilhassa kaça merkezinde daha feci olmuştur.

Bu gökler yıkılırmışcasına süratli yağmurlardan hasıl olan seller kasabaya hücum etmiş bir taraftan Daday, çayı taştığı gibi diğer taraftan Ballıdağ sırtlarından denizler gibi akan sular kasabaya hücum etmiştir.

Bu ani sel istilâsından kasabada hemen hemen bütün evler mutazarrır olmuş ve bilhassa bir köprü en kazanın Küçük dere mecrasının kapatması üzerine asıl şiddetli seller Baş muallim Hasanın oturduğu eve hücüm etmiştir.

Seller bu evin temelini üç beş dakika içinde tahrip etmiş ve evi olduğu gibi karşıdaki yek pare kayaya çırparak parçalamış ve evin içinde bulunan Baş muallim Hasanın refikasiyle kayın validesini ve iki zevallı yavrusunu suların akur dalgaları arasına atmıştır. Ev derhal tuzla buz olduğu gibi bu zevallılar da dağlar gibi yükselen dalgaların arasında ölüp gitmişlerdir.

Kasabada temeli hırpalamadık ev az kalmıştır.

Bahçeler ve tarlalar harap olmuştur. Bu sellerden bilhassa Ballıdağ eteklerindeki Beyazlar ve Siyahlar köyleriyle bunlara yakın köyler mahsulatı çok zarar görmüştür. Buralarda seller ekin yığınlarını almış götürmüş veya dağıtmıştır. Kasabaya üç eört saat yakın köyler de fırtına hayli hasar yapmış, damları uçurmuş, yığınları dağıtmıştır.

Şehrimizde iki gün şiddetle bir sağanak halinde yağan yağmurlar Dadayda hakikî bir felâket şeklinde tezahür etmiştir. Güzel kasabamıza ve büyük verimli köylerimize geçmiş olsun. Çok elim bir felâketle karşılaşan baş muallim Hasanada sabır ve metanet temenni eder taziyetler sunarız.

BALTACI KUYCAĞINDA

Bulunan Lahit

2 Milim kalınlığında 10 santim boyunda altın bir levha bulundu

Baltacı kuycağında meydana çıktığını yazdığımız lahit hakkında Kültür Bakanlığından cevap gelmiş ve istenilen mutahassısın bugünlerde gönderilmesine imkân bulunmadığı bildirilmiştir.

Mezardan çıkarılan kemikler, cam sürahi ve kavanaz gibi eşya Bakanlığa istenilmiştir.

Diğer taraftan bu lahdi bulan ve açanlar hakkında yapılmakta olan tahkikat ilerlemiştir.

Son günlerde iki milimetre kalınlığında ve 10 santim boyunda bir altın levhacık ele geçmiştir. Bu levhanın üstünde yazıya benzer bazı işaretler vardır.

Mezarda bütün kemikler bulunduğu halde kafa tasının bulunmaması çok calibi dikkat görülmektedir. Bu baş kemiğinin üstünde bir taç bulunması hasebiyle kafa tasının gaybolduğu tahmin olunmakta ve tahkikata bu noktadan devam edilmektedir.

Dersim manavraları

Yeni Bursa gazetesinin yazdığına göre Şarkta yapılacak olan büyük askeri manevraların bütün hazırlığı bitmiştir. Manevraya motörlü kıtalarımızla tanklar ve geniş mikyasta hava kuvvetlerimiz iştirak edecekdir. Harekât bu ayın onunda başlayacak ve asıl ehemmiyetli manevralar ayın yirmisinde yapılarcktır.

Otuz ağustos Zafer bayramında, Elâzığda yapılacak olan büyük bir geçit resmi ile manavralara son verilecektir.

Noter kanununun tatbik şekli

Adliye Bakanlığı 1 eylül 1938 tarihinden itibaren yürürlüge girecek olan noter kanununun tatbiki suretini gösterir bir nizamname projesi hazırlamaya başlamıştır. Bakanlık, noter kanunu ile Ankara kurulacak olan noterler yardım sandığının teşkili, sandığın çalışması, noterlere yardım şekilleri, tevziat nisbeti hakkında da bir nizamname projesi hazırlamaktadır.

Dereden Tepeden:

Poker perver cenapları

Poker perver efendimiz, bu illeti müzminiye tutulalı - danberi halini etvarini değiştirmiş, yam yaslı, şip şıpıldak bir şey olmuştur.

Ayda iki kilo lahim, haftada beş on adette bankonot zayi ettiği için zaten zebun ve kurada olan vücudu şöyle böyle çöpe dönmüştür.

Donk hastalığının tam tersi poker hastalığıdır.Danga tutulan hiç olmazsa yirmi iki saat uyur, bizim cenabı poker perveronemizde günde iki saat uyuyabilirse öpsünde başına koysun!

İnce hastalık gibidir bu . Tutulanlar incelir, incelirde kibrit çöpüne döner, Çıtırı pıtırı bir şey olur.

Çit kırıldımlığın daniskasını bilir.

Nazarında " medeniyet „ pokerle başlar.

Pokerden anlamayanlar medeniyetten bihaberdirler!

Zarafet, nezaket ve nezahet poker karesine inhisar etmiştir. Bunu bilmeyenler, en hafif tabirle, kaba ve kâfiri medeniyettirler.

Dünyada insan oğullarının eğlenmesi için yalnız, bir oyun icat edilmiştir: Poker! Bunun karşısında para ve sıhat mefhumları diz çökmüşlerdir.

Konuşulan sözler (as) tan "döper„ den ve (Ruva) dan ibaret olmalıdır, öte tarafı laftır, güzaftır.

Poker perest cenapları modern hayatın bütün gavamına vakıf olduğuna kaildir.

kendilerinesiyle tutulduğu bu hastalığın bütün vakıflarını kemirip tükettiğinden haberi yoktur. Vakitte, nakitte bu korkunç afetin önünde gelpazeleşmiş silinmeye mahkûm birer varlıktır.

Fakat o, bu hareketiyle, kendine, parasına ve ailesine yaptıklarını düşünmez bile. Hastalık onun, bir alkolik gibi , ta burnundan yakalamıştır . Önünü görmeye değil burnunu görmeye bile kudreti yok.

Poker karesini kurduktan sonra "dünya ve mafiha nedir?„ düşünmez bile.

Fâturist, femenist misillî pokeristte bir içtimaî meslek sahibi sayılır.

Hatta, daha ileriye gide - rek deye bilirizki indinde, demircilik, şekercilik, nasıl

Açıkgöz

(Lütfen sayfayı çeviriniz)

EK 13 "Pazartesi Günü Yağan Karlar Çankırı, İnebolu ve Tosya Yollarını Kapattı", *Doğrusöz*, 6 II. Kanun 1939, s. 1.

Doğru Söz

CUMA 6 2nci Kânun 1939 Her yerde 3 Kuruş
İdare: Müdürü: Açıksöz Matbaası: Kastamonu

Sayı : 170 — Haftada İki Defa Çıkar. Cümhuriyetçi, Halkçı, Siyasî Gazete — Yıl 2

Ve nihayet

Yazan: H Açıksöz

Ve nihayet bugün 939 senesinin beşinci günüdür. 15 haziran 335.919. Bu tarih bizim "Açıksöz" adlı gazeteyi çıkardığımız güne rastlamaktadır. Tam 20 sene. Bu gazeteyi nasıl çıkardık, niçin çıkardık, ne oldu, nasıl oldu, neler çektik, ne yaptık, neler oldu, hele ilk seneler onu yaşatmak bir harika iken nasıl oldu da yaşadı, onu bizmi yaptık, zamanmı yaptı, bizmi yürüdük, zamanmı yürüttü bilmiyoruz neler yapıldı neler oldu? Ne söylemek mümkün ne tasvir imkanı var!

Hangisinden başlayalım, hangisini söyleyelim! Kastamonu, Açıksöz. Kastamonu yapıyor, Açıksöz yazıyor Kastamonu ne yapıyor Açıksöz ne yazıyor?

Tarihi burada tekrar edecek değiliz yapılanlar pek çok, yazılanlar noksan. Fakat yazılan yapılanın yanında deve karşısında pire bile olsa bu pirede istiklâl harbi tarihinde dev kadar cüsseli bir manzara arz etmektedir.

Kastamonu İstiklâl harbindeki büyük fedakârlığiyle her suretle ve her yönden öğrenebilir ve bu öğünmeyi bu büyük ve ulu tarihin yazılı sahifeleri arasındaki hâdiselere istinâd ettirebilir. Yazılmayanlar, yazılamayanlar görülmeyenler, görülemiyenler pek çok. Ne hacet? görülmiyenlerden, duyulmayanlerdan hatta yazılmayıp bilmeyenlerdende şimdilik bahsetmiyeverelim. Fakat İstiklâl cidali tarihi yazacak her hangi müverrihin Kastamonuya gelip ince bir tetkik yapmadan yazacağı tarihin çok noksan olacağını katiyetle idda edebiliriz.

Kastamonusuz, yapılacak istiklâl harbi tarihi mutlak noksandır.

İstiklâl harbinin gövdesini Ankara teşkil ediyorsa bir cenahında mutlak olarak Kastamonu teşkil ediyordu.

Binaenaleyh biz bu cenahın içinde bitip tüyümüş olan bir cidalci insan sıfatile söylemeyi vicdan meslek telâkki edeceki Kastamonu bu cidalin en önünde yürüyüş ve aldığı bütün istiklâl ve inkılâb vazifesini bütün ruhile ifa etmiş bir bölgedir.

Bu bölgenin bu hakkını tanımak bir fazilet bir vicdan bir insanlık ve inkılâp vazifesidir.

Bilhassa ve bilhassa son günlerde Kastamonu cidden bahtiyardır. Bu saadet ve bahtiyarlığı ona büyük ve necip Cumhurreisimiz İsmet İnönü bahş buyurdular.

Kastamonunun istihlas ve inkılâp tarihindeki bu derin ve köklü manasını hepimiz ve mutlak olarak hürmetle ifadeye mecburuz.

Antep gazilik ünvanına cidden istihkak kesbetmiş bir bölgemizdir. O gazileri bu gün yine aynı hararet ve sevgi ile başımız üzerinde taşımıya hazırız.

O anı unutmamalıyız, fedakârlık, feragatkârlık dil ile belki kolay ifade edilebilen hasletlerdir. Bunlar ancak hayat memat demlerinde insanların gösterdikleri yüksek hasletlerdir.

Türk yenin ölümü dirimi mevzubahs olduğu günlerde, Büyük Atamızın ilk işaretlerine uyan ve onun ta Erzurum Sivastanberi vukubulan bütün isteklerini can baş üstüne koyarak ona göre hareket eden ve nihayet bu yolda iğne kadar ikilmeden yürüyen Kastamonu bu hareketlerile övünmeye cibette ist hkak kesbetmiştir.

On yıl onbeş yıl evvelin değil, yirmi yıl evvelin adamlarıyız ve yirmi yıl evelki adamlıkta tehlikesiz arızasız, ilerisi düz adamlık değil, karşısına en aşağı üç ayaklı sehpaların dikildiği siyaset meydanında at oynatan adamlık manzarasına geliyordu.

H. Açıksöz

Pazartesi günü yağan karlar Çankırı, İnebolu ve Tosya yollarını kapattı

Çankırı postacısı Doğduda gayboldu, Tosya ve merkez köylerinde sovuktan donanlar var

Üç gündür nafia fevkalâde gayret sarfederek yolun vilâyetimize ait kısmını açmıştır dün kamyonlarla tekrar amele gönderilmiş Çankırı tarafınada yardıma başlanmıştır

Yol bu gün açılacaktır. Valimiz Çankırıdadır bu gün şehrimize geliyorlar

Bilhassa Kastamonu Çankırı, Kastamonu İnebolu, Kastamonu yolu 2/3 gecesi yağan karlar ve esginlerle muhtelif yerlerinden kapanmıştır. Bu yolda feci bir gayboluna hadiseside olmuştur.

Çankırı - Kastamonu postası müteahhidi Tosyalı Mustafanın posta kamyonu Çankırıdan 15 kilometre kadar ilerledikten sonra kara saplanmış ve gidemez hale gelmiştir. Bu vakayı haber vermek için muavinini kamyonda bırakarak Doğdu karagoluna gitmiş olan Mustafadan elan haber yoktur. Mustafanın karagola gidemediği anlaşılmış vakada pazartesi gecesi vukubulmuş olduğuna göre biçarenin donmuş olduğuna hükmedilmektedir.

Şehrimizde bu hadise teessür uyandırmış ve postacının sağ olarak bulunduğu arasıra şayi olmuşsada bu şayiaların maalesef aslı çıkmamıştır.

Mamafi bu gün yol temamiyle açılacak ve bu hâdise tamamen aydınlanacaktır.

Kar bizim tarafta 35 inci kilometreden 45 inci kilometreye kadar kapatmıştır. Çankırı tarafındada Ilgazdan başka Doğdu ve İnköy dağları kapanmıştır.

İnebolu yoluda muhtelif yerlerden kapanmıştır.

Bu yolda Küreden İnebolu ya, Ecevitten Seydilere doğrudan iki posta çalışmaktadır.

Bu yolun telefonuda henüz düzelmediği için yolun açılmasının ne kadar süreceği anlaşılmamıştır.

Çankırı yoluna gelince bu yolda 3 çift manda ve daimi ameleler çalışrak yolun Kastamonuya ait kısmının dün açmışlardı.

Dün Emniyet Direktörü, Jandarma Alay Komutanı üç nafia kamyonu ve amele ile Ilgaza gitmişler ve yolun Ilgaz kasabasına kadar kısmını açtırarak geceyi orada geçirmişlerdir. Bu günde amele günde amele ve kamyonlar Ilgadağından başlıyarak Doğduya doğru yolu açacaklar ve esasen Çankırı tarafında çalışmakta olduğundan Çankırılarla birleşinceye kadar yol açmaya devam edilecektir.

Bu ameliyat bu gün sona ererse bir kaç gündür Çankırıda bulunan aziz Valimizede bu gün kavuşmuş olacağız.

İnebolu

Umumî meclis intihabı yeniden yapılacak

İnebolu umumî meclis intihabında yoklama ve intihap usul ve kanuna uygun yapılmadığını yazmıştık.

Aldığımız haberlere göre İnebolu umumî meclis azalığına intihap edilen zatler intihabın kanunî şekline ircaını temin için istifa etmişlerdir. Umumî meclis azalığı intihabı İnebolude yeniden yapılacaktır.

Donan biçareler

Son kar ve tipide bazı donma hadiselerside olmuş merkez kazada bir, Tosyada iki köylü donmuştur.

Kuzyakanın Haydarlar köyünden Mehmet oğlu Hamdi adındaki köylü dağdan odun getirirken kar borasına tutulmuş ve biçare İbişler köyü civarında donarak ölmüştür.

Tosyanın Dereberçin köyünden 30 yaşında İbrahim karısı Şerife ile aynı köyden Salih oğlu Hasan Tosyadan köylerine dönerken tipiye tutulmuşlar ve Ilgazla Haydarlar köyü arasında donarak ölmüşlerdir. Ölenler dün buraya getirilmiş ve hükümet tabibi tarafından muayene edilerek definlerine ruhsat verilmiştir.

Posta

Bu gece gelebildi

Pazartesi günündenberi yolların kapanması dolayısiyle posta alamıyorduk. Dört günlük bir teahhürden sonra pazarte i gecesi gelip pazartesi dağılan Ankara - İstanbul postası ancak gece geç vakit gelmiş ve bu sabah dağılabilmiştir. Posta Çankırıdan Ilgaz dibine kadar hayvanla getirilmiştir. Gelecek daha dört posta vardır.

Bugün yol tamamen açılacak olursa bu postaların hepside bugün akşam veya gece gelmiş olacaklardır.

Derden Tepedent

Konuşmak ve dinlemek sanatı

Güzel ve belîğ söz söylemek bir sanattır. Terbiye, mümarese ve istidat insanı burna mağlup silahla silahlandırır.

Herkes kaşık yapar ama sapını doğru getiremez! Herkes söz sözler ama...

Biz zaten mekteplerde belledilen hitabet sanatı şartlarından bahsedecek değiliz. Bunu edebiyat hocaları bir iki derste çırpıştırıverirler.

Zaten hatiplik sanatının şartlarını, usullerini kırk sene okusanda ne fayda eder?

İstidadın yoksa yine "hık, mık" etmeden dört kelimeyi yan yana getiremezsin ya, bu da başka mesele!

Musiki gibi, edebiyat ve resim gibi nefis sanatlar arasındamı yoksa demircilik, dülgerlik gibi düpedüz sanatlar arasındamı okudulmak lâzım geliyor, bilmeyiz, fakat her halde "konuşmak ve dinlemek sanatı" deye bir sanatı çocuklarımıza belletmemiz lâzım!

Bu sanatı bilmeyen ve tecrübelerdende istifade edemeyen biz yaşlıların beş altısının masa başında konuşmamız malum:

Her kafadan bir ses, kafa sepet, baş dönbelek, meded allah meded! Kim kimden aşağı kalır söz söylemekte, hem hatta ve hatta bu aşağı yukarı bir izzeti nefis meselesidir bile.

Öylega, sen söyleyorsanda ben neye söylemeyim, benim hakkı kelamım yokmu? Ben kimden aşağıyım.

Al sana bir vatandaş hakkı mesele hukukugisiki kökü ta Fransızların meşhur hukuku beşer beyannamesine dayanır onun için lâfı uzatmaya gelmez, sekiz arkadaşın sekizide konuşmalıdır. Ama dinleyen yokmuş, ne beis var?

Zaten biz, dinletmek için değil, söylemek için söylüyoruz.

Biz söyleyelim, söylemek özürünü def edelimde onlar canları isterse dinlesinler.

İşte size bir masa etrafında konuşan meselâ altı kişinin bir iki dakikalık konuşma tablosu:

Bu altı sohbettaşı (1) den (6)ya kadar numaralalıktan sonra dinleyelim:

1 — Lâkin iyi kar yağdı!

2 — Buda karmı biz Kafkas cephesindeyken...

3 — (atılarak) 33 de buralara yağan kar hey babam hey!

1 — Ilgazda.....

4 — "Sözü keserek" Ilgazda lâf mı.

Açıkgöz

Lütfen sahifeyi çeviriniz

EK 14 Tosya-Lâdik Depremi'nden Hemen Sonra Kızılay Tarafından Tosya'ya Nakledilmek Üzere 400 Çadır, 1 Ton Çivi, 4 Sandık İlaç Ve Tedavi Malzemelerini Gönderdiği, 28.11.1943

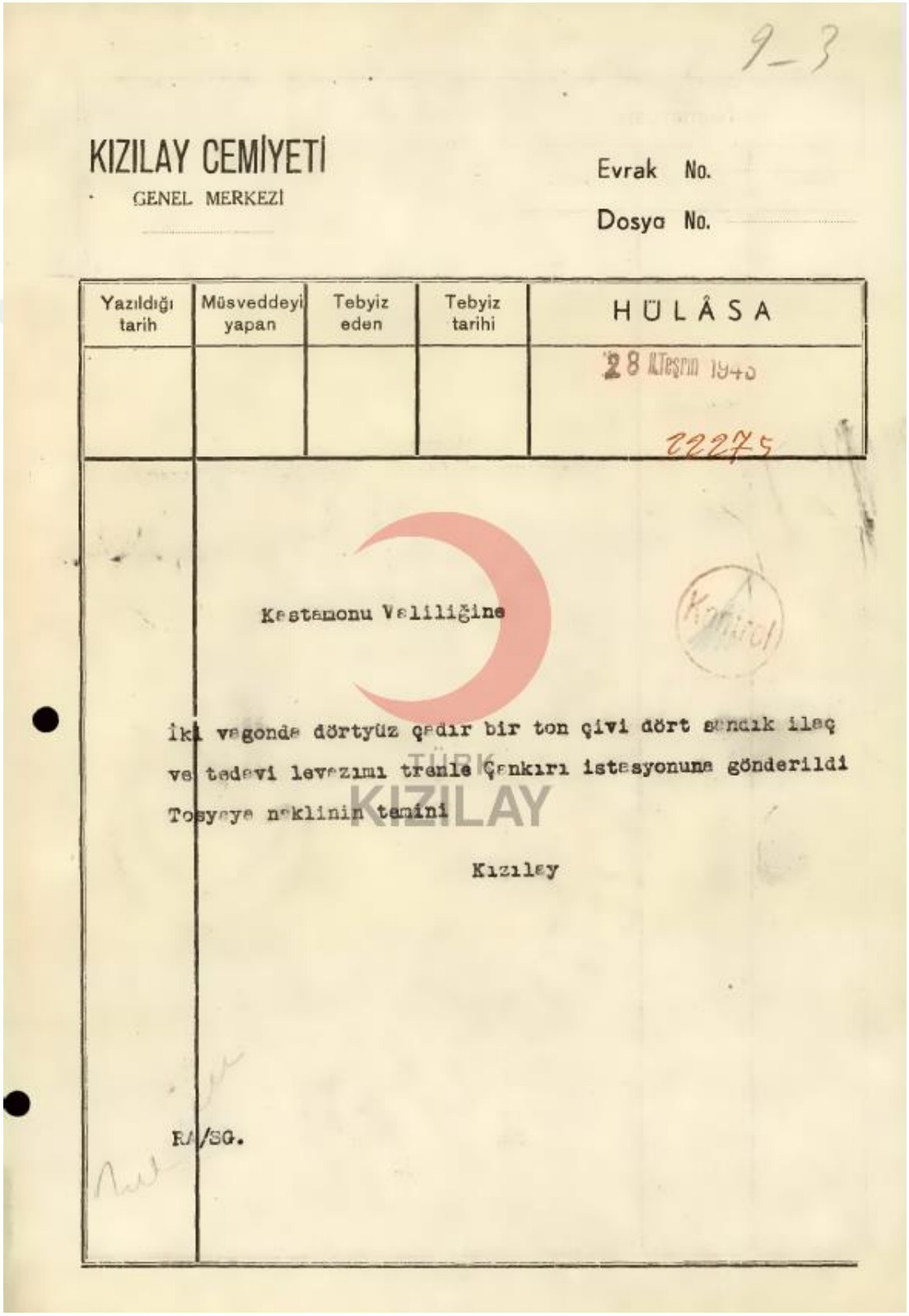

9-3

KIZILAY CEMİYETİ
GENEL MERKEZİ

Evrak No.
Dosya No.

Yazıldığı tarih	Müsveddeyi yapan	Tebyiz eden	Tebyiz tarihi	HÜLÂSA
				28 Teşrin 1943 22275

Kastamonu Valiliğine

İki vagonda dörtyüz çadır bir ton çivi dört sandık ilaç ve tedavi levazımı trenle Çankırı istasyonuna gönderildi Tosyaya naklinin temini

Kızılay

RA/SG.

EK 15 Tosya-Lâdik Depremi'nden Sonra Kızılay Tarafından Kastamonu'ya Gönderilen Yardımların Listesi, 4.12.1943

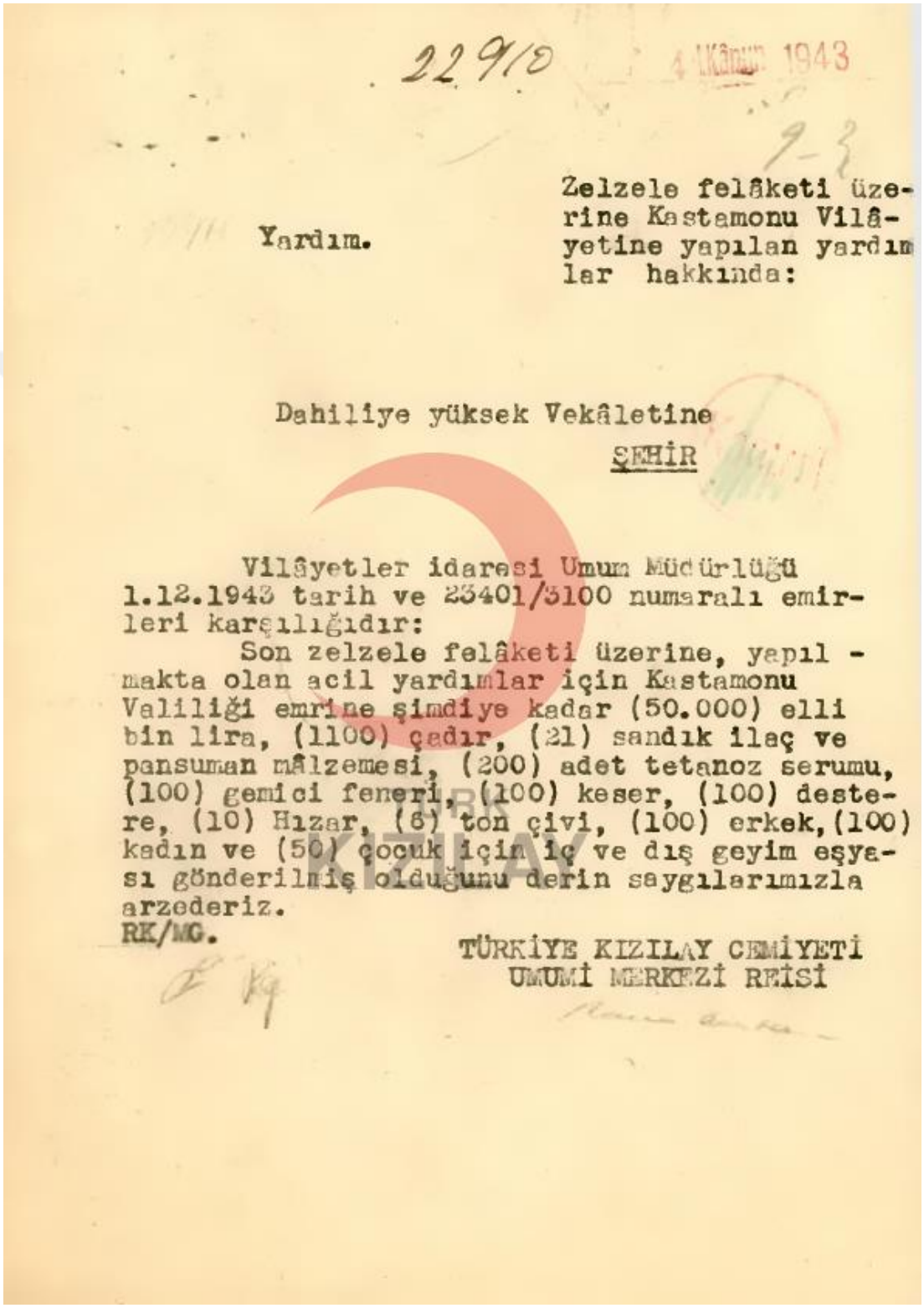

22910 4 Kânun 1943

Yardım.

Zelzele felâketi üzerine Kastamonu Vilâyetine yapılan yardımlar hakkında:

Dahiliye yüksek Vekâletine
ŞEHİR

Vilâyetler idaresi Umum Müdürlüğü 1.12.1943 tarih ve 23401/5100 numaralı emirleri karşılığıdır:

Son zelzele felâketi üzerine, yapılmakta olan acil yardımlar için Kastamonu Valiliği emrine şimdiye kadar (50.000) elli bin lira, (1100) çadır, (21) sandık ilaç ve pansuman mâlzemesi, (200) adet tetanoz serumu, (100) gemici feneri, (100) keser, (100) destere, (10) Hızar, (6) ton çivi, (100) erkek, (100) kadın ve (50) çocuk için iç ve dış geyim eşyası gönderilmiş olduğunu derin saygılarımızla arzederiz.

RK/MG.

TÜRKİYE KIZILAY CEMİYETİ
UMUMİ MERKEZİ REİSİ

EK 16 Tosya-Lâdik Depremi'nden Sonra Kastamonu'ya Sevk Edilmek Üzere Kızılay Muhasebe Birimi Tarafından Cemiyetin Ambarlar Müdürlüğünden Talep Edilen Yardımların Listesi, 28.12.1943

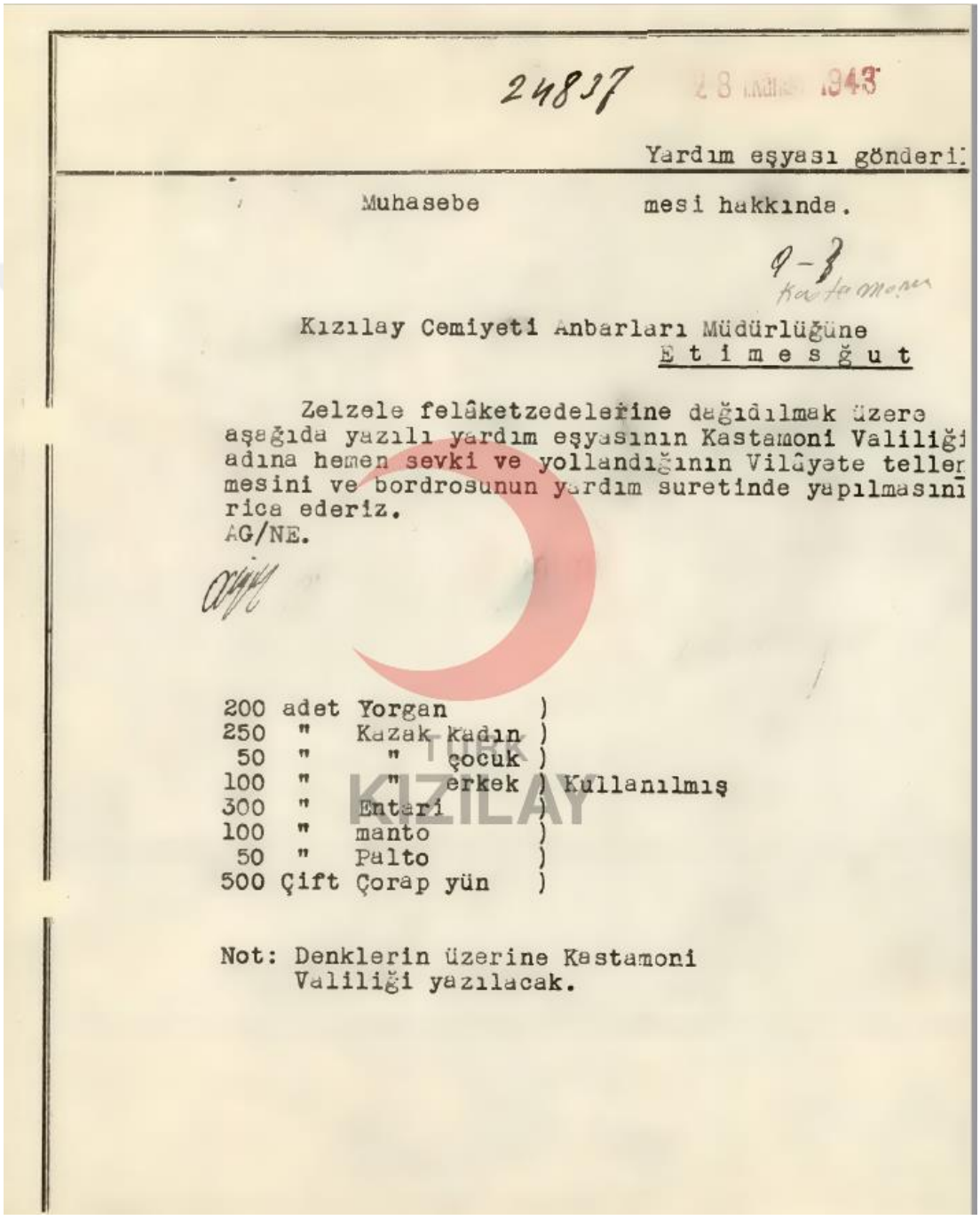

24837 28 ARALIK 1943

Yardım eşyası gönderil

Muhasebe mesi hakkında.

9-3

Kızılay Cemiyeti Anbarları Müdürlüğüne
Etimesğut

Zelzele felâketzedelerine dağıdılmak üzere aşağıda yazılı yardım eşyasının Kastamoni Valiliği adına hemen sevki ve yollandığının Vilâyete telleri mesini ve bordrosunun yardım suretinde yapılmasını rica ederiz.
AG/NE.

200	adet	Yorgan)
250	"	Kazak kadın)
50	"	" çocuk)
100	"	" erkek) Kullanılmış
300	"	Entari)
100	"	manto)
50	"	Palto)
500	Çift	Çorap yün)

Not: Denklerin üzerine Kastamoni Valiliği yazılacak.